

ዐቂዳና ሌሎች መሰረታዊ ጉዳዮች

ዝግጅት፡- ሸይኽ ዐብዱልዐዚዝ ኢብኑ ባዝ

ትርጉም፡- ሙሀመድ ሰዒድ ዐሊ

ዐቂዳና ሌሎች መሰረታዊ ጉዳዮች

ዝግጅት፡- ሸይኽ ዐብዱልዐዚዝ ኢብኑ ባዝ

ትርጉም፡- ሙሀመድ ሰዒድ ዐሊ

(አቡ ዐብዱልከሪም)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ማውጫ

መግቢያ "ሀ"

መግቢያ "ለ"

ገጽ

1. የላኢላሃ ኢልለሊህ መስፈርቶች	11
2. ባዕድ አምልኮ መፈጸምና ማብራሪያው	21
3. በትከሻና በእጅ ላይ ክር ማንጠልጠል	26
4. ድግምት፣ ደጋሚና የድግምት ህክምና	29
5. የካዕባን ግድግዳና ልብስ በእጅ ማበስ	37
6. የውዱእ አደራረግ ስነ-ስርዓት	41
7. በአዛንና ከአዛን በሁዋላ የሚባሉ ዚክሮችና ዱዓዎች	48
8. ከመስጂድ የመግባትና የመውጣትና ስነ-ስርዓት	50
9. የአላህ መልእክተኛ የሶላት አሰጋገድ ስነ-ስርዓት	51
10. የጀናዛ ሶላት አሰጋገድ ስነ-ስርዓት	69
11. የረመዳን ጾም ተግባሮች	75
12. የተራዊህ ሶላት	75
13. በረመዳን ቁርአን ማክተም	77
14. ዑምራ በረመዳን	80
15. ኢዕቲካፍ	88
16. በላጩዋ ሌሊት - ለይለተል ቀድሮ	90
17. ጾም የማያበላሹ ነገሮች	96
17. 1. የዘር ፈሳሽ በእንቅልፍ ልብ መውጣት	96
17. 2. ኢህቲላም፣ ደም መውጣትና ማስመለስ	98
17. 3. በስሜት መከላከል የዘር ፈሳሽ መውጣት	100

17. 4. በጾም ወቅት ከቁጥጥር ወጪ በሆነ ሁኔታ ውሃ ወደ ሆድ ቢገባ	101
17. 5. ጾመኛ በደም ስርና በጡንቻ የሚሰጥ መድኃኒትን መጠቀም ይችላል?	103
17. 6. በጾም ጊዜ ጥርስን ማጽዳትና ጠብታ መጠቀም	104
17. 7. ኩልና ሌሎች መዋቢያዎችን መጠቀም	106
17. 8. ሴቶች ማዶቱና እነሱን ለሰላምታ እጃቸውን መጨበጡ	107
18. ዘካተል ፊጥር	111
19. ጉብኝት፣ ህጉና ስርዓቱ	114
20. ማሳሰቢያ	130
21. የቁባኔ መስጂድንና በቂዕን መነብኘት	134
22. ሀጃጆችና ሌሎች ሰዎችን በመልካም የማዘዝና ከመጥፎ የመከልከል ግዴታነት	138
23. ሰላምታ፣ ማስነጠስና በሽተኛን መጠየቅ	148
24. አዝካሮችና ዱዓዎች	150
25. የጧትና የማታ አዝካሮችና ውዳሴዎች	156
26. የተለያዩ ምርጥ ዱዓዎች	165

መግቢያ

"ሀ"

ምስጋና ለዓለማት ጌታ ይሁን። እዝነትና ሰላም በሙህመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው እንዲሁም እስከ እለተ ትንሳኤ ድረስ መንገዳቸውን በተከተለ ላይ ሁሉ ይሁን።

ከዚህ ቀጥሎም በሸይኽ ዐብዱል ዐዚዝ ኢብኑ ባዝ በጎ አድራጎት ተቁዋም ስር የሚገኘው የትምህርት ኮሚቴ የተከበሩት አባታችን ሸይኽ ዐብደልዐዚዝ ኢብኑ ባዝ በተለያዩ አጋጣሚዎች ያቀረቡዋቸውን ኢስላማዊ መልዕክቶች በተከታታይ የሚያቀርበው ሂደት አካል ስብስብ የሆነውን ይህን ስራ ለተከበሩ አንባቢዎች ሲያቀርብ ከፍተኛ ደስታ ይሰማዋል።

ይህ የተለያዩ ኢስላማዊ መልእክቶችን የያዘው ስብስብ ለንባብ እንዲበቃ አስተዋጽኦ ላደረጉ አካል ሁሉ፣ አላህ መልካም ምንዳውን እንዲሰጣቸው እንጠይቃለን። ይህ ጠቃሚ ኢስላማዊ መልእክቶችን አጠናቅሮ የያዘው ስራም ሸይኽ ዐብደልዐዚዝ ኢብኑ ባዝን ቀብራቸው ላይ ጠቃሚ እንዲያደርግላቸውም አላህን እንጠይቀዋለን።

አላህ ሁላችንንም ከፍ ካለው የጀነት ክፍል (ፊርደውስ) እንዲሰበስብን እንጠይቀዋለን። አላህ በዚህ ነገር ላይ የበላይና ቻይ ነው።

እዝነትና ሰላም በነቢያችን ሙህመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ይሁን።

በሸይኽ ዐብዱል ዐዚዝ ኢብኑ ባዝ በጎ አድራጎት ተቋም
የትምህርት ኮሚቴ

መግቢያ

"ለ"

በመጽሀፉ የተካተቱ ርዕሰ ጉዳዮች

ምስጋና ለዓለማት ጌታ እንዲሁም እዝነትና ሰላም በነቢዩ ሙሀመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ሁሉ ይሁን።

ቀጥሎም ይህ ስራ አላህ ይዘንላቸውና ሸይኽ ዑብዱል ዐዚዝ ኢብኑ ባዝ ካዘጋጁዋቸው መጻህፍትና ፈታዋዎቻቸው የተሰበሰበ ሲሆን፣ መረጃዎቹ ሲጠናቀሩም የመረጃዎቹን ምንጮችና ዋቢ መጻህፍታቸውን ትክክለኛነት ለማጣራት ጥረት ተደርጓል።

ሙስሊሙ ህብረተሰብ ማንኛውንም ስራ ፍጹም ለአላህ ብሎ መፈጸምን (ኢ.ኸላስ) የሚመለከተውና የነቢዩን ፈለግ ተከትሎ ኢስላማዊ ትዕዛዝን በአግባቡ ይፈጽም ዘንድ በጣም አስፈላጊ የሆነው የዐቂዳና የዲባዳ ጉዳይ በዚህ ጥንቅር ተካቷል።

በዚህ ስራ በ«ላኢላሃ ኢለላህ» መስፈርቶች ላይ ትውውቅ ይደረጋል። ይህ ማለት የላኢላሃ ኢለላህን ትርጉም፣ በሱ መስራትንና መልእክቱን ከሚጻረሩና የተውሂድን መሰረትና ምሉዕነት ከሚቃረኑ እንደ ባዕድ አምልኮ (ሺርክ)፣ ድግምት፣ ከአላህ ውጪ ያለ አካል ጉዳዩን ያሳካልኛል የሚል አጉል እምነትና ከአላህ ውጪ በሆነ ነገር «ተበሩክ» ማድርግን ይዳስሳል።

ከሌሎች የዲባዳ ዘርፎች አንጻርም ደግሞ መጽሀፉ ስለ ውዱእ አደራረግ፣ ስለ አላህ መልዕክተኛው ሙሀመድ የሶላት አስጋገድ፣ እሳቸው ስላስተማሩት የአዛን አደራረግ፣ መስጂድ ሲገባና ከግዴታ ሶላቶች በኋላ ስለሚደረገው ዱዓ እንዲሁም ስለ ሶላተል ጀናዛ አስጋገድ ያስተዋውቃል። በተጨማሪም መጽሀፉ በተለይ በረመዲን ወቅት መልካም ነገሮችን መስራት አስፈላጊ ስለመሆኑ፣ ማለትም የተራዊህ ሶላት መስገድ፣ ዑምራ ማድረግ፣ ጎዶሎ

በሆኑት ቀናት (በ21፣ በ23፣ በ25፣ በ27 እና በ29) ለይለተል ቀድሮን መጠባበቅ፣ ነቢያዊ መንገድን ተከትሎ ኢዕቲካፍ ማድረግ፣ ቁርአንን ማክተም (ሙሉውን ሰላሳውን ጁዝእ አንብቦ መጨረስ) እና እሱን መማማሩን የመሰሉ ነጥቦችን ያነሳል።

እንዲሁም መጽሀፉ በአንዳንድ ሙስሊሞች ዘንድ ኢስላማዊ ብያኔያቸው (ሁከማቸው) ድብቅ የሆኑ ወይም ብዙም ያላታወቁ ከጾም ጋር የተያያዙ ነጥቦችን ያወሳል። ለምሳሌ ጾምን የማያበላሽውና በጾም ላይ ምንም ተጽዕኖ የማያሳድረው የኢህቲላም (በእንቅልፍ ልብ የዘር ፈሳሽ መውጣት) ጉዳይ፣ በስሜት መነሳሳት ከብልት ፈሳሽ (መዝይ) መውጣት፣ ሆን ብሎ አለማስታወክ፣ ሳይታገሙ አነስተኛ መጠን ያለው ደም መፍሰስ፣ ደምን ለመመርመርና ለመለገስ ብሎ ደም መስጠት፣ ጥርስን ለማጽዳት የጥርስ ማጽጂያ ፈሳሽ መጠቀም፣ ሽቶ፣ ኩል፣ ሌሎች ለመዋቢያ የሚውሉ ነገሮችን መጠቀም፣ በችግር ጊዜ ፊልትን መጠቀም፣ ረስቶ መብላትና መጠቀም፣ እንደ ሀሜት፣ ነገር ወዲያና ወዲህ መውሰድ፣ ሴትን መመልከት፣ ቅርብ ያልሆኑ ዘመዶችን ሰላም ማለት (በእጅ መጨባበጥ) የመሰሉ ክልክል የሆኑ ነገሮች ጾምን አያበላሹም። ይሁን እንጂ የጾሙን ምንዳ እንዲጓደል አስተዋጽኦ ያደርጋሉ። በዋናነት እነዚህን ነገሮች የሚያወሳው ይህ ክፍል ዘካተል ፊጥርን አብራርቶ ያበቃል።

በመጨረሻም የነቢዩን መስጂድ ስለ መጎብኘትና መጎብኘቱ ስለ መደንገጉ፣ በመልካም ነገር ማዘዝና ከመጥፎ ነገር መከልከል ግዴታ ስለመሆኑ፣ አማኞች በተለያዩ አጋጣሚ ሊሏቸው የሚገቡም አዝካርና ዱዓዎች ተወስተዋል።

እነዚህን ኢስላማዊ መልዕክቶች ሰብስቦ ያጠናቀራቸውን እንዲሁም መጽሀፉን ያነበበውን አካል ሁሉ በሰራው ስራ ተጠቃሚ እንዲያደርገው አላህን እንለምነዋለን። እዝነትና ሰላምታ በነቢዩ ሙሀመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ሁሉ ይስፈን።

የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል:-

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٍ: أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ

«ኢስላም በአምስት ነገሮች ተገንብቷል፡፡ (እነሱም) ከአላህ ውጪ ሌላ አምላክ የለም ብሎ መመስከርና መሆመድ የአላህ መልዕክተኛ ነው ብሎ መመስከር ነው፡፡ ሶላትን መስገድ፣ ዘካ ማውጣት፣ ሀጅ ማድረግና የረመዷን ወር መጸም ናቸው፡፡» (ቡካሪ ዘግቦታል)፡፡

የላኢላሃ ኢልላህ መስፈርቶችና እሱን ያለማወቅ ያለው አደጋ

ጥያቄ:- ብዙ ሙስሊም የሆኑ ሰዎች የላኢላሃ ኢልላህን ትርጉም (መልዕክት) እንደማያውቁ ይታያል። በዚህም ምክንያት መልዕክቱን በሚጻረሩና በሚቃረኑ ነገሮች ላይ መውደቃቸው ወይም የመልዕክቱን ሙሉዕነት የሚያጓድሉ ንግግሮችን መናገራቸውና ተግባሮችን መፈጸማቸው አይቀሬ ነው። ለመሆኑ የላኢላሃ ኢልላህ ትርጉም ምንድን ነው?

መልስ:- ላኢላሃ ኢልላህ የሚለው ቃል ሙሀመድ የአላህ መልዕክተኛው ነው ከሚለው ጽንሰ ሃሳብ ጋር በጥምረት ከኢልላም መሰረቶች መካከል አንደኛው ማዕዘን እንደሆነ ጥርጥር የለውም፡ ፡ አብደላህ ዑመር በዘገበው ሀዲስም የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامَ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ، وَصَوْمَ رَمَضَانَ، وَحَجَّ الْبَيْتِ»

«ኢልላም በአምስት ነገሮች ተገንብቷል። (እነሱም) ከአላህ ውጪ ሌላ አምላክ የለም ብሎ መመስከርና ሙሀመድ የአላህ መልዕክተኛ ነው ብሎ መመስከር ነው። ሶላትን መስገድ፣ ዘካ ማውጣት፣ ሀጅ ማድረግና የረመዲን ወር መጸም ናቸው።» (ቡኻሪ ዘግቦታል)።

በሌላ ትክክለኛ የህዲስ ዘገባ ኢብኑ ዐባስ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልዕክተኛ ሙዐዝን ወደ የመን በላኩበት ወቅት እንዲህ ብለውታል፡-

«إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ، فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنْ يَرْسُولُ اللَّهُ، فَإِنْ أَطَاعُوكَ لَذَلِكَ فَاعْلَمَهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ، فَإِنْ أَطَاعُوكَ لَذَلِكَ فَاعْلَمَهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً، تَأْخُذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهِمْ»

«አንተ የመጽሀፍ ባለቤት ወደ ሆኑ ሰዎች ዘንድ ትሄዳለህ፡፡ ስለሆነም መጀመሪያ ከአላህ ውጪ ሌላ አምላክ እንደሌለና እኔ የአላህ መልዕክተኛ እንደሆንኩ ጥሪ አድርግላቸው፡፡ በዚህ እነሱ ከታዘዙህ (ከተቀበሉህ)፤ አላህ በእነሱ ላይ በቀንና በሌሊት ግዴታ ያደረገባቸው ሶላቶች እንዳሉ አሳውቃቸው፡፡ እነሱ በዚህ ከተቀበሉህ (ከታዘዙህ) ከሀብታሞቻቸው ተወስዶ ለደሃዎቻቸው የሚሰጥ ዘካ አላህ በእነሱ ላይ ግዴታ እንዳደረገባቸው አሳውቃቸው፡፡» በዚህ ነጥብ ላይ የሚያወሱ ብዙ ሀዲሳዊ መረጃዎች አሉ፡፡

ላኢላሃ ኢላላህ ማለት፤ ከአላህ ሌላ የሚመለከ አምላክ የለም ማለት ነው፡፡ ቃሉ ከአላህ ውጪ የሚደረግን አምልኮ ሁሉ ይጻረራል፡፡ ስለሆነም አምልኮ ለአላህ ብቻ እንደሆነ ያረጋግጣል፡፡ አላህ በሐጅ ምዕራፍ ቁጥር 62 ላይ እንዲህ ይላል፡-

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْتَ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾

«ይህ አላህ እርሱ እውነት በመሆኑ፤ ከእርሱም ሌላ የሚገዛው ነገር እርሱ ፍጹም ውሸት በመሆኑ፤ አላህም እርሱ የሁሉ በላይ ታላቅ በመሆኑ ነው፡፡»

በምዕራፍ ሙአሚን ቁጥር 117 ላይ ደግሞ፡-

﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾

«ከአላህም ጋር ሌላን አምላክ ለእርሱ በእርሱ ማስረጃ የሌለውን የሚግዛ ሰው፤ ምርመራውም እጌታው ዘንድ ነው፤ እነሆ! ከሀዲዎች አይድኑም፡፡» በበቀራ ምዕራፍ ቁጥር 163 ላይ ደግሞ፡-

﴿وَاللَّهُ كُفُّهُ إِلَّا وَجِدْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾

«አምላካችሁም አንድ አምላክ ብቻ ነው፤ ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ (እርሱ) እጅግ በጣም ርህራሄ አዛኝ ነው፡፡» በአል-በይና ምዕራፍ ቁጥር 5 ላይ ደግሞ፡-

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَقَّاءَ﴾

«አላህን ሃይማኖትን ለእርሱ ብቻ አጥሪዎች፤ ቀጥተኞች ሆነው ሊግዙት፤ ሶላትንም አስተካክለው ሊሰግዱ፤ ዘካንም ሊሰጡ እንጂ፤ ያልታዘዙ ሲሆኑ (ተለያዩ)፤ ይህም ቀጥተኛይቱ (ሃይማኖት) ድንጋጌ ነው፡፡» እነዚህ ነጥቦች ላይ የሚያትቱ የቁርአን አንቀጾች ብዙ ናቸው፡፡

ይህን ቃል በንግግር ብቻ ለሚገልጸው ሰው፤ ቃሉ ለእሱ የረባ ነገር የሚጠቅመው ነገር የለም፤ ከሺርክ አዘቅጥ (አዙሪት) ውስጥ አይወጣም፡፡ ነገር ግን የቃሉን ትርጉሙም ያወቀ፤ በእሱም እውነት ያለ እንዲሁም በእሱ ትክክለኛ ትርጓሜ መሰረት የሰራ ሰው፤ በቃሉ ተጠቃሚ ይሆናል፡፡

በዘመነ-ረሱል (ሶ. ዐ. ወ) አስመሳዩች (ሙናፊቆች) እነሱ ከእሳት የታችኛው ክፍል (አዘቅጥ) ውስጥ የሚገቡ ሆነው፤

ላኢላሃ ኢለላህ የሚለውን ቃል ይሉት ነበር። ይህን ቅጣት የሚቀምሱበት ምክንያት እነሱ በቃሉ ያላመኑ፤ ስራን ለአላህ ብቻ የማይሰሩና በቃሉ ትክክለኛ ትርጓሜም መሰረት የማይመሩ ስለሆነ ነው።

ከሁሉም እጅግ በጣም የከፋ ክህደት አንጻባራቂዎች የሁዲዎችም ከሃዲ ሆነው ቃሉን ይሉታል። ይሁን እንጂ ለእነሱም ቃሉ አይጠቅማቸውም። ምክንያት የሁዲዎች በመልዕክቱ ትክክለኛ ትርጓሜ መሰረት የማይሰሩ ስለሆነ ነው። በዚህ ሑማ ውስጥ ቀብር አምላኪዎችና «አውሊያዎች»ን አምላኪዎች ለቀብርና «አውሊያዎች» ለሚሏቸው ወገኖች ለአላህ የሚገባውን አምልኮ ለእነሱ ስለሚያደርጉ ክህደትን አንጻባርቀዋል። እነዚህ ወገኖች ይህን ቃል በንግግር ቢገለጹትም፤ ነገር ግን መልሰው በንግግራቸው፤ በእምነታቸውና በስራቸው ይጸረሩታል።

የተወሰኑ ሙስሊሞች አዋቂዎች ላኢላሃ ኢለላህ ስምንት መስፈርቶች እንዳሉት አውስተዋል። እነዚህ መስፈርቶችም የሚከተሉት ናቸው።

1ኛ. **ዕውቀት (ዒልም)፡-** እውቀት የማይምነት ተጻራሪ ነው። ቀደም ብሎ እንደተገለጸው ላኢላሃ ኢለላህ ማለት ከአላህ ሌላ የሚመለከ አምላክ የለም ማለት ነው። ስለሆነም የሰው ልጅ ከአላህ ውጪ የሚያደርጋቸው አምልኮታዊ ተግባሮች ሁሉ ውድቅ ናቸው።

2ኛ. **እርግጠኝነት (የቂን)፡-** እርግጠኝነት የጥርጣሬ ተቃራኒ ነው። ይህን ቃል የሚናገረው ሰው፤ አላህ በእውነት መመለክ የሚገባው መሆኑን እርግጠኛ መሆን አለበት።

3ኛ. **ስራን ፍጹም ለአላህ ማድረግ (ኢኸላስ)፡-** የሰው ልጅ የሚሰራውን ስራ ሁሉ ለአላህ ብሎ መስራት አለበት። ከአምልኮት የተወሰነውን ለነቢይ፣ ለወሊድ፣ ለንጉስ፣ ለጣኦት፣ ለጄኔይ ወይም

ለሌላ ማድረግ (መስጠት) በአላህ ላይ ባዕድ አምልኮ መፈጸም ነው። ይህ ከሆነ ደግሞ ይህ መስፈርት (ኢኸላስ) ተግባራዊ አልሆነም ማለት ነው።

4ኛ. **እውነተኛነት (አስሲድቅ)፡-** ይህን ቃል የሚናገረው ሰው፣ በሚለው ቃል ላይ እውነተኛነት ሊሰማው ይገባል። ይህም ማለት ደግሞ ልቡ ከምላሱ ጋር እንዲሁም ምላሱ ከቀልቡ ጋር ስሙሙ መሆን ሲችሉ ነው። አንድ ሰው ቃሉን በምላሱ ብቻ ገልጾ፣ በቃል-መልዕክቱ ግን ልቡ የሸፈተና ብሎም ያላመነ ከሆነ፣ ቃሉን በምላሱ መናገሩ ምንም አይጠቅመውም። በዚህም ሁኔታው የማስመሰል ስራ እየሰራ ስለሆነ እምነቱና አካሄዱ እንደሙናፊቆቹ ሆነ ማለት ነው።

5ኛ. **ውዴታ (አል-መሀባ)፡-** ይህ ማለት አንድ ሰው ልዕልናና ልቅና የተገባውን አላህ መውደድ ነው። ይህን ቃል በንግግር የሚገልጽ ሰው አላህን የማይወድ ከሆነ ካሃዲ ሆነ ማለት ነው። በዚህም አቋሙ እንደሙናፊቆቹ እንዲሁም ገና ወደ ኢስላም ከቶ ያልገባ ሰው ይሆናል። ይህን ሃሳብ ከሚመለከቱ ቁርአናዊ ማስረጃዎች መካከል የሚከተሉት ናቸው፡-

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾

«በላቸው፡- አላህን የምትወዱት እንደሆናችሁ ተከተሉኝ፤ አላህ ይወዳችኋልና» (አሊ-ሂምራን፣ 31)።

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ أَسْأَدُ حُبًّا لِلَّهِ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባላንጣዎችን (ጣዖታትን) አላህን እንደሚወዱ፣ የሚወዱዋቸው ሆነው የሚይዙ አልሉ፤ እነዚያ ያመኑትም አላህን በመውደድ (ከእነርሱ) ይበልጥ

የበረቱ ናቸው፡፡» (አል-በቀራ፣ 165)፡፡ በዚህ ነጥብ ላይ የሚያትቱ ቁርአናዊ አንቀጾች ብዙ ናቸው፡፡

6ኛ. **ለትርጓሜው ማደር (አል-ኢንቂያድ)፡-** ይህ ማለት አንድ ሰው አላህን ብቻ ሊያመልክና ለሽሪዓውም የሚያድር (የሚታዘዝ) መሆን አለበት ማለት ነው፡፡ በላኢላሃ ኢለላህና በእሱ ሀቅ መሆን ያምናል፡፡ ነገር ግን ቃሉ በሚለውና በአላህ አንድነት ያላመነ ከሆነና እንዲሁም ለሽሪዓው ታዛዥ ካልሆነ፣ እንዲያውም ይባስ ብሎ ይህን ከመፈጸም ከተኩራራ፣ ይህ ሰው ሙስሊም ሳይሆን የኢብሊስንና የመሰሎቹን መንገድ ተከታይ ነው፡፡

7ኛ. **መልዕክቱን መቀበል (አል-ቀቡል)፡-** ይህ ማለት ቃሉ አላህን በብቸኝነት መመለከትና ዒባዳ ለሱ ብቻ መሆንን እንዲሁም ከእሱ ውጪ ያሉ ነገሮችም መካድ እንዳለበት የሚያመለክት ሲሆን፣ ይህን አስተሳሰብንም ወዶና ፈቅዶ ከመቀበሉ በላይ በእምነቱ የሙጥኝ ማለት ይኖርበታል፡፡

8ኛ. **ከአላህ ውጪ ባለው ነገር መካድ (አል-ኩፍር)፡-** ይህ ማለት ከአላህ ውጪ ከሚመለከቱ ነገሮች ራሱን ሊያርቅና ያላግባብ የሚመለከት እነዚህ ነገሮችም በፍጹም ሊመለከቱ የማይገባቸው ነገሮች መሆናቸውን ሊያምን ነው፡፡ አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

«በጣሕትም የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው ለእርሱዋ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ፤ አላህም ሰሚ አዋቂ ነው» (አል-በቀራ፣ 256)፡፡ በትክክለኛ ዘገባ እንደተገለጸው፣ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَكَفَرِيْمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ، حَرَّمَ مَالَهُ
وَدَمُّهُ، وَحَسَبَئِهِ عَلَى اللَّهِ»

«ላኢላሃ ኢላላህ (ከአላህ በስተቀር የሚመለከ አምላክ የለም) ያለ ሰው፣ እንዲሁም ከአላህ ውጪ በሚመለከ ነገሮች የካደ ሰው፣ ገንዘቡ፣ ህይወቱ ጥብብቅ ይሆናሉ። እሱን የሚተሳሰበው አላህ ነው።» (ሙስሊም የዘገበት)። በሌላ የሀዲስ ዘገባ የአላህ መልዕክተኛው እንዲህ ይላሉ፡-

«مَنْ وَحَّدَ اللَّهَ، وَكَفَرِيْمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ، حَرَّمَ مَالَهُ وَدَمُّهُ»

«አላህን አንድ አድርጎ ያመለከ፣ እንዲሁም ከአላህ ውጪ በሚመለከ ነገሮች የካደ ሰው፣ ገንዘቡና ህይወቱ ጥብብቅ ይሆናሉ።» (ሙስሊም በትክክለኛ ዘገባ አውስቶታል)።

ጉዳዩ እንደዚህ ከሆነ በሁሉም ሙስሊሞች ላይ የቃሉን መስፈርቶች በመጠበቅ የቃሉን ትክክለኛ መልዕክት በሚገባ መንገድ የመፈጸም ግዴታ አለባቸው። አንድ ሙስሊም የዚህን ቃል ትክክለኛ ትርጓሜ ካንጸባረቀና በእሱ ላይ ቀጥ ካለ የመስፈርቱን ዝርዝር ጉዳዮች ባያውቅም እንኳ ገንዘቡ ጥብብቅ ሙስሊም ይሆናል። ምክንያቱም የመልዕክቱ ዋና ዓላማ ቃለ-መልዕክቱ እውነት መሆኑን ማወቅና በሱ መስራት ነው። በሌላ አገላለጽ አንድ አማኝ መልዕክቱ የሚጠይቀውን ዝርዝር ነጥቦች ሳያውቅ ጥቅል መልዕክቱን ተረድቶ እሱኑ ተግባራዊ ማድረግ ከቻለ የሚጠበቅበትን አድርጓል ማለት ነው።

ሰዎች ከአላህ ውጪ የሚያመለኩት ነገርና ሰዎች ለእሱ የሚደርጉለትን አምልኮ የሚወድ አካል ጣኦት ይሰኛል። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

«فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ

﴿لَوْ تَقَىٰ لَا أَنْفَصَامَ هَٰذَا وَاللَّهِ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

«በጣኦትም የሚክድና በአላህ የሚያምን ሰው ለእርሱዋ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ፤ አላህም ሰሚ አዋቂ ነው» (አል-በቀራ፣ 256)። በሌላ የቁርአን አንቀጽም፡

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا
الطَّاغُوتَ﴾

«በየህዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ፤ ጣዖትንም ራቁ»
(አንኑላ፣ 36)።

ይሁን እንጂ የሆነ አካል ሰዎች እሱን ቢያመልኩትና ነገር ግን እሱ ማምለካቸውን ካልወደደ ጣኦት አይባልም። ለዚህ ጥሩ ምሳሌ የሚሆኑት አንቢያእ፣ ደጋጎች ሰዎች፣ መላኢካ ናቸው። በአንጻሩ ግን ትክክለኛ ጣኦት የሚባለው፣ ሰዎች እሱን እንዲያመልኩት እንደ ሰይጣን ወደ እሱ ጥሪ ያደረገና ጥሪውም በቀላሉ ተቀባይነት እንዲኖረው ጥሪውና ሳቢ ያደረገ ነው። እኛንና ሙስሊሞችን አላህ ከሁሉም መጥፎ ነገር እንዲጠብቀን እንለምነዋል።

ላኢላሃ ኢላላህ የሚለው ቃለ-ተውሂድ ሙሉዕነቱን የሚያጓድል ወይም ከፊል ገጽታውን የሚዳረር ማንኛውም ስራ፣ ንግግር ወይም እምነት በአጠቃላይም የትልቁ የሺርክ መገለጫ ከሆነ፣ ቃሉን ሙሉ ለሙሉ የሚዳረረው ነው የሚሆነው። ለምሳሌ የሞቱ ሰዎችን መማጸን ወይም መለመን፣ ተውሂድን ሙሉ ለሙሉ የሚዳረር ተግባር ነው። ቃሉንም ከመቃወሙ አልፎ ላኢላሃ ኢላላህን ፉርሽ (ውድቅ) ያደርገዋል። እንዲሁም በማያሻማ መልኩና ሙስሊም ሊቃውንት ሙሉ ለሙሉ በተስማሙበትን አቋም (ኢጅማዕ) እርም (ሀራም) ያደረጉትን ነገር፣ ማለትም እንደ ዝሙት፣ አስካሪ መጠጥ፣ የወላጆችን መብት መጣስ፣ ወለድ መጠቀምና ሌሎች

መሰል እርም ነገሮችን የተፈቀዱ ማድረግም ከላኢላሃ ኢለላህ መልዕክት ጋር የሚጣረስ ነው። እንዲሁም በተመሳሳይ ሁኔታ አላህ ግዴታ ያደረጋቸው በንግግርና በተግባር የሚገለጹ፤ የማያሻሙና ሙስሊም ሊቃውንት አንድ አቁዋም ይዘው የተሰማሙባቸውን ጉዳዮች ላይ ለምሳሌ በአምስቱ የግዴታ ሶላቶች፤ ዘካ፤ የረመዳን ጾም፤ ለወላጆቹ መልካም መዋል፤ ሸሃደተይኒ (ላኢላሃኢለላህ ሙሀመዱን ረሱሉላህ) በመግለጽና መሰል ነገሮች ላይ ማስተባበል ቃሉን እንደመጻረር ይቀጠራል።

ከንግግሮችና ከስራዎች መካከል ተውሂድንና ኢማንን የሚያሟሽሹ አመለካከቶች እንዲሁም የቃሉን ምሉዕነት የሚጻረሩ ነገሮች ብዙ ናቸው። ለምሳሌ ትንሹ ሺርክ (የዩልኝ ስራ፤ ከአላህ ውጪ መማል፤ አላህና እገሌ ስለፈለጉ ነው ብሎ ሃሳብ መሰንዘር፤ ይህ ነገር ከአላህና ከእገሌ የመጣነውና መሰል አባባሎችን መናገር) ወንጀሎች ሁሉ ተውሂድንና ኢማንን የሚያዳክሙና የቃሉን ምሉዕነት የሚጻረሩ ናቸው። ስለሆነም ከሁሉም አይነት ተውሂድንና ኢማንን ከሚጻረሩ ነገሮችና እንዲሁም ምንዳውን ከሚያጓድሉ ነገሮች መጠንቀቅ ግዴታ ነው።

እንደ አህሊ ሱና ወልጆመዓ አቋም መሰረት፤ እምነት በንግግርና በተግባር በጣምራ የሚገለጽ ነው። መልካም ስራ በተሰራ ቁጥር የእምነት ጥንካሬ የሚጨምርና በተቃራኒው ደግሞ ወንጀል በተሰራ ቁጥር ኢማን እየቀነሰ (እየሟሸሸ ብሎም እየጠፋ) ይሄዳል።

እላይ ለጠቀስነው ጉዳይ መረጃችንም የሚከተለው ቁርአናዊ አንቀጽ ነው፡-

﴿وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَٰذِهِۦٓ إِيْمَانًا فَآمَّا
الَّذِينَ ءَامَنُوا فَرَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾

«ሱራም (ምዕራፍ) በተወረደች ጊዜ ውስጥ፤ ማንኛችሁ

ነው ይህቺ (ምዕራፍ) እምነትን የጨመረችለት? የሚል ሰው አልለ፤ እነዚያ ያመኑትማ የሚደሰቱ ሲሆኑ፤ እምነትን ጨመረችላቸው» (አት-ተውባ፤ 124)። እንዲሁም ቁርአን፤

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾

«ፍጹም ምእመናን እነዚያ አላህ በተወሳ ጊዜ ልቦቻቸው የሚፈሩት፤ በእነሱም ላይ አንቀጾቻችን በተነበቡ ጊዜ እምነትን የሚጨምሩላቸው፤ በጌታቸውም ላይ ብቻ የሚመኩት ናቸው» (አል-አንፋል፤ 2)።

﴿ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى ﴾

«እነዚያንም የቀኑትን ሰዎች አላህ ቅንነትን ይጨምርላቸዋል» (መርየም፤ 76)።

ይህን ነጥብ የሚመለከቱ ብዙ ቁርአናዊና ሱናዊ ማስረጃዎች አሉ። ሙስሊም ሊቃውንትም በዐቂዳ፤ በተፍሲር፤ በሀዲስ መጻህፍታቸው ጉዳዩን በሚገባው መልኩ አብራርተውታል። እነዚህን መረጃዎች ማግኘት የፈለገ ሰውም መረጃዎቹን ማግኘት ይችላል። ምስጋና ለአላህ ይሁን።

ባዕድ አምልኮ መፈጸምና ማብራሪያው

ጥያቄ:- ሺርክ ምንድን ነው?

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ፍሩ፤ ወደ እርሱም መቃረቢያን (መልካም ስራን) ፈልጉ» (አል-ማኢዳ፣ 35)፡
፡ የሚለው ቁርአናዊ አንቀጽ ማብራሪያስ ምንድን ነው?

መልስ:- ሺርክ የሚለው ቃል ከስሙ መረዳት እንደሚቻለው «ማጋራት» ማለት ነው፡፡ ይህም ማለት አምልኮትን ከአላህ ሌላ፣ ለሌላ አካላት ማጋራት ነው፡፡ ይህም ጣኦቶችንና ሌሎችን በመለመን፣ በጭንቅ ጊዜ እንዲደርሱ በመማጽን፣ በእነሱ በመሳል (ነገር)፣ ለእነሱ በመስገድ (በመንበርከክ-ያልተገባ ክብር በማሳየት)፣ ለእነሱ በመጽም፣ ለእነሱ በመሰዋት (በማረድ-ለምሳሌ ሰዎች ግብጽ ላይ ለአህመድ አል-በደዊ፣ የመን ላይ ደግሞ ለዐይዱሩስ፣ ወዘተ እንደሚያርዱት)፣ ለሰዎች በመስገድ፣ ከአላህ መልዕክተኛ ወይም ከዐብዱል ቃድር ጀይላኒ ወይም ከዐይዱሩስ ወይም ከሌሎች ሙታንና ሩቅ ሰዎች እርዳታን በመጠየቅ (በመሻት) ይገለጻል፡፡ እነዚህ የተዘረዘሩት ሁሉ የሺርክ ተግባር ይሰኛሉ፡፡

እንደዚሁም አንድ ሰው ከዋክብትንና ጂኒን የሆነ ጉዳይ ከጠየቀ ወይም እነሱን በጭንቅ ጊዜ ከተማጸነ ወይም ከእነሱ ልዩ እርዳታ ከፈለገ ወይም ይህን የመሰለ ተመሳሳይ ነገር ከፈጸመ፣ እንደዚሁም እነዚህ አምልኮቶች ለግዑዝ ነገሮች ወይም ለሙታን ወይም ሩቅ ለሆኑ ሰዎች ካደረገ አሁንም ድርጊቱ ባዕድ አምልኮ (ሺርክ) ከመሆን አይዘልም፡፡ ልቅና የተገባው አላህ በቁርአኑ እንዲህ

ይላል፡-

﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَٰعْمَلُونَ﴾

«... ባጋሩትም ኖሮ፣ ይሰሩት የነበሩት፣ ከእነሱ በታበሰ ነበር» (አል-አንዓም፣ 88)፡፡ በሌላ አንቀጽም፡

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ

وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَٰسِرِينَ﴾

«ብታጋራ ስራህ በእርግጥ ይታበሳል፤ በእርግጥም ከከሀዲዎቹ ትሆናለህ ማለት ወደ አንተም ወደ እነዚያ ከአንተ በፊት ወደ ነበሩበት በእርግጥ ተወርዷል» (አዝ-ዙመር፣ 65) ይላል፡፡

ከአላህ ውጪ ያለን አካል ሙሉ ለሙሉ ማምለክም ሺርክ ሲሰኝ፣ ስራው ደግሞ ሺርክ ወይም ኩፍር (ክህደት) ይባላል፡፡ ይህም ከአላህ ሙሉ ለሙሉ ፊቱን ያዞረና አምልኮቱን ከአላህ ውጪ ላሉ ነገሮች ማለትም ለዛፎች፣ ለድንጋዮች፣ ለጣሐቶች፣ ለጂኒዎች፣ ሰዎች «አውሊያእ» ብለው ለሚጠሩዋቸውና ለሚያመልኩዋቸው ወይም ለሚሰግዱላቸው ወይም ለሚጸምላቸው ለሆኑ ለተወሰኑ ሙታን ያደረገ ነው፡፡ ያለምንም ተቀናቃኝ አምልኮ የሚገባው አላህ ሙሉ ለሙሉ ተዘንግቶ፣ አምልኮ ለፍጡራን ከተፈጸመ ይህ እጅግ በጣም ትልቁ ከህደት (ኩፍር) ወይም እጅግ በጣም ብርቱው ሺርክ ነው፡፡ ደህንነትን ከአላህ ዘንድ እንጠይቃለን፡፡

ልክ እንደዚሁ የአላህን ግኝነት (ኗሪነት) የሚነቅፉና «ጌታ የለም፤ ይልቅ ህይወት ቁስ ነች» ብለው የሶሻሊስት አስተሳሰብ አራማጆችን አቋም የሚያራግቡ፣ የአላህን ኗሪነት የሚጸረፉና የሚነቅፉ ሰዎች እጅግ በጣም ከሃዲዎችና ጠማማዎች ናቸው፡፡ በዚህም አቋማቸው እጅግ በጣም ከፍተኛ ከሆነ ጥመት ውስጥ የተዘፈቁ ሲሆን፣ እትልቁ ሺርክም ውስጥ ገብተዋል፡፡ በአጠቃላይ

እነዚህ እምነቶችና መሰሎቻቸው ሺርክ ይባላሉ፤ አስተሳሰቡም በአላህ መካድ ይሰኛል። አላህ ከዚህ አይነቱ የእምነት አደጋ እንዲጠብቀን ደህንነትን እንጠይቀዋለን።

ሰዎች ከማሃይምነታቸው በመነጨ ሁኔታ ሙታንን መለመንና እነሱን በጭንቅ ጊዜ መማጸን ወደ አላህ እንደ መቃረብ (ተወሰዱ) አድርገው ስለሚያስቡት ስህተት ላይ ይወድቃሉ። የሚተገብሩት ተግባርም በኢስላም የተፈቀድ አድርገው ያስቡታል። ይህ ድርጊታቸው ግን ትልቅ ስህተት ነው። ምክንያቱም ተግባሩ ትልቅ ሺርክ ነውና። የተወሰኑ አላዋቂዎችና ባዕድ አምልኮ ውስጥ የተዘፈቁ ሰዎች ተግባሩን «ወሲላ» (ወደ አላህ መቃረቢያ) ብለው ይጠሩታል። ነገር ግን ተግባሩ የባዕድ አምላኪዎች መንገድና እንዲህ አይነቱን ተግባርም አላህ በቁርአኑ ያንቁዋሸውና ያነወረው ነው። ስለሆነም አላህ ተግባሩን ለማውገዝና ለማስጠንቀቅ መልዕክተኞችን ልኳል፤ መጻህፍትን አውርዷል።

ለነገሩ በቁርአን የተወሳው «ወሲላ»፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيَّ الْوَسِيلَةَ﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ፍሩ፤ ወደ እርሱም መቃረቢያን (መልካም ስራን) ፈልጉ» (አል-ማኢዳ፣ 35) ተብሎ ነው የተገለጸው። በዚህ አንቀጽ «ወደ እሱ (አላህ) መቃረብ» የሚለው ጽንሰ ሃሳብ መልእክት፣ የእሱን ትዕዛዝ በመፈጸም ወደ እሱ መቃረብን ነው የሚያመለክተው። በሁሉም አዋቂዎች ዘንድ ለአንቀጹ እንደተሰጠው ፍችም፣ ሶላት፣ በሐጂና በሌላ አጋጣሚ የሚፈጸመው እርድ፣ ጾም፣ ሶደቃ፣ ዚክርና ቁርአን ማንበብ ወደ አላህ መቃረብ (ወሲላ) ናቸው። ይህም በማኢዳ ምዕራፍ ቁጥር 35 ላይ የተወሳው ፍች ነው፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ፍሩ፤ ወደ እርሱም መቃረቢያን (መልካም ስራን) ፈልጉ።» ይህ ማለት ደግሞ የአንቀጽ ትርጉም «የአላህን ትዕዛዝ በመፈጸም ወደ እሱ ቅርበትን ፈልጉ» የሚል መልዕክት ያለው ለመሆኑ ኢብኑ ከሲር፣ ኢብኑ ጀሪር፣ አል-በገዊ፣ ሌሎች የተፍሲር ሊቃውንት ይህንኑ ሃሳብ በጥራዛቸው አውስተውታል። ወደ አላህ መቃረብ የሚገለጸው እሱን በመታዘዝና ወደ እሱ ቅርበትን በመፈለግ ነው። ይህ ማለት ደግሞ የትም ቦታ ሆናችሁ፣ አላህ በደነገገው መንገድ ማለትም ሶላት በመስገድ፣ ጾም በመጾም፣ ሶደቃና ሌሎችን መልካም ነገሮች በመስራት ወደ አላህ መቃረብ ይገኛል ማለት ነው። ስለሆነም ነው አላህ በሌላ ቁርአናዊ አንቀጽ፡

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ﴾

«እነዚያ እነርሱ የሚግዙዋቸው፣ ማንኛውም (ወደ አላህ) በጣም ቀራቢያቸው ወደ ጌታቸው መቃረቢያን (ስራ) ይፈልጋሉ» (አል-ኢስራእ፣ 57) ያለው።

በዚህ መልክ ነው እንግዲህ የአላህ መልዕክተኞችና ተከታዮቻቸው አላህ በደነገገው በመታገል፣ በመጾም፣ አላህን በማውሳት፣ ቁርአንን በማንበብና ሌሎች መልካም ነገሮችን በመፈጸም ወደ አላህ የሚቃረቡት።

ነገር ግን አንዳንድ ሰዎች «ወሲላ» ማለት ለሙት አካል ጉዳዩን ያሳካልኛል ብሎ ማለምና በጭንቅ ወይም በችግር ጊዜ «አውሊያእን» መማጸን እንደሆነ አድርገው ያስባሉ። ይህ አስተሳሰብ ግን መሰረተ-ቢስ አስተሳሰብ ነው። አስተሳሰቡ ጣኦት አምልኳዊ አስተሳሰብ ሲሆን፣ ቁርአንም ጉዳዩን አስመልክቶ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾

«ከአላህም ሌላ የማይጎዳቸውን፣ የማይጠቅማቸውን
ይግካዛሉ፤ እነዚህም አላህ ዘንድ አማላጆቻችን ናቸው
ይላሉ» (ዩኑስ፣ 18)። ታዲያ አላህ ለዚህ እኩይ ለሆነ
እምነታቸው እንዲህ ሲል በቁርአኑ ምላሽ ይሳጣል፡-

﴿قُلْ أَتَنْتِفُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
سُبْحَانَهُ، وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

«አላህን በሰማያትን በምድር ውስጥ የማያውቀው ነገር
ኖሮ፣ ትነግሩታላችሁን? በላቸው፤ ከሚያጋሩት ሁሉ ጠራ፤
ላቀም» (ዩኑስ፣ 18)።

በትከሻና በእጅ ላይ ክር ማንጠልጠል

ጥያቄ:- የደረሰን አደጋን ለማስወገድና ለመከላከል ተብሎ ክርን ማንጠልጠል በኢስላም እንዴት ይታያል?

መልስ:- ይህን ስራ የሚሰራ ሰው ሊነቀፍ ይገባል። ክርን የሚያንጠለጥል ሰው ስራው ትንሽ ሺርክ ነው። በዚህም ጉዳይ ላይ የአላህ መልዕክተኛው (ሶ. ዐ. ወ) እንዲህ ይላሉ፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَلَا أَتَمَّ اللَّهُ لَهُ، وَمَنْ تَعَلَّقَ وَدْعَةً فَلَا وَدَعَ اللَّهُ لَهُ.»

«ተማኢም (ሂርዝ) ያንጠለጠለ ሰው አላህ (ጉዳዩን) አይመላለት። ወዳዕ ያንጠለጠለ ሰው ደግሞ አላህ ስክነትን አይለግሰው።» (ሙስኩ ኢማሙ አህመድ የዘገቡት)።

በሌላ የሀዲስ ዘገባ የአላህ መልዕክተኛ፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ.»

«ተማኢምን (ሂርዝን) ያንጠለጠለ ሰው፣ በእርግጥም ሺርክ ሰራ» ብለዋል። (ኢማሙ አህመድ የዘገቡት)።

ኹዘይፋ የሆነ ሰው እሱ ወዳለበት ቦታ በገባበት ወቅት፣ ሰውየው ያለበትን የትኩሳት ህመም ለመፈወስ ብሎ ከእጁ ያንጠለጠለውን ክር ቆረጠበት፤ ተግባሩንም ነቀፈው። የሚከተለውንም የቁርአን አንቀጽ አነበበ፡-

﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾

«አብዛኛዎቻቸው እነርሱ አጋሪዎች ሆነው እንጂ፤ በአላህ አያምኑም» (ዩሱፍ፡ 106)። ኹዚይፋ ሰውየው የፈጸመው ተግባር ሺርክ እንደሆነ አብራራለት።

ክሮችንና ሂርዞችን ማለትም አጥንትን ወይም የቀበሮ ጸጉርን ወይም ጥርስን ማንጠልጠል ወዳዕ (ለአይነ ጥላ መከላከያ) ሲሆን፤ ተግባሩ የጃሂሊያ እንቶ ፈንቶ አስተሳሰብ መገለጫ ነው። በኢስላም ዘንድም ንቅፍ ተግባር ነው።

ሰዎች ቁርአን የተጻፈበትን ነገር «ሂርዝ» ወይም «አል-ጃሚዓት» ብለው የሚጠሩትን ነገር ማንጠልጠል በኢስላም የሚፈቀድ ተግባር አይደለም። ምክንያቱም የአላህ መልዕክተኛ ተግባሩን የከለከሉት ጥቅል በሆነ መንገድ እንጂ፤ ቁርአንን ወይም ሌላ ነገር ያለበት ብለው በተለዩ ሁኔታ ያስቀመጡት ነገር የለም፡ ፡ በዚህ መንገድም ቁርአንን ከበሽታ መከላከያ አድርጎ መጠቀም፤ ክልክል ነገር እንዲተገበር መንገድ ጠራጊ ነው፤ የሺርክንም በር ይከፍታል። ስለሆነም መልዕክተኛው እንዲህ ብለዋል፡-

﴿إِنَّ الرِّقَى وَالْتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَةَ شِرْكٌ﴾

«ሩቅያ፣ ተማኢምና ቲወላ ሺርክ ናቸው።» (ኢማሙ አህመድ የዘገቡት)።

ሩቃ፡- በኢስላም ዕውቅና የሌለው «ሩቃ» የሚባለው፤ ሸሪዓው በፈቀደው መንገድ ያልተጻመው ነው። «ተማኢም»ም ልጆችንና ሴቶችን ከሰው ዓይን ለመጠበቅ፤ እንደዚሁም የጂኒ በሽታ ከያዘው ሰው አካል (አንገት፣ እጅ፣ ክንድ፣ ወዘተ) ላይ የሚንጠለጠል ነው። ይህ ሁሉ ተግባር የሚነቀፍና የጃሂሊያ ተግባር ነው።

ቲወላ (መስተፋቅር)፡- አንድ ሰው ሌላው ሰው ላይ ፍቅር

እንዲኖረው ወይም የሆነን አካል እንዲጠላ ለማድረግ ተብሎ የሚደረግ ነገር ነው። ስለሆነም ድርጊቱ ድግምት ነው። የአላህ መልዕክተኛም ተግባሩን ከባዕድ አምልኮ መድበውታል። ምክንያቱም ተግባሩን ለመፈጸም የጂኒንና የሰይጣንን እገዛ ስለሚጠይቅ ነው። በምላሹም ድግምት አድራጊው ወይም አድራጊዋ ይህን ተግባር የሚፈጽሙት እንዲሁ ሳይሆን ለጂኒንና ለሰይጣን አምልኮት ከመፈጸም በላይ እነሱ የሚወዱትን ስራ በመስራት ወደ እነሱ በመቃረብ ነው።

ክሮች፡- ክሮች (ኹዩጥ) የተማኢም አካል ናቸው። አንድ ሰው ባጋጠው ህመም ምክንያት ክርን ከእጁ ወይም ከትከሻው ላይ የሚያደርገው፣ ካጋጠመው ህመም እፈወሳለሁ ብሎ ስለሚያስብ ነው። ለነገሩ ይህ ተግባር ከኢስላም አኳያ ከሚነቀፉ ተግባራት መካከል አንዱ ነው። በዚህ አጋጣሚም ተግባሩን ከማረም አኳያም፣ የግዴታ ሊፈጸም የሚገባው ነገርም የተንጠለጠለውን ነገር መቁረጥ ነው።

ድግምት፣ ደጋሚና የድግምት ህክምና በኢስላም መነጽር

ጥያቄ፡- በአሁኑ ጊዜ ድግምትን መጠቀምና ወደ ጠንቋዮች መሄድ በብዛት ይታያል። ይህ ሁኔታ በኢስላም እንዴት ይታያል? የተደገመበትን ሰውስ እንዴት ማከም ይቻላል?

መልስ፡- ድግምት ከትላልቆቹ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። እንዲያውም ኢስላምን አፍራሽ ከሆኑ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። አላህ በተከበረው መጽሀፍ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَاتَّبِعُوا مَا تَنَلُوا الشَّيْطَانُ عَلَىٰ مُلْكٍ سَلِيمٍ ۖ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَنُ وَلَكِنَّ الشَّيْطَانَ كَفَرُوا يَعْلَمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَائِكَةِ بِبَابِلَ هَرُوتَ وَمَرْوَتَ وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ ۚ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ ۚ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَكَرُوا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾

«ሰይጣናትም በሱሊይማን (ሰለሞን) ዘመነ መንግስት የሚያነቡትን (ድግምት) ተከተሉ። ሱሊይማን አልካደም፤ (ድግምተኛ አልነበረም)፤ ግን ሰይጣናት ሰዎችን ድግምትን

የሚያስተምሩ ሲሆኑ ካዱ፤ ያንንም በባቢል፤ በሁለቱ መላእክት በሃሩትና በማሩት ላይ የተወረደውን ነገር (ያስተምሩዋቸዋል)። እኛ መፈተኛ ነንና አትካድ፤ እስከሚሉም ድረስ አንድንም አያስተምሩም፤ ከእነሱም በሰውዬውና በሚስቱ መካከል በእርሱ የሚለዩበትን ነገር ይማራሉ። እነርሱም በአላህ ፈቃድ ካልሆነ በእርሱ አንድንም ጎጂዎች አይደሉም፤ የሚጎዳቸውንና የማይጠቅማቸውንም ይማራሉ። የገዛውም ሰው ለእርሱ በመጨረሻይቱ አገር ምንም ዕድል የሌለው መሆኑን በእርግጥ አወቁ። ነፍሶቻቸውንም በእርሱ የሸጡበት ዋጋ ከፋ! የሚያውቁ በሆነ ኖሮ (ባልሰሩት ነበር)። እነርሱም (አይሁዶች) ባመኑና በተጠንቀቁ ኖሮ፤ (በተመነዱ ነበር) የሚያውቁ ቢሆኑ፤ ከአላህ ዘንድ የሆነው ምንዳ (ነፍሶቻቸውን ከሚሸጡበት) በላጭ ነው።» (አል-በቀራ፡ 103-102)።

አላህ በእነዚህ ሁለት አንቀጾች ሰይጣኖች ለሰዎች ድግምት እንደሚደግሙ ይናገራል። እነሱ በሚሰሩት ነገር ካሃዲ ሲሆኑ፤ ሁለቱ መላኢካ ደግሞ ለሚያስተምሩት ሰው ድግምትን መጠቀም ክህደትና መከራ (ፊትና) እንደሆነ ያስተምራሉ።

አላህም ጨምሮ እንደተናገረው ጥንቆላን የሚማሩ ሰዎች የሚጠቅማቸውን ሳይሆን የሚጎዳቸውን ነገር ነው የሚማሩት። እንደዚሁም በመጨረሻ ዓለም ምንም አይነት ዕድል የላቸውም። ይህም ማለት እነዚህ ሰዎች በመጨረሻ ዓለም ምንም አይነት መልካም ነገር የማግኘት ተስፋ የላቸውም።

እንዲሁም ጠንቁዋዮች በድግምታቸው አማካኝነት በባልና ሚስት መካከል ልዩነት እንዲፈጠር ምክንያት ይሆናሉ። ለነገሩ በአላህ ፈቃድ እንጂ፤ ጥንቆላ አንድንም ሰው አይጎዳም። ይህ ማለት ምናልባት አንድ ሰው በድግምት ምክንያት አደጋ ቢደርስበት፤ ችግሩ የደረሰበት ከቀደር አኩዋያ እንጂ፤ ድግምት አደጋ በማድረሱ ሽሪዓዊ ዕውቅና የሚሰጠው አያደርገውም። ምክንያቱም ሁሉም ዩኒቨርሲቲ ላይ የሚከሰተው ነገር በአላህ የቀደር ውሳኔ ፈቃድ

ነውና፡፡ በዩኒቨርሲቲ ውስጥ ያለሱ ፈቃድና ውሳኔ የሚከሰት አንዳች ነገር የለም፡፡ በተጨማሪም አንቀጹ ድግምት የኢማንና የተቅዋ ተጻራሪ እንደሆነ አብራርቱዋል፡፡

ምንም እንኳ ተግባሩን የሚፈጽመው ሰው ራሱን ኢስላም ላይ እንደሆነ አድርጎ ቢሞግትም፤ ከዚህ ማስረጃ አንጻር ግን ድግምት ከህደት፤ ጥመትና ከኢስላምም እንደመቀልበስ የሚቆጠር ተግባር ነው፡፡ በትክክለኛ ዘገባ አቡሁረይራ እንደዘገበው፤ መልዕክተኛው እንዲህ ይላሉ፡- «ሰባት አይነት አጥፊ ነገሮችን ራቁ» አሉ፡፡ እኛም፤ «እነዚህ እነማን ናቸው?» አለን፡፡ እሳቸውም፤ «ከአላህ ጋር ሌላን ፍጡር በአምልኮ ማጋራት (ሺርክ)፤ ድግምት፤ ያለ አግባብ አላህ እርም ያደረገውን የሰው ልጅ ህይወት ማጥፋት፤ ወለድ መጠቀም፤ የየቲም ገንዘብ መብላት፤ ከጦርነት ግንባር ማፈግፈግ፤ ከዝመት ጥብቅ የሆኑ ሴቶችን ክብር ማጉደፍ ነው» አሉ፡፡ በዚህ ትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ መልእክተኛው፤ ሺርክና ድግምት ከሰባቱ አጥፊ ነገሮች መካከል መሆናቸውን አውስተዋል፡፡ ከእነሱም መካከል ሺርክ እጅግ በጣም አደገኛው ነው፡፡ የአላህ መልእክተኛውም አጥፊ የሆነውን በጣም ትልቁን ወንጀል ከድግምት ጋር አጣምረው መግለጻቸው «ድግምት» (ከሺርክ የማይተናነስ) እጅግ በጣም ትልቅ ወንጀል መሆኑን ነው የሚያሳየው፡፡ ምክንያቱም አንድ ሰው ድግምት ለመስራት ሲፈልግ ሰይጣኖችን ማምለክ፤ ከእነሱ ጋር የሚወዱትን መስራትና ለምሳሌ፡- እነሱን መማጸን፤ ለእነሱ ማረድና ስለት ማቅረብ፤ ለእነሱ መታዘዝና ሌሎችን ነገሮችን መስራትና ወደ እነሱ መቃረብ ይጠበቅበታል፡፡

ነሳኢ አላህ ይዘንለትና አቢ ሁረይራን ጠቅሶ እንደዘገበው፤ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«مَنْ عَقَدَ عُقْدَةً ثُمَّ نَفَثَ فِيهَا فَقَدْ سَحَرَّ وَمَنْ سَحَرَّ فَقَدْ أَشْرَكَ
وَمَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكُلَّ إِلَيْهِ»

«ከር ቋጥሮ እዚያ ላይ የነፋ (እፍ ያለ) ሰው፣ ድግምት ሰርቷል። ድግምት የደገመ ሰው ደግሞ በእርግጥም ሺርክ ሰርቱዋል። በሆነ ነገር የተመካ ሰው፣ ነገሩ ሁሉ ወደ ተመካበት የሚተው ይሆናል።»

ይህ ነቢያዊ መልዕክት በቁርአን በአል-ፈለቅ ምዕራፍ ተገልጾ ይገኛል፡- አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ﴾

«በተቁዋጠሩ (ክሮች) ላይ ተፈዎች ከሆኑት (ደጋሚ) ሴቶችም ክፋት ... » (አል-ፈለቅ፣ 4) ።

በዚህ ነጥብ ላይ የተፍሲረ ሊቃውንት የሚከተለውን ሃሳብ ሰንዝረዋል፡- «እነዚህ ድግምት ሰሪዎች እስር አስረው ሺርካዊ ቃላትን እየተናገሩ በእሱ ላይ ይነፉበታል (እትፍ ይሉበታል)። ሰዎችን ለመተናኮልና በደል ለመፈጸም ባላቸው እኩይ ፍላጎትም ወደ ሰይጣኖች ይቃረባሉ።

ሙስሊም ሊቃውንት ድግምት በሚደግም ሰው ላይ የተለያዩ አቁዋሞችን አንጸባርቀዋል። ከፊሎቹ ድግምት መፈጸሙ ከተረጋገጠበት «ተውበት» (ወደ አላህ መመለስ) እንዲያደርግ ይጠየቃል። በዚህም ተውበት ካደረገ፣ እርምጃ አይወስድበትም ሲሉ፣ ከፊሎቹ ደግሞ ድግምት ማድረጉ ከተረጋገጠበት «እንዲቶበት» ሳይጠየቅ ወዲያውኑ ይገደላል ይላሉ።

«ድግምት ማድረጉ ከተረጋገጠበት እንዲቶበት ሳይጠየቅ ይገደላል» የሚለው ሁለተኛው አቁዋም ትክክለኛ አቁዋም ነው። ምክንያቱም ድግምት የሰራው ሰው በማህበረሰቡ መካከል መቆየቱ ኢስላማዊ ማህበረሰቡን በመጥፎ ስራው ይበክለዋል። ምናልባት ቶበት ቢያደርግም እንኳ፣ ብዙ ጊዜ ቶበት በማድረጉ እውነተኛ አይደለም (ቶበቱ ዘላቂ አይደለም)። ስለሆነም እንዲህ አይነት ተግባር

የሚፈጽም ሰው በህብተረተሰቡ መካከል መኖሩ፤ ለሙስሊሙ ትልቅ አደጋ ነው፡፡

ይህን አቁዋም የደገፉ አዋቂዎች ማስረጃ የሚያድረጉት፤ ቅኑን መንገድ ከተከተሉትና የአላህ መልዕክተኛም ሱናቸውን (መንገዱን) እንድንከተል ካዘዙን ኸሊፋዎች መካከል አንዱ የሆኑት ሁለተኛው ኸሊፋ ዑመር ኢብኑል ኸባብ ድግምተኞች እንዲቶብቱ ዕድል ሳይሰጣቸው እንዲገደሉ አዘዋል፡፡ እንዲሁም ቲርሚዚ ከጁንዱብ ኢብኑ ዑብዱላህ አል-በጀሊደ ወይም ከጁንዱብ አል-ኸይሪ አል-አዝዲይ መርፉዑ (የዘገባ ሰንሰለቱ ከነቢዩ የሚደርስ) እና መውቁፍ (የዘገባ ሰንሰለቱ ሶሃባ ላይ የሚቆም) በሆነ ሀዲስ እንደዘገበው፡- የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«حَدَّ السَّاحِرُ ضَرْبَةَ بِالسَّيْفِ»

«የጠንቁዋይ ቅጣቱ እሱን በሰይፍ አንገቱን መቅላት ነው» ብለዋል፡፡

በሌላ ተመሳሳይ ዘገባም፤ «የጠንቁዋይ ቅጣቱ አንገቱን በሰይፍ መቅላት ነው፡፡» አዋቂዎች ይህ ሀዲስ ሶሂህ ነው ቢሉም፤ ሀዲሱ ግን ጁንዱብ ላይ «መውቁፍ» ነው፡፡

በሌላ ዘገባ ከአላህ መልዕክተኛ ባለቤትና የአማኞች እናት ከሆነችው ሀፍሷ በትክክለኛ ዘገባ እንደተረጋገጠው፤ ሀፍሷ ድግምት ያደረገችባትን አገልጋይ ልጃገረድ እንድትቶበት ሳትጠየቅ እንድትገደል አዘለች፡፡ ኢማሙ አህመድ ደግሞ፡- «ደጋሚ ምንም አይነት የቶበት ጥያቄ ሳይቀርብለት ወዲያውኑ እንደሚገደል ከሰስት የነቢዩ ባልደረቦች ማለትም ከዑመር፤ ከጁንዱብና ከሀፍሱዋ ተረጋግጦታል» ይላሉ፡፡ ስለሆነም ዋናው ጉዳይ ማንኛውም ድግምትን የሚደግም ሰው ድግምት ማድርጉን እሱ በራሱ ካመነ ወይም ሽሪዓዊ በሆነ ማስረጃ ከተረጋገጠበት፤ እንዲቶበት ሳይጠየቅ ወዲያውኑ የሞት ፍርድ ይጠብቀዋል ማለት ነው፡፡

ወደ ጠንቁዋዬች ዘንድ መሄድ፤ ስለሆነ ጉዳይ እነሱን መጠየቅና የሚናገሩትንም እውነት ማለት የማይፈቀድ እንደሆነ ቀደም ብለን ካወሳነው ማስረጃ አንጻር መገንዘብ ይቻላል። ስለሆነም ወደ ጠንቁዋዬችና ወደ ድግምተኞች ዘንድም መሄድ ክልክል ነው።

በድግምት ምክንያት በሽተኛ የሆነ ሰው፤ ሸሪጻዊ የሆነው «ሩቅያ» ጠቃሚ ህክምና ሲሆን፤ ይህም የፋቲሃን ምዕራፍ በማንበብና ምራቅን በመትፋት የሚደረገው ህክምና ነው። አየተለተ ኩርሲይንም ማንበብም እንደዚሁ አስፈላጊ ነው። ስለድግምት የሚያትቱ የቁርአን ምዕራፎች አል-አዕራፍ፤ ዩኑስ፤ ጧሃ ናቸው። አንድ ሰው ለድግምት ሲጋለጥ የአል-ካፊሩንን፤ የአል-ኢኸላስን፤ የአል-ፈለቅንና የአንናስን ምዕራፎች ማንበብ አስፈላጊ ነው። በትክክለኛና በሚታወቅ የሀዲስ ዘገባ የተረጋገጠ ዱዓን ከማለት ጋር የቁርአን ምዕራፎቹን ሶስት ሶስት ጊዜ እየደጋገሙ ማንበብም ይወደዳል። ዓኢሻ እንደዘገበችው፤ የአላህ መልዕክተኛ በድግምት በሽታ ለተለከፈ ሰው የሚሉት ዱዓ የሚከተለውን ነው፡-

«اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهَبِ الْبَاسَ وَأَشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا

شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا»

«አልላሁምም ረብብ ንናሲ፤ አዝሂቢል በእስ፤ ወኢሸፊ አንተ ሸሻፊ። ላሺፋአ ኢልላ ሺፋኡከ፤ ሺፋአን ላዩጋዲሩ ሰቀመን።»

«አንተ ጌታዬ ሆይ! የሰዎች ጌታ፤ መከራን አስወግድ፤ አንተ አዳኝ ነህና አድን፤ ከአንተ ሌላ የሚያድን የለም። የአንተ ፈውስ ደግሞ የህመምን ጠባሳ ትቶ የማይሄድ ፈውስ ነው።» (ቡኸሪና ሙስሊም የዘገቡት)። ይህ ችግር የገጠመው ሰው ይህን ዱዓ ሶስት ጊዜ ደጋግሞ ይለዋል።

እንዲሁም የአላህ መልዕክተኛ በድግምት ምክንያት ታመው በነበረበት ጊዜ፤ ጂብሪል ለእሳቸው ያደረገላቸውን የሚከተለውን

ዱዓ ማድረግ ተገቢ ነው። ዱዓውም የሚከተለውን ይመስላል፡-

«بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ
حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ»

«ቢስሚላሂ አርቂደክ፤ ሚን ኩልሊ ሸይኢን ዩእዚይክ፤
ሚን ሸርሪ ኩሊ ነፍሲን አው ዓይኒን ሃሲዲን። አልላሁ
የሸፊክ፤ ቢስሚላሂ አርቂደክ»

«አንተን ከሚተናኮልህ ከሁሉም ነፍስ ወይም ምቀኛ ዓይን
እሱ እንዲፈውስህ በአላህ ስም ሩቅያ አደርግልሃለሁ። አላህ
እንዲያድንህም በአላህ ስም ሩቅያ አደርግልሃለሁ።» (ሙስሊም
የዘገበው)። ይህ ችግር የገጠመው ሰው ይህንንም ዱዓ ሶስት ሶስት
ጊዜ ደጋግሞ ይለዋል። ይህ ሩቅያ ከአላህ ፈቃድ ጋር እጅግ በጣም
ጠቃሚው ሩቅያ ነው። (ሩቅያ የተለያዩ ቀርአናዊ አንቀጾችን፣
አዝካሮችንና ዱዓዎችን በማለት በሽተኛውን መፈወስ ነው።)

ሌላው የህክምና መንገድ ደግሞ፣ ድግምት ተደርጎበታል
ተብሎ የሚጠረጠርንና ለድግምት ምክንያት የሆነን ነገር ማለትም
ሱፍ፣ ወይም የታሰረ ክር ወይም ሌላን ነገር ማስወገድ ተገቢ
ነው። በሽተኛውንም ሽሪዓዊ በሆነ መንገድ ከድግምትና ከጥንቆላ
መጠበቂያና መፈወሻ የሆኑ ዱዓዎችንና ዚክሮችን በማለት
ትኩረት መስጠት ይገባል። ከእነዚህ ዱዓዎችና ዚክሮች መካከል
የሚከተሉት ተጠቃሽ ናቸው፡-

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ».

«አዑዙ ቢከሊማቲላሂትታምማት፤ ሚን ሸርሪ ማሽለቅ።»

«ሙሉ በሆኑት የአላህ ንግግሮች፣ ከፈጠረው ነገር ሁሉ ተንኮል
እጠበቃለሁ።» ይህ ዱዓ ሶስት ጊዜ ጡዋትና ማታ ይባላል።
ቀደም ብለን የጠቀስናቸውን ሶስቱን የቂርአን ምዕራፎች ከሰብሂና
ከመግሪብ በኋላ ማለት ያስፈልጋል። እንዲሁም አየተል ኩርሲይን

ከሶላት በኋላና ከመኝታ በፊት ማንበብም (ማለት) ያስፈልጋል።

የሚከተለው አዝካር (ዉዳሴ) ከነቢዩ የተረጋገጠ ስለሆነ አንድ ሰው ይህንኑ አዝካር ጡዋትና ማታ ሶስት ጊዜ ማለት ይወደድለታል፡-

«بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ».

«ቢስሚላሂልሊዚ ላ የዱርሩ መዐ ኢስሚህ ሸይኡን ፊልአርዲ ወላ ፊስሰማኢ ወሁው ስስሚዑል ዐሊም።»

«በአላህ ስም (እጠበቃለሁ)፤ ከእርሱ ስም ጋር በምድርም ሆነ በሰማይ ያለ ነገር ሊጎዳ አይችልም፤ እርሱ ሰሚው ዐዋቂው ነው። ።» (የ«ሀሰን» ደረጃ ያለው ትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ)።

በዚህ ሁኔታ ከአላህ መልካም ነገር ይገጥመናል ብሎ ጥሩ መመኘት፤ ይህ ነገር ከሰበቦች መካከል አንዱ መሆኑና ከአላህ ፈቃድ ጋር በትክክል የሚፈውሰው እሱ ነው ብሎ ማመን ያስፈልጋል። ማንኛውም ሰው እነዚህን ዱዓዎችንና ዚክሮችን ሲጠቀም፤ ከመጥፎ ነገር መጠበቂያዎችና መድሃኒቶች ከበሽታው ለመፈወስ ሰበቦች እንጂ ትክክለኛው አዳኝ አላህ መሆኑን መዘንጋት የለበትም። ከበሽታ ለመዳን ሙሉ ለሙሉ ተስፋ የሚደረገው ከአላህ ዘንድ እንጂ ከሌላ አካል አይደለም። ነገር ግን በአላህ ፈቃድ ለመዳን ሰበብ የሚሆኑት መድሃኒቶች ጠቃሚነት ይኖራቸዋል። ድግምቱ የሚያሳድረው አሉታዊ ተጽዕኖም፤ አላህ በሁሉም ነገር ባለው የላቀ ጥበብ አወንታዊ ጥቅም ይኖረዋል። አላህ በሁሉም ነገር ቻይ፤ አዋቂ ነው። እሱ ለሰጠው ነገር ማንም ከልካይ የለም፤ እሱ ለከለከለው ነገር ደግሞ ማንም አይሰጥም፤ ለወሰነው ነገርም ማንም ውሳኔውን ቀልባሽ የለም። ንግስና፤ ምስጋና ለሱ ነው። እሱ በሁሉም ነገር ቻይ ነው። እሱ ከጉድለት የጠራና መልካምን ነገር የማጎናጸፍ ባለቤት ነው።

የካዕባን ግድግዳና ልብስ በእጅ ማበስ ኢስላማዊ እይታ

ጥያቄ፡- በካዕባ ግድግዳና ልብስ እንዲሁም መቃሚ ኢብራሂምንና ሀጀረል አስወድን በእጅ ማበስ ኢስላማዊ እይታ ምንድን ነው?

መልስ፡- ይዚህ ተግባር ከኢስላማዊ እይታ አንጻር አዲስ መጤ (ቢድዓ) ነው። ስለሆነም ስራውም የሚፈቀድ አይደለም። ምክንያቱም የአላህ መልዕክተኛ ይህን ተግባር አልሰሩትምና ነው። የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «የእኛ ትዕዛዝ የሌለበትን ስራ የሰራ ሰው፣ ስራው ተመላሽ (ተቀባይነት የለውም) ነው።» (ቡኻሪ ዘግቦታል)። በሌላ ሀዲሳዊ ዘገባ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «በዚህ ጉዳዮችን (በኢስላም) የሌለን አዲስ ነገር ይዞ የመጣ ሰው፣ እሱ (ተግባሩ) ተመላሽ ነው።» (ቡኻሪና ሙስሊም የዘገቡት)። በሌላ ሀዲሳዊ ዘገባም፣ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «አዳዲስ ዲናዊ ፈጠራዎችን አደራችሁን! ሁሉም አዳዲስ ዲናዊ ፈጠራዎች መጤ ናቸው። ሁሉም መጤ ነገር ደግሞ ጥመት ነው።» (አቡዳውድ ዘግቦታል)።

አንድ ሰው በካዕባ ግድግዳ ወይም ልብስ ላይ በእጅ የሚያብስው፣ ከልብሱ ወይም ከግድግዳው የሆነ በረካ ይገኝበታል ብሎ አምኖ ከሆነ፣ ይህ ድርጊቱ ትልቅ ሽርክ ነው። ይሁን እንጂ ይህን ተግባር የሚፈጽመው ሰው ይህ ተግባሩ የተባረከ፣ አላህም የደነገገው አድርጎ የሚያስብ ከሆነ፣ እንዲሁም የካዕባ ግድግዳና ልብስ መሳሙም በኢስላም ድንግግ ነው ብሎ የሚያስብ ከሆነ አቋሙ አዲስ መጤ (ቢድዓ) ነው። እላይ እንደተጠቀሰው ግን

የካዕባን ልብስና ግድግዳ የሚሰመው ከልብሱና ከግድግዳው የሆነ አንዳች በረካ ፊልጎ ከሆነ፤ ይህ አጉል ተግባሩ ከትልቁ ሺርክ ውስጥ የሚካተት ነው። አላህን ደህንነትን እንጠይቀዋለን።

በኢስላም የተደነገገው ነገር ጥቁሩን ድንጋይ (ሐጀረል አስወድ) መሳም ነው። ይህም አንድ ሰው ሐጀረል አስወድን በቀጥታ ሊሰም ወይም በእጁ ነክቶ እጁን መሳም ነው። ይህን ተግባር የአላህ መልዕክተኛ እራሳቸው የሰሩት ተግባር ነው። «ሩክነል የማኒይ»ንም በእጁ መንካት የተፈቀደ ተግባር ነው። እሱም ላይ ሲደርስ፤ «ቢሰሚላሂ ወላሁ አክበር» ይበል እንጂ፤ እሱን ሊሰመው አይገባውም። ዑመር ኢብኑል ኸጧብ ሀጀረል አስወድን ሲሰም የሚከተለውን ንግግር ተናግሩዋል፡- «እኔ አንተ የማትጎዳና የማትጠቅም ድንጋይ እንደሆንክ አውቃለሁ። የአላህ መልዕክተኛ አንተን ሲሰሙህ ባልተመለከትኩ ኖሮ፤ አንተን አልሰምህም ነበር» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)።

እኛ ጥቁሩን ድንጋይ (ሀጀረል አስወድን) የምንሰመው፤ የነቢዩን መንገድ ተከትለን እንጂ፤ ከሀጀረል አስወድ «በረካ» (ረድኤት) ፊልገን አይደለም። በዚህ ጉዳይ ላይ የአላህን መልዕክተኛ ምሳሌ ማድረግ፤ ሱናውንም መከተል እንዲሁም እሱን (መንገዳቸውን) ተግባራዊ ማድረግ ያስፈልጋል። እሳቸውም እንዲህ ብለዋል፡- «የሀጅን የአፈጻጸም ስነ ስርዓት ከእኔ ተከተሉ።» (ቡኸሪ ዘግቦታል)። በሌላ ሀዲሳዊ መልዕክታቸው የአላህን መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «እኔ ሶላት ሰሰግድ እንዳያችሁት አድርጋችሁ ስገዱ» (ቡኸሪ ዘግቦታል)።

እኛ ሙስሊሞች የአላህ መልዕክተኛ እዝነትና ሰላም በእሳቸው ላይ ይሰፈንና፤ እሳቸው እንደሰገዱት አድርገን እንሰግዳለን፤ ሀጅ ባደረጉበት መንገድ ሀጅ እናደርጋለን። በመቃም ኢብራሂም ሆነ በካዕባ ግድግዳዎች ወይም በመስኮተቶቹ ወይም በልብሶቹ በረካ ፊልገን ግን በእጃችን አናብስም። በመቃም ኢብራሂም፤ በካዕባ

ግድግዳዎች፣ መስኮቶች እንዲሁም በካዕባ ልብሶች ላይ ማበስ አዲስ ዒባዳዊ ፈጠራ (ቢድዓ) ነው።

ማንኛውም ሰው ግን የአምልኮት አካል (ዒባዳ) ስለሆነ በካዕባና በጥቁሩ ድንጋይ መካከል ላይ መቆሙ የተፈቀደ ተግባር ነው። ይሁን እንጂ ይህ ስራ ዒባዳ በመሆኑ በበሮቹ ዘንድ ራስን ለአላህ ዝቅ ማድረግ እንጂ፣ ከካዕባ የሆነ ነገር መጠየቅና በረከን ከእሱ መፈለግ አይገባም። ልክ እንደዚሁ አንድ ሰው ካዕባ ውስጥ ከሆነ በዙሪያው ሊዞር፣ በዙሪያው አካባቢ ሆኖ ተክቢራ ሊል ወይም በካዕባና በጥቁሩ ድንጋይ መካከል ላይ በመቆም ደረቱን ወደዚያው አቅጣጫ አድርጎ ዱዓ ማድረጉ የአላህ መልዕክተኛ የሰሩት ስራ በመሆኑ ተግባሩ ችግር የለውም። ይህ ሁሉ ተግባር ልቅናና ልዕልናና ይገባውና አላህን ለማምለክና ወደሱ ለመቃረብ ተብሎ የሚደረግ ዒባዳ ነው።

የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ
ብለዋል፡

«لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ بِغَيْرِ
طُهُورٍ»

«ጡሃራ (ለሰላት የሚያበቃ ንጽህና - ውዱእ ሳይኖር) ሰላት ተቀባይነት የላትም፡፡»
(ሙስሊም የዘገበው)፡፡

የውዱእ አደራረግ ስነ-ስርዓት

ውዱእ ለሶላት ትክክለኛነት ቅድመ-ሁኔታ ነው። ስለሆነም ለሶላት አይቀሬ ጉዳይና ግዴታም ነው። ልቅናና ልዕልናና የተገባው አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿يَتَأْتِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ወደ ሶላት በቆማችሁ (ለመቆም ባሰባችሁ) ጊዜ ፊትዎችሁን፣ እጆቻችሁንም እስከ ክርኖች እጠቡ። ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ፤ እግሮቻችሁንም እስከ ቁርጭምጭሚቶች (እጠቡ)» (አል-ማኢዳ፣ 6)፡
፡ በዚህ መንገድ ነው አላህ አማኞችን ያዘዛቸው። የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

﴿لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ بِغَيْرِ طَهُورٍ﴾

«ጡሃራ (ለሶላት የሚያበቃ ንጽህና - ውዱእ- ሳይኖር) ሶላት ተቀባይነት የላትም።» (ሙስሊም የዘገበው)። የአላህ መልዕክተኛ በሌላ ነቢያዊ መልእክታቸው እንዲህ ብለዋል፡-

﴿لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ﴾

«አንድኛችሁ ውዱኡን ፈቶ እንደገና ውዱእ እስካላደረገ ድረስ፣ ሶላቱ ተቀባይነት አይኖረውም።» ውዱእ ለሶላት አይቀሬ ጉዳይ ስለሆነ ውዱእ ለማድረግ አንድ ሰው ተጽዳድቶ ከሆነ መጀመሪያ ኢስቲንጃእ ማድረግ ያስፈልጋል። ኢስቲንጃእ ውሃ ወይም ንጹህ የሆነ ድንጊያ ወይም ሶፍት (ወረቀት) በመጠቀም የመጸዳጃን ቦታ ሶስት ጊዜ ወይም

ከዚያም በላይ በሆነ መጠን ንጹህ እስኪሆን ድረስ ማጽዳት ስለሆነ ሁለቱ የመጽዳጃ ቦታዎች በደንብ ንጹህ እስኪሆኑ ድረስ ኢስቲንጃን ማድረግ ያስፈልጋል።

በኢስቲንጃን አደራረግ፣ የተሻለው የኢስቲንጃን አደራረግ መንገድ፣ በደረቅ ነገር የመጽዳጃ ቦታን መጀመሪያ ንጹህ ካደረጉ በሁዋላ አስከትሎም ቦታውን በውሃ ማጽዳት ነው። ይህ የኢስቲንጃን አደራረግ እጅግ በጣም ምሉዕ የኢስቲንጃን አደራረግ ዘዴ ነው።

ከዚያም በሚከተለው መንገድ ውዱእ ያደርጋል።

1. ውዱእን በአላህ ስም መጀመር ነው። ይህም «ቢስሚላሂ» ማለት ነው። በሽሪዐውም የተደነገገውም ነገር ይኼው ነው። የተወሰኑ ሙስሊም ሊቃውንት በውዱእ ጊዜ፣ «ቢስሚላሂ» ብሎ መጀመር ግዴታ እንደሆነ ገልጸዋል።

2. ከዚያም መዳፎቹን ሶስት ጊዜ ማጠብ ነው። ይህ እጅግ በጣም የተሻለው የመዳፍ አስተጣጠብ ነው።

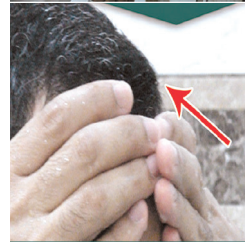

3. ከዚያም ሶስት ጊዜ ውሃን በእፍኝ በመዝገን ወደ አፍና አፍንጫ ውሃ አስገብቶ ወዲያውም የገባውን ውሃ ከአፍንጫ ማስወጣት ነው።

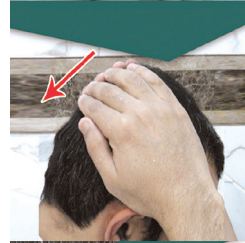
4. ከዚያም ሶስት ጊዜ ፊትን ማጠብ ነው። ይህም ከላይ ጸጉር መብቀል ከሚጀምርበት የግንባር ክፍል ጀምሮ ወደ ታች እስከ ግንጭል ድረስ ሲሆን፤ ወደ ጎንም ከቀኙ የጀሮ ጫፍ እስከ ግራ ጀሮው ጫፍ ድረስ ያለውን የፊት አካል ማጠብ ነው።

5. ከዚያም እጁን ከጣቶቹ ጫፍ ጀምሮ እስከ ክርኑ ድረስ ማጠብ ነው። ክርን የውዱእ አካል ስለሆነ አብሮ ይታጠባል። እጅ ሲታጠብ መጀመሪያ ቀኝ፤ ከዚያም ግራ እጅ ይታጠባል። ጾታ ሳይለይ የወንድና የሴትም እጅ በዚሁ መልኩ ነው የሚታጠበው።

6. ከዚያም በሁዋላ እጁን ውሃ አስነክቶ ጸጉሩንና ጀሮዎቹን ውሃ ማስነካት (ማበስ) ነው። በዚህ ሁኔታም ወንድና ሴት ያለ ልዩነት ጸጉራቸውን ውሃ ያስነካሉ።

7. ቀጥሎም እስከ ቁርጭምጭሚቱ ድረስ ቀኝ እግሩን ሶስት ጊዜ ማጠብ፤ ከዚያም የግራ እግሩን ሶስት ጊዜ ማጠብ ነው። እግርን እስከ ባት አጋማሽ ድረስ ማጠብም የተፈቀደ ነው።

በውዱእ አደራረግ ስነ ስርዓት ውሃን ወደ አፍ ማስገባት (መጉመጥመጥ)፤ ወደ አፍንጫ ውሃ ማስገባት፤ እንዲሁም ፊቶቹን፤ እጆቹንና እግሮቹን ሶስት ሶስት ጊዜ ማጠብ ሱና ነው። ራስን ከጀሮ ጋር አንድ ጊዜ ማበስም ሱና ነው። አንድ ሰው ፊቱንና እጁን አዳርሶ እስካደረገ ድረስ፤ አንድ አንድ ጊዜ ውዱእ ቢያደርግ ይፈቀድለታል። እንዲሁም ሁለት እግሮቹን አዳርሶ እስካደረገ ድረስ፤ አንድ አንድ ጊዜ ወይም ሁለት ሁለት ጊዜ ማጠብም ይፈቀድለታል። ይሁን እንጂ ሁሉንም የውዱእ አካል ሶስት ሶስት ጊዜ ማድረጉ እጅግ በጣም የተሻለ የውዱእ አደራረግ ስርዓት ነው። ከአላህ መልዕክተኛ እንደተረጋገጠው፤ የአላህ መልዕክተኛ (በተለያዩ ጊዜያት) ውዱእ ሲያደርጉ አንድ አንድ ጊዜ፤ ሁለት ሁለት ጊዜና ሶስት ሶስት ጊዜ ማድረጋቸው ተረጋግጧል። በሌላ መረጃ እንደተረጋገጠው ደግሞ፤ በአንድ ጊዜ ውዱእ ባደረጉበት አጋጣሚ የተወሰነውን የውዱእ አካል ሶስት ሶስት ጊዜ ሲያደርጉ፤ ቀሪውን ደግሞ ሁለት ሁለት ጊዜ አድርገዋል። በዚህ ጉዳይ ላይ ያለው ሁኔታ ሰፊ ነው። ምስጋና ለአላህ ይሁን።

በውዱእ አደራረግ ስነ-ስርዓት ግዴታው ሁሉንም የውዱእ አካላት በውሃ አዳርሶ አንድ ጊዜ ውዱእ ማድረጉ ነው። ይህ ማለት አፉን ከመጉመጥመጥ ጋር ፊቱን፤ ቀኝና ግራ እጁን እስከ ክርኩ ድረስ፤ ራሱን (ጸጉሩን) እና ጀሮውን አዳርሶ እንዲሁም ቀኝና ግራ እግሮቹን እስከ ቁርጭምጭሚት አዳርሶ ማጠብ ነው። ይህ ነው የግዴታው የውዱእ አደራረግ። ቀደም ብለን እንዳወሳነው ውዱእ

የሚያደርግ ሰው ሲፈልግ ሁለት ሁለት ጊዜ ማድረግ ቢችልም፤ ሶስት ሶስት ጊዜ ማድረግ ግን በጣም የተሻለ ነው። በዚህ ሁኔታ የውዱእ አደራረግ ጉዳይ ይቁዋጫል።

ዉዱኡን የጨረሰ ሰው ደግሞ፡-

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ»

«አሽሆዱ አንልላ ኢላህ ኢልላህ ወህደሁ ላሸሪከ ለሁ፤ ወአሽሆዱ አንነሙሀመደን ዐብዱሁ ወረሱሉህ። አልላሁምመጅዐልኒ ሚነተዋቢን፤ ወጅዐልኒ ሚነል ሙተጦህሂሪን» ይላል ።

«ከአላህ በስተቀር አምልኮት የሚገባው ሌላ አምላክ እንደሌለ እመስከራለሁ። እሱ አንድና አጋር የሌለው ነው። ሙሀመድ የአላህ ባሪያና መልእክተኛው እንደሆኑ እመስከራለሁ። አላህ ሆይ! ንስህ (ተውበት) ከሚያበዙት ሰዎች አድርገኝ፤ ከንጹኃንም አድርገኝ።»

ከአላህ መልዕክተኛ እንደተረጋገጠው፤ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ከእናንተ አንድኞችሁ ዉዱእ ያደርጋል፤ ዉዱኡንም አዳርሶ ያደርጋል። ከዚያም እንዲህ ይላል፡- አሽሆዱ አንላኢላሃ ኢላላህ፤ ወአንነሙሀመደን ዐብዱሁ ወረሱሉህ፡ : (እንዲህ በማለቱ) ስምንቶቹ የጀነት በሮች ይከፈቱለታል። ከዚያም በፈለገው የጀነት በር ይገባል።» (ሙስሊም ዘግቦታል)። ቲርሚዚ ደግሞ ከዚህ በሁዋላ፡-

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ»

«አላሁምመጅዐልኒ ሚነተዋቢን ወጅዐልኒ ሚነልሙተጦህሂሪን።»

«አላህ ሆይ! ንስህ (ተውበት) ከሚያበዙት ሰዎች አድርገኝ፤ ከንጹታንም አድርገኝ» የሚል ዘገባ ጨምሩዋል። ይህ ዱዓ የሚባለው ውዱእ ከተደረገ በሁዋላ ሲሆን፤ ወንድም ሆነ ሴት ዱዓውን ከመጸዳጃ ቤት ውጪ ይሉታል። በዚህ መንገድ ነው እንግዲህ ኢስላማዊው የውዱእ አደራረግ ስነ ስርዓት የሚታወቀው።

ውዱእ የሶላት ቁልፍ ነው። የአላህ መልዕክተኛም እንዲህ ይላሉ፡-

«مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ وَتَحْرِيمُهَا التَّكْبِيرُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ»

«የሶላት ቁልፉ ጥሃራ (ውዱእ) ነው። (ከሌላ ነገር) እርም የሚያደርጋት ተክቢራ ሲሆን፤ የተፈቀደ የሚያደርጋት ደግሞ ሶላትን ማሳረግ (ተስሊም) ነው።» (ቲርሚዝ የዘገበው)።

የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ
ይላሉ:-

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي
أَصَلِّي»

«እኔ ሶላት ስሰግድ እንዳያችሁት
አድርጋችሁ

ስገዱ::» (ቡኸሪ ዘግቦታል)::

በአዛንና ከአዛን በሁዋላ የሚባሉ ዚክሮችና ዱዓዎች

1. አቢ ሰዒድ አል-ኸድሪይ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «የአዛን ጥሪ ስሰሙ፤ አዛን አድራጊው (ሙአዚኑ) የሚለውን በሉ፡፡»
2. ጃቢር ኢብኑ ዐብደላህ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፤ «የአዛን ጥሪ ሲሰማ፡- አልላሁምም ረብብ ሃዚሂድደዕወቲ ትታምማ፤ ወሶላቲል ቃኢማ፤ ኣቲ ሙሀመድን አል ወሲለተ፤ ወልፈዲለተ፤ ወብዐስሁ መቃመን መሀሙደን፤ አለዚ ወዐድተሁ (ወዐተሁ)፡፡ ያለ ሰው፤ በዕለተ-ትንሳኤ ምልጃዬን (ሸፋዓ) ያገኛል፡፡»

«አላህ ሆይ! የዚች ሙሉ ጥሪ የዚች ለመሰገድ የተቃረበች ሶላት ጌታ የሆነክ፤ ሙሀመድን ወሲላ እና ፈዲላ የተባሉትን (የክብር ደረጃዎች) ለግሳቸው፡፡ ቃል የገባህላቸውን የተመሰገነ ደረጃ አጎናጽፈህ (ከሞት) ቀስቅሳቸው፡፡» (ቡኻሪ የዘገበው)፡፡ በሌላ ዘገባ በይሀቂ በዚህ ሀዲስ ላይ ከተወሳው በተጨማሪ የአላህ መልዕክተኛ የሚከተለውን ጨምረው ማለታቸውን ዘግበዋል፡- «ኢንነከ ላቱኸለፉል ሚዒድ» «አንተ የገባኸውን ቃል አታጥፍም፡፡»

3. ሰዕድ ኢብኑ ወቃስ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አዛን አድራጊው የአዛን ጥሪ ሲያደርግ የሰማው ሰው፤ (ሲጨርስ)፤ ላኢላሃ አለላህ፤ ወሃደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ወአንነ ሙሀመድን ዐብዱሁ ወረሱሉህ፤ ረዲይቱ ቢላሂ ረብበን፤ ወቢሙሀመዲን ረሱለን፤ ወቢልኢስላሚ ዲነን ፤ ያለ ሰው ወንጀሉ ይማርለታል፡፡»

«ከአላህ በስተቀር አምልኮት የሚገባው ሌላ አምላክ እንደሌለ እመስክራለሁ፡፡ እሱ አንድና አጋር የሌለው ነው፡፡ ሙሀመድ የአላህ ባሪያና መልእክተኛው እንደሆኑ እመስክራለሁ፡፡»

የአላህ ጌትነትን፣ የኢስላም ሃይማኖትነትንና የነቢዩ ሙሀመድ ነቢይነትን ወድጄ ተቀብያለሁ፡፡» (ሙስሊም የዘገበው)፡፡

4. ዑመር ኢብኑል ኸቢብ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አዛን አድራጊው አላሁ አክበር፤ አላሁ አክበር ሲል፣ አንድኛችሁ አላሁ አክበር፤ አላሁ አክበር ካለ፣ ከዚያም አሽሁዱ አንልላኢላህ ኢልለላህ ሲል፣ አሽሁዱ አንልላ ኢላህ ኢልለላህ ካለ፣ አሽሁዱ አንነሙሀመደን ረሱሉላህ ሲል ደግሞ፣ አሽሁዱ አንነሙሀመደን ረሱሉላህ ካለ፣ ከዚያም ሀይይየ ዐለ ሶላ ሲል፣ ላሃውለ ወላ ቁወተ ኢልላ ቢላሂ ካለ፣ ከዚያም አላሁ አክበር፤ አላሁ አክበር ሲል፣ እሱም አላሁ አክበር፤ አላሁ አክበር ካለ፣ ከዚያም ላኢላህ ኢልለልላህ ሲል፣ ላኢላህ ኢልለልላህ ከልቡ ካለ፣ ጆነት ገባ» ብለዋል፡፡ (ሙስሊም ዘግቦታል)፡፡

5. ዑብደላህ ኢብኑ ዐምር ኢብኑልዓስ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህን መልዕክተኛ እንዲህ ሲሉ ሰምቷቸዋል፡- «አዛን አድራጊው አዛን (ጥሪ) ሲያደርግ፣ እሱ የሚለውን (ደግማችሁ) በሉ፡፡ በእኔ ላይም ሰለዋት አውርዱ፡፡ በእኔ ላይ አንድ ሰለዋት ያወረደ ሰው፣ አላህ በእሱ ላይ አስር ሰለዋት ያወርድበታል፡፡ አላህ ለእኔ አል-ወሲላን እንዲሰጠኝ ጸልዩልኝ፡፡ አል-ወሲላ፣ ጆነት ያለች ቤት (ደረጃ) ስትሆን፣ እሱዋ ለማንም የምትግገባ ሳትሆን፣ ከአላህ ባሪዎች መካከል ለአንዱ ባሪያ የምትግገባ ናት፡፡ እኔ እንድሆን እመኛለሁ፡፡ ይቺን አል-ወሲላ ለእኔ (እንድትሰጠኝ) አላህን የለመነልኝ ሰው፣ (በዕለተ ትንሳኤ) የእኔን ምልጃ (ሸፋዓ) የሚያገኝ ይሆናል፡፡» (ሙስሊም የዘገበው)፡፡

ከመስጂድ የመግባትና የመውጣት ስነ-ስርዓት

1. አቢ ሁመይዳ ወይም አቢ ኡሰይድ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድኛችሁ ወደ መስጂድ ከገባ፤ አላሁምመፍተህ ሊ አብዋበ ረህመቲክ (አላህ ሆይ! የእዝነትህን በር ክፈትልኝ ይበል)፡፡ ሲወጣ ደግሞ፤ አላህምመ ኢንኒ አስአሉክ ሚን ፈድሊክ (አላህ ሆይ! ከትሩፋትህ እጠይቅሃለሁ) ይበል፡፡ (ሙስሊምና አቡ ዳውድ ዘግበውታል)፡፡
2. ዐብደላሂ ኢብኑ ዓስ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ ወደ መስጂድ ሲገቡ እንዲህ ይሉ ነበር፡- «አላሁምመፍተህ ሊ አብዋበ ረህመቲክ (አላህ ሆይ! የእዝነትህን በር ክፈትልኝ)፡፡ ከመስጂድ ሲወጡ ደግሞ፡- «አልላሁምመ ኢንኒ አስአሉክ ሚን ፈድሊክ» (አላህ ሆይ! ከትሩፋትህ እጠይቅሃለሁ፡፡) ይላሉ፡፡ (ሙስሊምና አቡ ዳውድ ዘግበውታል፡፡ ይህ ዘገባ ግን የአቡ ዳውድ ነው)፡፡
3. አቢ ሁረይራ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «አንድኛችሁ ወደ መስጂድ ከገባ፤ በነቢዩ ላይ ሰላምታ ያቀርብ፡፡ አላሁምመፍተህ ሊ አብዋበ ረህመቲክ (አላህ ሆይ! የእዝነትህን በር ክፈትልኝ) ይበል፡፡ ሲወጣ ደግሞ፡- በነቢዩ ላይ ሰላምታ ያቀርብ፡፡ እንዲህም ይበል፡- አላሁምመ ዕሲምኒ ሚነሸይጢኒርረጂም፡፡» (ከተረገመውም ሰይጣን (ተንኮል) ጠብቀኝ፡፡) (ኢብኑ ማጂህ በትክክለኛ የዘገባ ሰንሰለት ዘግቦታል)፡፡

የአላህ መልእክተኛ የሶላት አሰጋገድ ስነ-ስርዓት

ምስጋና ብቸኛ ለሆነው አላህ ይሁን። በባሪያውና በመልዕክተኛው፣ የእኛ ነቢይ በሆኑት ሙሀመድ እንዲሁም በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸውም ላይ የእሱ እዝነትና ሰላም ይሰፈን።

ይቺ አጭር መልዕክት ሶላት እንዴት እንደሚሰገድ ታትታለች። ሁሉም ሙስሊም የነቢዩ ሙሀመድን መንገድ በመከተል ጥረት እንዲያደርግ በመሻት፣ ይህን መልዕክት አቅርቧል። የአላህም መልዕክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «እኔ ሶላት ስሰግድ እንዳያችሁት አድርጋችሁ ሶላት ስገዱ።» (ቡኻሬ ዘግቦታል)። የሶላትን የአፈጻጸም ስነ-ስርዓት በሚከተለው መንገድ ለአንባቢ አብራራለሁ።

1. መጀመሪያ አዳርሶ ውዱእ ማድረግ፡- ይህ ማለት አላህ በቁርአኑ ባዘዘው መንገድ ይከናወናል ማለት ነው። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ወደ ሶላት በቆማችሁ (ለመቆም ባሰባችሁ) ጊዜ ፊቶቻችሁን፣ እጆቻችሁንም እስከ ክርኖች እጠቡ። ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ፤ እግሮቻችሁንም እስከ ቁርጭምጭሚቶች (እጠቡ)» (አል-ማሊዳ፣ 6)።

የአላህ መልዕክተኛ በሀዲሳቸው እንዲህ ይላሉ፡-

«لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ بِغَيْرِ طَهْوَرٍ»

«ሶላት ያለ ውዱእ ተቀባይነት የለውም፡፡» (ሙስሊም የዘ
:: (ገብው

የአላህ መልዕክተኛ በአንድ አጋጣሚ ሶላቱን በተገቢው መንገድ መስገድ ላልቻለው ግለሰብ እንዲህ ብለውታል፡-
«ሶላት ልትሰግድ ስትዘጋጅ፣ ውዱእን አዳርሰህ አድርግ ... »
(ቡካሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡

2. ከዚያም ሰጋጁ ፊቱን ወደ ቂብላ አቅጣጫ (ወደ ካዕባ) በማድረግ መቆም ነው፡፡ ግለሰቡ የትም ቦታ ቢሆን ሁሉም አካሉ ለሶላት ዝግጁና ቀልቡ ደግሞ አላህን ከጃይ መሆን አለበት፡፡ ከዚያም ሶላቱ ሱናም ይሁን ግዴታ የፈለገውን ያህል መስገድ ነው፡፡

በ«ኒያ» (ሶላቱን እንደሚሰግድ ማሰብ) ጉዳይ ላይ ለሰጋጁ የተሻለ የሚሆነው፣ ሰጋጁ «ኒያውን» በንግግር አለመግለጹ ነው፡፡ ምክንያቱም «ኒያ»ን በንግግር መግለጽ ከአላህ መልዕክተኛ አልተገኘምና ነው፡፡ ስለሆነም «ኒያውን» በንግግር መግለጹ ተገቢ አይደለም፡፡ የአላህ መልእክተኛ «ኒያ»ን በንግግር እንዳልገለጹ ሁሉ፣ ባልደረቦቻቸውም የእሳቸውን ተከትለው «ኒያ»ን በንግግር የገለጹበት አጋጣሚ አልተንጸባረቀም፡፡

አንድ ሰው ሰዎችን መርቶ እየሰገደም ይሁን፣ ብቻውን እየሰገደ፣ ፊት ለፊቱ ላይ ከለላ (ሱትራ) ማስቀመጥ ወይም ማድረግ ይገባዋል፡፡ በሶላት ጊዜ ፊትን ወደ ቂብላ (ካዕብ)

አቅጣጫ ማዘር ከሶላት ቅድመ ሁኔታዎች አንዱ ግዴታ ነው። ይሁን እንጂ በሶላት ጊዜ ወደ ቁብላ አቅጣጫ የማይዘርበት ልዩ አጋጣሚ መኖሩ ይታወቃል። ይህንንም ጉዳይ ሊቃውንት በመጻህፍታቸው አብራርተውታል።

3. ከዚያም አላሁ አክበር በማለት ተክቢረተል ኢህራምን በንግግር ይገልጻል። በዚህ ጊዜ ዓይኑ እሱ ሱጁድ የሚያደረግበትን ቦታ የሚመለከት ይሆናል።

4. አላህ አክበር በሚልበት ጊዜ፣ እጁን በትከሻው ትይዩ ወይም በጆሮዎቹ ትይዩ ማድረግ ነው።

5. ከዚያም እጅን ደረት ላይ ማድረግ ነው። ይህም ከአላህ መልዕክተኛ በተረጋገጠው መሰረት የቀኝ እጁን ከግራው እጁ ላይ ማድረግ ማለት ነው።

6. (ከተክቢረተል ኢህራም በሁዋላ) ቀጥሎ ያለውን የመክፈቻ ዱዓ ማለት ሱና ነው።

«اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ،
اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ،
اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنَ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالتَّلَجِّ وَالْبَرَدِ»

«አላሁምመ ባዲድ በይኒ ወበይነ ኸጣያዬ፣ ከማ ባዐድትተ (ሲነበብ - ባዐተ) በይነል መሸሪቂ ወልመግሪቢ፣ አላሁምመ ነቅቂኒ ሚነልኸጣያዬ፣ ከማ ዩነቅቀሥሠውቡል አብዮዱ ሚነድደነስ፤ አላሁምመግሲልኒ ሚን ኸጣያዬ ቢልማኢ

ወሠልጁ ወልበረዲ፡፡»

«አላህ ሆይ! በምስራቅና በምዕራብ አቅጣጫ መካከል ያለውን ርቀት እንዳራራቅከው ሁሉ፤ በእኔና በወንጀሌ መካከል አራርቅ፡፡ ጌታዬ ሆይ! ነጭ ልብስ ከእድፍ እንደሚጸዳው ሁሉ፤ እኔን ከወንጀሌ አጽዳኝ፡፡ ጌታዬ ሆይ! በውሃ፣ በቀቅ (ውሃ)፣ በውሃና በበረዶ ወንጀሌን እጠብልኝ፡፡» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡ ወይም የሚከተለውን የመክፈቻ ዱዓ ማለት ይፈቀዳል፡-

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ»

«ሱብሃከልላሁምመ ወቢህምዲከ፤ ወተባረከ ኢስሙከ፤ ወተዓላ ጀዱከ፤ ወላኢላ ገይሩከ፡፡»

«አላህ ሆይ! በምስጉንነትህ ከጉድለት የጠራህ ነህ፤ ስምህ የተባረከ ነው፤ ልዕልናህ ከፍ ያለ ነው፤ ከአንተ ሌላ አምላክ የለም፡፡»

(አቡ ዳዊድ «መርፉዕ»፣ ሙስሊም ደግሞ «መውቁፍ» አድርገው ዘግበውታል)፡፡

ከእነዚህ ሁለት የመክፈቻ ዱዓዎች ሌላ፣ ከአላህ መልዕክተኛ ትክክለኛነታቸው እስከተረጋገጠ ድረስ፣ በመክፈቻ ጊዜ የተለያዩ ዱዓዎችን ማለት ችግር የለውም፡፡ በላጩ ግን እላይ ያወሳናቸውን ዱዓዎች አንዱን አንድ ጊዜ፣ ሌላውን ደግሞ ሌላ ጊዜ እየለዋወጡ መጠቀሙ ነው፡፡ ይህን ማድረጉ የአላህን መልዕክተኛ መንገድ (ሱና) ከመከተል አኩዋያ ምሉዕ ነው፡፡ ከዚህ የመክፈቻ ዱዓ በሁዋላ፡-

«أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»

«አዑዙ ቢላሂ ሚነሽሽይጢኒርረጂም» ይላል፡፡

«ከተረገመው ሰይጣን በአንተ እጠበቃለሁ፡፡»

ከዚያም፡-

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

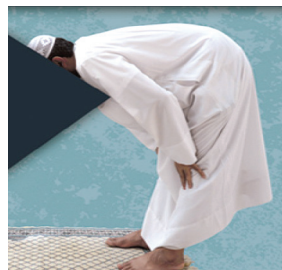
«ቢስሚላሂ ረህማኒረሂም» «እጅግ በጣም ርህሩህና አዛኝ በሆነው ጌታ እጅምራለሁ፡፡»

ቀጥሎም የፋቲሃን (አል-ፋቲሃ) ምዕራፍ ያነባል፡፡ የአላህ መልዕክተኛ ስለ ፋቲሃ ምዕራፍ እንዲህ ብለዋል፡- «የአል-ፋቲሃን ምዕራፍ ሶላት ላይ ያልቀራ (ያላነበበ) ሰው፣ ሶላት የለውም (ሶላት እንዳልሰገደ ነው)፡፡» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡ ሰጋጁ የሚሰግደው ሶላት ድምጽ ከፍ ተደርጎ የሚሰገድበት ሶላት ከሆነ፣ ድምጹን ከፍ አድርጎ «አሚን» ይላል፡፡ ከዚያም ከቁርአን መካከል የተገራለትን መርጦ ይቀራል (ያነባል)፡፡

7. ቀጥሎም እጁን በትከሻው ወይም በጀሮው ትይዩ አድርጎ በማንሳት ተክቢራ በማለት ወደ ታች ይንነበሳል (ሩኩዕ ያደርጋል)፡፡ በሩኩዕ ጊዜ ጭንቅላቱ ከወገቡ ጋ እኩል መሆን አለበት፡፡ እንዲሁም የእጁን ጣቶች ዘር ዘር በማድረግ ጉልበቱ ላይ ያሳርፋል፡፡ ሩኩዕ ላይ ረጋ ማለት ይጠበቅበታል፡፡ በቆይታውም (በዚህ ጊዜም)፡

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ»

«ሱባኒረቢየል ዐዚም» «ታላቅ ለሆነከው ጌታ! (ከጉድለት) የጠራህ ነህ!» ይላል፡፡ በሩኩዕ ጊዜ በጣም የተሻለው ዚክር፣ «ሱባኒረቢየል ዐዚም»ን ሶስት ጊዜ ወይም ከዚያ በላይ መደጋገም ነው፡፡ በተጨማሪም

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي»

«ሱብሀከልላሁምሙ ረብበና ወቢሀምዲከ፤ አላሁምመግፊር ሊ፡፡»

«አላህ ሆይ! በምስጉንነትህ ከጉድለት የጠራህ ነህ፡፡ አላህ ሆይ! (ለወንጀሌ) ምህረት አድርግልኝ፡፡» የሚለውን ዱዓ ማለት ይወደዳል፡፡

8. ከዚያም እጁን በትከሻው ወይም በጆሮው ትይዩ በማድረግ ማንሳት ነው፡፡ በዚህም ጊዜ የሚሰግደው ሰው፣ ሰዎችን እየመራም ይሁን ብቻውን እየሰገደ

«سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ»

«ሰሚዓልላሁ ሊመን ሀሚዳ፤»
«አላህ ያመሰገነውን ሁሉ አዳመጠ፡፡» ይላል፡፡ ከአጎነበሰበት ቀጥ እንዳለ ጨምሮም የሚከተለውን ይላል፡-

«رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، مِلَأَ السَّمَوَاتِ وَمِلَأَ الْأَرْضِ، وَمِلَأَ مَا بَيْنَهُمَا وَمِلَأَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ.»

«ረብበና ወለከል ሀምድ፤ ሀምድን ከሲረን፤ ጦይይበን፤ ሙባረከን ፊሂ፤ ሚልአስሰማዋቲ፤ ወሚልአርዲ፤ ወሚልአ ማበይኑሚ፤ ወሚልአ ማሺእት፤ ሚንሸይኢን በዕዱ፡፡»

«ጌታችን ሆይ! ምስጋና የሚገባው ላንተ ነው፡፡ በርካታ፣ ጥሩና የተባረከ ምስጋና (ለአንተ ነው የሚገባው፡፡) በሰማያት ሙሉ፣ በመሬት ሙሉ፣ በሁለቱም መካከል ባለ ነገር ሙሉ፣ እንዲሁም አንተ በፈለከው ነገር ሁሉ የሞላ (ምስጋና ይድረስህ)፡፡ የውዳሴና የክብር ባለቤት ነህ፡፡ ባሪያህ ከገለጸህ በላይ የሚገባህ (ጌታ) ነህ፡፡»

: ሁላችንም ለአንተ ባሪያዎች ነን፡፡»

ሰጋጁ ሶላቱን ተከትሎ የሚሰግድ (መእመም) ከሆነ፤

«رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ»

«ረብበና ወለከል ሀምድ»ን እስከ መጨረሻው (ሶላቱ እስኪገባደድ ድረስ) ይላል፡፡

የሶላት መሪ (ኢማም) ሆነም ተከትሎ የሚሰግድ (መእመም)፤ ከሩክፅ መልስ እጃቸውን ደረታቸው ላይ ማስቀመጥ ይኖርባቸዋል፡፡ ይህን ጉዳይ ሙስሊም በዘገቡትና ዋኢል ኢብኑ ሂጅርና ሰህል ኢብኑ ሰዕድ ባስተላለፉት ሁዲስ የአላህ መልዕክተኛ ይተገብሩት የነበረ መሆኑ ተረጋግጦታል፡፡

9. ከዚያም አላሁ አክበር በማለት ሱጁድ ማድረግ (ወደ ምድር መውረድ-ግንባር ወደሚያርፍበት ቦታ) ነው፡፡
: በዚህ ጊዜ ሰጋጁ የሚችል ከሆነ ጉልበቱን ከእጁ በፊት በማስቀደም ሱጁድ ማድረግ ነው (ሱጁድ ሲያደርግ እጁን መሬት ላይ ከማሳረፉ በፊት ጉልበቱን ያሳርፍ ማለት ነው)፡፡

: ይህ ሱጁድ አደራረግ ያቃተው ሰው፤ ከጉልበቱ በፊት እጁን አስቀድሞ ወደ ምድር በመላክ ሱጁድ ማድረግ ይችላል፡፡ የእግሮቹ ጣቶችና የእጆቹ ጣቶች እርስ በርሳቸው የተጠጋጉና እንዲሁም ወደ ቂብላ አቅጣጫ የዞሩ ሆነው፤ በሰባቱ የአካል ክፍሎች ማለትም በግንባሩ፤

በአፍንጫው፤ በመዳፎቹ፤ በጉልበቶቹና በእግሮቹ ጣቶች የውስጥ ክፍል ሱጁድ ያደርጋል፡፡ በዚህ ቦታም፡-

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى»

«ሱብሃነረቢየል አዕላ»

«ከፍ ያለው አላህ ጥራት ይገባህ!» ይላል።

ይህን ዚክር ሶስት ጊዜ ወይም ከዚያም በላይ በዚህ ቦታ እየደጋገመ ይላል። ከዚህ ዚክር ጋር፤

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي»

«ሱብሀነከላሁምመ ወቢሀምዲከ፤ አላሁምመግፊር ሊ»

«አላህ ሆይ! በምስጉንነትህ ከጉድለት የጠራህ ነህ። አላህ ሆይ! (ለወንጀሌ) ምህረት አድርግልኝ።» የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «በሩኩዕ ላይ ልዕልናና ልቅና የተገባውን ጌታችሁን አልቁበት (ሱብሃነረቢየል አዕላ በሉበት)። በሱጁድ ላይ ደግሞ ዱዓ በማድረግ ታገሉ (ጥረት አድርጉ)። የምታደርጉት ዱዓ ተቀባይነት ሊያገኝ ተገቢ ነውና።» (ሙስሊም የዘገበው)።

ሱጁድ በሚያደርግበት ጊዜም እጆቹንና ክንዶቹን ከጎኑ፤ ሆዱን ከጭኑ፤ ጭኑን ደግሞ ከባቱ ማራራቅ አለበት። እንዲሁም ክንዱን ከምድር ከፍ ማድረግም አለበት። የአላህ መልዕክተኛ ጉዳዩን አስመልክቶ እንዲህ ይላሉ፡- «በሱጁድ ላይ ተስተካከሉ፤ አንድኛችሁ (በሱጁድ ላይ) ውሻ እግሮቹን እንደሚዘረጋው አድርጎ፤ ክንዶቹን አይዘርጋ።» (ቡካሪና ሙስሊም የዘገቡት)። አንድ ሰው የሚሰግደው ሶላት ግዴታም ይሁን ሱና፤ በሱጁድ ቦታ ላይ ከዱንያና ከአኸራ መልካም ጉዳዮች ጌታውን ይጠይቃል።

10. ከዚያም አላሁ አክበር በማለት ጭንቅላቱን ቀጥ ያደርጋል፤ የግራ እግሩን ያነጥፍና ይቀመጥበታል። ከዚያም ቀኝ እግሩን ደግሞ ይቸክልና እጁን ከጭኑና ከጉልበት በላይ ያስቀምጣል፡
፡ በዚህም ጊዜ፡-

«رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي
وَعَافِنِي وَاجْبُرْنِي»

«ረብቢግፊርሊ፤ ወርሀምኒ፤ ወህዲኒ፤
ወርዙቅኒ፤ ወዓፊኒ፤ ወጅቡርኒ፡፡»

«ጌታዬ ምህረት አድርግልኝ፤ እዘንልኝ፤
ቅኑን መንገድ ምራኝ፤ ሲሳይ፤ ደህንነትን
ስጠኝ፤ ጠግነኝ፡፡» ይላል፡፡ በዚህ ጊዜ
ሲቀመጥ እርጋታ ሊኖረው ይገባል፡፡

11. ከዚያም አላሁ አክበር በማለት ሁለተኛውን ሱጁድ ያደርጋል፡፡ በዚህና በሌሎቹ የሱጁድ ቦታዎችም ከዚህ በፊት ያደረገውን ነገር ሁሉ ዳግም በዚህ ቦታ ይፈጽመዋል፡፡

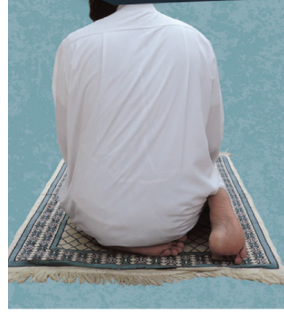
12. ከዚያም አላሁ አክበር በማለት ከሱጁድ ጭንቅላቱን ቀጥ ያደርጋል፡፡ በሁለቱ ሱጁዶች መካከልም ለትንሽ ጊዜ ያህል ይቀመጣል፡፡ ይህ መቀመጥ «ጀልሰተ አል ኢስቲራሃ» (የዕረፍት ጊዜ መቀመጥ) ይሰኛል፡፡ ይህን መቀመጥ ተግባራዊ ማድረግ የሚወደድ (ሙስተሀብ) ሲሆን፤ በዚህ ጊዜ ግን የሚደረግ ምንም አይነት ዱዓ ወይም ዚክር የለም፡፡ አንድ ሰው ይህን መቀመጥ ተግባራዊ ባያደርግ በሶላቱ ላይ ችግር የለውም፡፡ ከዚህ በሁዋላ ለሁለተኛው ረከዓ ከተቀመጠበት ይቆማል፡፡ በዚህ ጊዜ ከቻለ ጉልበቱን ይዞ ይቆማል፤ ካልቻለ ደግሞ እጁን መሬት ላይ አስደግፎ ይቆማል፡፡ ከዚያም የፋቲሃን ምዕራፍና የተገራለትን ሌላ የቁርአን ምዕራፍ ይቀራል (ያነባል)፡፡ ከዚያም በአንደኛው ረከዓ የሰራውን ነገር ሁሉ በሌሎችም ረከዓዎች ተግባራዊ ያደርጋል፡፡

13. የሚሰግደው ሶላት ባለ ሁለት ረከዓ ከሆነ ማለትም እንደ ፈጅር፤ ሱብሂና ዒድ ባሉ ሶላቶች ላይ ከሁለተኛው ሱጁድ ቀጥ ካለ በሁዋላ ቀኝ እግሩን ቸክሎ (ቀጥ አድርጎ) ግራ እግሩን

ያነጥፋል። ቀኝ እጁን ከቀኝ ጭኑ ላይ ያደርጋል። ጠቋሚ ጣቱ ሲቀር ሁሉንም ጣቶቹን አጣምሮ ጭኑ ላይ ያደርጋል። ፡ በዚህ ጊዜ ላኢላሃ ኢለላህ ሲል፣ ጠቋሚ ጣቱን በአመልካችነት ይጠቀማል።

በተጨማሪም ከእጅ ጣቶቹ መካከል በጣም ትንሹዋንና ከእሱዋ ቀጥሎ ያሉትን ጣቶቹን ቢጨብጣቸውና መካከለኛ ጣቱንና አውራ ጣቱን በማያያዝ ከብ ቢሰራና ላኢላሃ ኢለላህ በሚልበት ጊዜ አመልካች ጣቱን በአመልካችነት ቢጠቀም መልካም ነው።

እላይ ያወሳናቸው ሁለቱም የእጅ አቀማመጦች በነቢያዊ ሀዲስ (በሱና) ተረጋግጠዋል። ለነገሩ እጅግ በጣም በላጩ አንደኛውን አንድ ጊዜ፣ ሌላኛውን ሌላ ጊዜ መጠቀሙ ነው። ግራ እጁን ከግራ ጭኑ ላይ አድርጎ፣ በተቀመጠበት ሁኔታ «ተሸሁድ» ይላል። ፡ «ተሸሁድ» የሚከተለው ነው፡-

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ»

«አትተህያቱ ሊላሂ ወስሰለዋቱ፣ ወጥጦይይባቱ፣ አሰላሙ አለይከ አይዩሃነቢዩ ወረህመቱላሂ ወበረካቱህ አስሰላሙ አለይና ወዐላ ዒባዲላሂ አስሰሊሂን። አሸሁዱ አንልላኢላሂ

ኢልለላህ፤ ወአሸሃዱ አንነሙህመደን ዐብዱህ ወረሱልህ፡
: አላሁምመ ሶልሊ ዐላ ሙህመድ ወዐላ አሊ ሙህመድ፤
ከማ ሶልለይተ ዓላ ኢብራሂመ ወዐላ አሊ ኢብራሂመ፤
ኢንነከ ሀሚዱን መጂድ፡፡ አላሁምመ ባሪክ ዐላ ሙህመድ
ወዐላ አሊ ሙህመድ፤ ከማ ባሪክተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ
አሊ ኢብራሂመ ኢንነከ ሀሚዱን መጂድ፡፡»

«(ማንኛውም አይነት) ሰላምታ ለአላህ ነው፡፡ (አምስት ወቅት)
ሰላትና መልካም ነገሮች ሁሉ ለአላህ ናቸው፡፡ አንተ ነቢይ ሆይ!
ሰላም በአንተ ላይ ይሁን፡፡ የአላህ እዝነትና በረከቶችም ይሰፈን፡፡
በእኛና በአላህ ቅን ባሪያዎችም ላይ ሰላም ይሰፈን፡፡ ከአላህ በስተቀር
አምልኮት የሚገባው ሌላ አምላክ እንደሌለ እምስክራለሁ፡፡
ሙህመድም ባሪያውና መልእክተኛው መሆናቸውን እመስክራለሁ፡፡
: አላህ ሆይ! በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ እዝነትህን
እንዳሰፈንክ ሁሉ፤ በሙህመድ ላይና በሙህመድ ቤተሰቦች ላይ
እዝነትህን አስፍን፡፡ አንተ ምስጉንና የላቅክ ነህና፡፡ አላህ ሆይ!
በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ ረድኤትህን እንዳደረክ
ሁሉ፤ በሙህመድና በቤተሰቦቹ ላይ ረድኤትህን አድርግ፡፡ አንተ
ምስጉንና የላቅክ ነህና፡፡» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡

ከዚህም በተጨማሪ በዚህ ጊዜ አላህ ከአራት ነገሮች
እንዲጠብቀው እሱን መጠየቅ አለበት፡፡ እንዲህም ይላል፡-

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ
الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ»

«አላሁምመ ኢንኒ አውዙቢከ ሚን ዐዛቢ ጀህንም፤ ወሚን
ዐዛቢል ቀብሪ ወሚን ፊትነቲል መህያ፤ ወልመማት፤ ወሚን
ፊትነቲል መሲሂል ደጃል፡፡»

«አላህ ሆይ! ከቀብር ቅጣትና ከገህነም ቅጣት፤ ከህይወትና ከሞት
ፈተና እንዲሁም ከሀሳዊው መሲህ ፈተና በአንተ እጠበቃለሁ፡፡

» ከዚያም በሚፈልገው የዱንያና የአኪራ ጉዳዮች ዱዓ ያደርጋል። ለምሳሌ ለወላጆቹ ወይም ለሙስሊሞች በግዴታ ወይም በሱና ሶላቶች ላይ ዱዓ ቢያደርግ ችግር የለውም። ምክንያቱም ኢብኑ መስዑድ (ፈ.ዐ) ባስተላለፉት ሀዲስ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «... ከዚያም ከዱዓ እሱን የገረመውን (የሻውን) ዱዓ በመምረጥ በሱ ዱዓ ሊያደርግ ነው።» (አቡ ዳወድ ዘግቦታል)። በሌላ ዘገባ ደግሞ፡- «... በፈለገው ጉዳይ ላይ የፈለገውን ዱዓ ሊመርጥ ነው» ብለዋል። (ሙስሊም ዘግቦታል)። ይህ ሲባል የአላህን ባሪያ በሚጠቅመው ዱንያዊና አኪራዊ ጉዳይ ላይ ዱዓ ያደርጋል ማለት ነው። ከዚያም ወደ ቀኝ ትከሻውና ወደ ግራ ትከሻው በመዞር የሶላቱን ማብቃት እንዲህ በማለት ይቆጠባል፡-

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»

«አስሰላሙ ዐለይኩም ወረህመቱላህ፤ አስሰላሙ ዐለይኩም ወረህመቱላህ፡።»

14. የሚሰገደው ሶላት እንደ መግራብ ባለ ሶስት ረክዓ ወይም እንደ ዙህር፣ ዐስርና ዒሻ ባሉ ባለ አራት ረክዓ ሶላቶች ደግሞ እላይ ያወሳነውን ተሸሁድ (አትተህያቱ ...) ከማለቱ በተጨማሪ በአላህ መልዕክተኛ ላይ ሶላዋት ማድረስ ይጠበቅበታል፡
- : ከዚያም ጉልበቱን በመያዝ (በመመርኮዝ) ከተቀመጠበት ይቆማል። በዚህም ጊዜ እጁን በትከሻው ትይዩ አድርጎ በማንሳት አላሁ አክበር ይላል።
 - ቀደም ብሎ እንደተጠቀሰው ሰጋጁ እጆቹን ከደረቱ ላይ ያደርጋል፡
 - : ከዚያም ፋቲሃን ብቻ ይቀራል፡
 - : ሙስሊም በዘገበውና አቢ ሰዒድ (ፈ.ዐ) ባስተላለፉት ሀዲስ ከአላህ መልዕክተኛ የሀዲሱ መረጃ በመረጋገጡ አንዳንድ ጊዜ በሶስተኛውና በአራተኛው ረክዓ ከፋቲሃ በተጨማሪ ሌላ የቀርአን ምዕራፍ ቢቀራ (ቢያነብ)

ችግር የለውም፡፡

ከመጀመሪያውም «ተሸሁድ» በሁዋላ በአላህ መልዕክተኛ ላይ ሰለዋት ባያደርስ ችግር የለውም፡፡ ምክንያቱም በመጀመሪያው ተሸሁድ ሰለዋት ማለት የሚወደድ ተግባር እንጂ፣ ግዴታ አይደለም፡፡ ከዚያም በባለ ሁለት ረከዓዎች ላይ እንዳደረገው፣ ከሶስተኛው የመግራብና ከአራተኛው የዙህር፣ የዐስርና የዲሻ ረከዓዎች በሁዋላ ቀደም ብሎ እንደተወሰነው ተሸሁድ ይላል፡፡ በቀኙ በኩል ከዚያም በግራ በኩል ያሰላምታል፡፡ ቀጥሎም ሶስት ጊዜ «አስተግፊሩላህ» «አላህን ምህረት እጠይቃለሁ» ይላል፡፡ ከዚያም እንዲህም ይላል፡-

«اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»

«አላሁምመ አንተ ሰላም፤ ወሚንከሰሰላሙ፤ ተባረክተ ያዘልጃላሊ ወልኢክራም፡፡»

«አላህ ሆይ! አንተ ሰላም ነህ፤ ሰላምም የሚገኘው ከአንተ ነው፤ የታላቅነትና የልግስና ባለቤት የሆንከው ጌታ ሆይ! ረድኤተ-ብዙ ነህ፡፡» (ሙስሊም ዘግቦታል)፡፡

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ، وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ»

«ላኢላሃ አላላህ፤ ወህደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ለሁልሙልኩ ወለሁልሀምዱ ወሁወዐላ ኩልሊሽይኢን ቀዲር፡፡ አላህምመ ላማኒዓ ሊማከሶጦይተ፤ ወላ ሙዕጢየ ሊማ መነዕተ፤ ወላ

የንፈራው ዘልጆድዲ ሚንከልጆዲ። ወላ ሃውለወላ ቁውወተ ኢልላ ቢልላሂ፤ ላኢላሃኢለላህ፤ ወላነዕቡዱሁ ኢልላ ኢይያሁ፤ ለሁንኒዕመቱ ወለሁል ፈድሎ፤ ወለሁ ሥሠናኡል ሀሰኑ፤ ላኢላሃኢለላሁ፤ ሙኽሊሲነ ለሁ ድዲነ ወለው ከሪሃል ካፊሩን።»

«ከአላህ በስተቀር አምልኮ የሚገባው ሌላ አምላክ የለም፤ አንድ ነው አጋርም የለውም። ንግስና የእርሱ ብቻ ነው። ምስጋናም የሚገባው ለእርሱ ነው። እርሱ በሁሉም ነገር ቻይ ነው። አላህ ሆይ! አንተ የሰጠኸውን ነገር የሚከለክል፤ የከለከልከውንም የሚሰጥ ማንም የለም። የከብር ባለቤት ከአንተ ዘንድ ከብሩ ቅንጣት አይጠቅመውም። ሀይልና ብልሃት በአላህ እገዛ ቢሆን እንጂ፤ አይገኝም። ከአላህ በስተቀር አምልኮ የሚገባው ሌላ አምላክ የለም። እርሱን እንጂ ሌላ አካልን አንገዛም። ጸጋ የእርሱ ነው፤ ትሩፋትም ለእርሱ ነው፤ መልካም ውዳሴ የሚገባው ለእርሱ ነው። ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ከሀዲዎች ቢጠሉም፤ እምነታችንን ለእሱ አጥርተናል።» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)

ከዚያም «ሱብሃነላህ»ን ሰላሳ ሶስት ጊዜ፤ «አልሀምዱሊላሂ»ን ሰላሳ ሶስት ጊዜ፤ እንዲሁም «አላሁ አከበር» ሰላሳ ሶስት ጊዜ መቶ መሙሊያውን ደግሞ «ላኢላሃ ኢልለላህ ወህደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ለሁልሙልኩ ወለሁል ሀምዱ፤ ወሁወ ዐላ ኩልሊ ሸይኢን ቀዲር ይላል።» (ሙስሊም የዘገበው)። ከዚያም «አየተል ኩርሲይ»ን፤ «ቁል ሁወልላሁ አሀድ»ን «ቁል አዑዙ ቢረብቢል ፈለቅ»ን እና «ቁል አዑዙ ቢረብቢንናሲ»ን ከሶላት በሁዋላ ይቀራል (ያነባል)። እነዚህን የቁርአን ምዕራፎች ከፈጅርና ከመግራብ ሶላቶች በሁዋላ ሶስት ጊዜ መደጋጋም ይወደዳል። እነዚህ ተግባሮች ከአላህ መልእክተኛ ዘንድ በትክክለኛ ዘገባ ተረጋግጠዋል። እንዲሁም ቀደም ብሎ ከተጠቀሰው በተጨማሪ ከሶላተል ፈጅርና ከመግራብ ሶላት በሁዋላ፤

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

«ላኢላሃ ኢለልላህ ወህደሁ ላሸሪከ ለሁ፤ ለሁልሙልኩ ወለሁል ሀምዱ፤ ዩህዬ ወዩሚቱ ወሁው ዐላ ኩሊሸይኢን ቀዲር።» ይላል።

«ከአላህ በስተቀር አምልኮ የሚገባው ሌላ አምላክ የለም፤ አንድ ነው፤ ኢጋርም የለውም። ንግስና የእርሱ ብቻ ነው። ምስጋናም የሚገባው ለእርሱ ነው። ህያው የሚያደርገውና የሚገድለው እርሱ ነው፤ እርሱ በሁሉም ነገር ቻይ ነው።» የሚለውን ዱዓ አስር ጊዜ ደጋግሞ ማለት ይወደዳል። ይህም ዚክር ከአላህ መልእክተኛ ዘንድ የተላለፈ መሆኑ ተረጋግጦታል።

ሶላት ሲጋጁ ኢማም (የሶላት መሪ) ከሆነ፣ ሶላቱን ከጨረሰ በሁዋላ ሶስት ጊዜ «አስተግፊሩላህ» እና «አላሁምመ አንተ ስሰላሙ ወሚንከስሰላም ተባረክተ ያዘል ጀላሊ ወልኢክራም» የሚሉትን ዚክሮች ካለ በሁዋላ ወደ ሰዎቹ ይዞራል። በትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ እንደተረጋገጠው፣ ቀደም ብሎ የተወሰኑትን ዚክሮች ቀጥሎም ይላል። (ኢማሙ ሙስሊም በትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ ዓኢሻን ጠቅሶ እንደዘገበው)። እላይ ያወሳናቸው አዝካሮች ሱና እንጂ፣ ግዴታ አይደሉም።

ጾታ ሳይለይ ሁሉም ሙስሊም ከዙህር ሶላት በፊት አራት ረከዓ፣ በሁዋላ ላይ ደግሞ ሁለት ረከዓ መስገድ በኢስላም ተደንግጉዋል። ከመግራብና ከዲሻ ሶላቶች በሁዋላ ሁለት ረከዓ እንዲሁም ከፈጅር ሶላት በፊት ሁለት ረከዓ መስገድም ሱና ነው። በአጠቃላይ ከሶላት በፊትና በሁዋላ የሚሰጉዱት ሱና ሶላቶች አስራ ሁለት ረከዓዎች ናቸው። እነዚህ የሱና ሶላቶች «ሱነተርረዋቲብ» ይባላሉ። እንዲህ ብለው የተሰየሙበት ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ አገር ቤት ላይ ሲሆኑ ይሰግዱዋቸው የነበረና መንገደኛ ሲሆኑ ግን ከፈጅር ሶላት በፊት ያለውን የፈጅር ሱናና የዊትር ሶላቶችን እንጂ ሌሎችን

አይሰግዱዋቸውም ነበርና ነው።

እነዚህ ሱና ሶላቶች እቤት ላይ መሰገዳቸው እጅግ በጣም በላጭ ነው። ዘይድ ኢብኑ ሣቢት (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ፡- «የግዴታ ሶላት ሲቀር እንጂ፣ ለአንድ ሰው እጅግ በጣም በላጩ ከቤቱ የሚሰግደው ሶላቱ ነው» ብለዋል። (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)። ይሁን እንጂ እነዚህ ሶላቶች መስጂድ ላይ ቢሰገዱ ምንም ችግር የለውም።

እነዚህን ሶላቶች ችላ ሳይሉ ጠብቆ መስገድ ለጀነት መግባት ሰበብ ናቸው። የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «አንድ ሰው በቀንና በሌሊት አስራ ሁለት ረከዓ የሱና ሶላቶችን የሰገደ ሰው፣ አላህ ለሱ በጀነት ውስጥ ቤት ይገነባለታል።» (ሙስሊም በትክክለኛ ዘገባ የዘገበው)።

ይህ በእንዲህ እንዳለ ከአስራ ሁለቱ ረከዓ ሱና ሶላቶች በተጨማሪ፣ ከዐስር ሶላት በፊት አራት ረከዓ፣ ከመግራብ ሶላት በፊት ሁለት ረከዓና ከዲሻ ሶላት በፊት ሁለት ረከዓ መስገድ መልካም ነው። ምክንያቱም እነዚህን ሶላቶች መስገድ እንዳለባቸው በትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ ተረጋግጦታል። እንዲሁም ከዙህር ሶላት በፊትና በሁዋላ አራት አራት ረከዓዎችን መስገድም እንዲሁ መልካም ተግባር ነው። ኡሙ ሀቢባ እንዳስተላለፈችው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «ከዙህር ሶላት በፊት አራትና በሁዋላ ደግሞ አራት ረከዓዎችን ጠብቆ የሰገደ ሰው፣ በእሱ ላይ እሳት እርም ይሆንለታል።» (ኢማሙ አህመድ የዘገበው)።
: ይህ ማለት ቀደም ብለን ከጠቀስነው ከዙህር ሶላት በሁዋላ ከሚሰገደው ሁለት ረከዓ ላይ ሌላ ሁለት ረከዓ መጨመር ነው።
: ምክንያቱም ዋናዎቹ ሱና ሶላቶች (ሰነኩርረዋቲብ) ከዙህር በፊት አራትና ሁለቱ ደግሞ በሁዋላ የሚሰገዱ ናቸው። ይሁን እንጂ ሁለት ረከዓ በሁዋላ ላይ ከጨመረ ኡሙ ሀቢባ ባወሳቸው ሀዲስ የተወሳውን ምንዳ የሚያገኝ ይሆናል። መልካም ነገርን የማጎናጸፍ

ባለቤት አላህ ነው፡፡

እዝነትና ሰላም በነቢዩ ሙሀመድ ኢብኑ ዑብደላህ፣
በቤተሰቦቻቸው፣ በባልደረቦቻቸውና እስከ እለተ ትንሳኤ ድረስ
በቅኑ መንገድ በተከተሉትም ላይ ይሰፈን፡፡

የአላህ መልአከተኛ እንዲህ
ብለዋል፡-

مَنْ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَلَهُ قِيرَاطٌ وَمَنْ
تَبِعَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيرَاطَانِ

«አንድ ሰው በአንድ ጀናዛ ላይ ከሰገደ
(ወደ መቃብር ቦታ ለመሸኘት ካልሄደ) ቂራጥ
ይኖረዋል። ነገር ግን ጀናዛው ላይ (ሰገዶ)
ከሸኘና እስኪቀበር ድረስ ከቆየ፣ የሁለት ቂራጥ
(ምንዳ) ይኖረዋል።» (ሙስሊም የዘገበው)።

የጀናዛ ሶላት አሰጋገድ ስነ-ስርዓት

ጥያቄ፡- አንድ ሰው በአንድ ጊዜ በአምስት ፊሳዎች (ጀናዎች) ላይ ሰገደ። በእያንዳንዱ ሰው ላይ በሰገደበት የ«ቂራጥ» ምንዳ ያገኛል? ወይስ የሶላቱ ምንዳ የሚገኘው በተሰገደው ሶላት ልክ ነው?

መልስ፡- ይህ ሰው በሰገደበት ጀናዛ ልክ «ቂራጥ» ያገኛል ብለን ተስፋ እናደርጋለን። አቢ ሁረይራ (ረ.ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው በአንድ ጀናዛ ላይ ከሰገደና ወደ መቃብር ቦታ ለመሸኘት ካልሄደ ቂራጥ ይኖረዋል። ነገር ግን ጀናዛ ከሽኘና እስኪቀበር ድረስ ከቆየ የሁለት ቂራጥ (ምንዳ) ይኖረዋል።» (ሙስሊም የዘገበው)። ከነቢያዊ ሀዲሶች መረዳት እንደሚቻለው፣ በጀናዛ የሚገኘው ምንዳ (ቂራጥ) በጀናዛ ላይ በተሰገደው ሶላት ቁጥር ነው። ይህም ማለት አንድ ሰው በአንድ ጀናዛ ላይ ከሰገደ፣ አንድ ቂራጥ የሚኖረው ሲሆን፣ ጀናዛውን የሚሸኝ ከሆነ ደግሞ፣ ሌላ ቂራጥ ይኖረዋል። በጀናዛው ላይ ከሰገደ፣ ከሽኘና መጨረሻም ላይ ጀናዛው ተቀብሮ እስኪያልቅ ድረስ ከቆየ ሁለት ቂራጥ ይኖረዋል። አላህ ጥራት ይገባውና ይህ የአላህ ትሩፋት ነው። ለጋስነቱ - በባሮቹ ላይ ያለው የአላህ ትሩፋት ነው። ለአላህ ምስጋና ይገባው፣ ከሱም ውጪ ሌላ አምላክ የለም። ከሱም ሌላ ጌታ የለም። አላህ መልካም ነገርን የማጎናጸፍ ባለቤት ነው።

ጥያቄ፡- በሙዋች ላይ የሚሰገደው ሶላት የአሰጋገዱ ስነ-ስርዓት እንዴት ይፈጸማል? ለሶላቱስ ውዱእ ማድረግ እንደቅድመ ሁኔታ ይቆጠራል?

መልስ፡- በሙዋች ላይ የሚሰገድ ሶላት የግዴታ ውዱእ

ያስፈልገዋል። ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ ዒባዳውን «ሶላት» ብለው ጠርተውታልና ነው። ይህ ሶላት መክፈቻው «ተክቢራ» ሲሆን፤ መዝጊያው ደግሞ «ሰላምታ» ነው። ስለሆነም ይህን ሶላት ለመስገድ ውዱእ ማድረግ ያስፈልገዋል። የፋቲሃን ምእራፍ መቅራትም ግዴታ ነው። ለመቀኘትም ዱዓ ማድረግ፤ በአላህ መልእክተኛም ላይ ሶላዋት ማድረስም እንዲሁ በጣም ያስፈልጋል።

ይህ ሶላት እንደሌላው ሶላት ነው። ሌላው ሶላት ካለ ውዱእ ከተሰገደ ተቀባይነት እንደሌለው ሁሉ፤ ሶላተል ጀናዛም ካለ ውዱእ ከተሰገደ ተቀባይነት አይኖረውም።

የጀናዛ ሶላት አሰጋገድ የሚከተለውን ይመስላል

1. መጀመሪያ «ተክቢረተል አህራም» (አላሁ አክበር) ማለትና ከዚያም የፋቲሃን ምእራፍና የተገራለትን ሌላ የቁርአን ምእራፍ ጨምሮ መቅራት (ማንበብ) ነው።

2. ለሁለተኛ ጊዜ «ተክቢራ» ይልና በአላህ መልእክተኛ ላይ ሶላዋት ያደርሳል፤ «ሶላተል ኢብራሂሚያ» ተብሎ የሚታወቀውንም ጨምሮ ይላል። እሱም የሚከተለው ነው፡-

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.»

«አላሁምመ ሶልሊ ዐላ ሙሀመድ ወዐላ አሊ ሙሀመድ፤ ከማሶልለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አሊ ኢብራሂመ ኢንነከ ሀሚዱን መጂድ፤ አላሁምመ ባሪክ ዓላ ሙሀመድ ወዐላ አሊ ሙሀመድ፤ ከማ ባረከተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አሊ ኢብራሂመ

ፊልዓለሚነ ኢንክ ሀሚዱን መጂድ፡፡»

«አላህ ሆይ! በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ እዝነትህን እንዳሰፈንክ ሁሉ፣ በሙሀመድ ላይና በሙሀመድ ቤተሰቦች ላይ እዝነትህን አስፍን፡፡ አንተ ምስጉንና የላቅክ ነህና፡፡ አላህ ሆይ! በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ ረድኤትህን እንዳደረክ ሁሉ፣ በሙሀመድና በቤተሰቦቹ ላይ ረድኤትህን አድርግ፡፡ አንተ ምስጉንና የላቅክ ነህና፡፡»

3. ለሶስተኛ ጊዜ ተክቢራ ይላል፡፡ ከዚያም ዱዓ ያደርጋል፡፡ ዱዓውም የሚከተለውን ይመስላል፡-

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَعَاثِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ

«አላህምመግፊር ሊሀይዱና፣ ወመይዱቲና ወከቢሪና፣ ወዘከሪና፣ ወኡንሣና፣ ወሻሂዲና፣ አላህምመ መን አህይደተሁ ሚንና ፈአህዬሂ ዐለል ተወፍፈይተሁ ሚንና ፈተወፍፈትሁ ዐለል ኢስላላትህህምና አጅረሁ፤ ወላ ቱዲልለና በዕደሁ»

«አላህ ሆይ! በህይወት ላሉትም፣ ለሞቱትም፣ በቅርብ ለሚገኙትም፣ በሩቅ ላሉትም፣ ለህጻናቱም፣ ለአዛውንቱም፣ ለወንዶቹም፣ ለሴቶቹም ወገኖቻችን ምህረትን አድርግላቸው -አውርድላቸው፡፡» (ኢማሙ አህመድ የዘገበው)፡፡

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، «وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالتَّلَجِّ وَالْبَرْدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ

دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِّنْ أَهْلِهِ، وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ وَأَعِدَّ لَهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ»

«አላሁምመግፊር ለሁ፤ ወርሀምሁ፤ ወዓፊሂ፤ ወዕፋ ዐንሁ፤
ወአክሪም ኑዙለሁ፤ ወወስሲዕ ሙድኸለሁ፤ ወግሲልሁ
ቢልማኢ፤ ወሥሠልጂ፤ ወልበረዲ፤ ወነቅቂሂ ሚነልኸጧያ፤
ከማ ዩነቅቂ ሥሠውበል አብየደ ሚነድደነሲ፤ አላሁምመ
ወአብዲልሁ ዳረን ሚን ዳሪሂ፤ ወአህለን ሚን አህለሂ፤
ወዘውጀን ኸይረን ሚን ዘውጂሂ፤ ወአድኸልሁል ጀንነተ፤
ወአዲዝሁ ሚን ዐዛቢልቀብሪ፤ ወሚን ዐዛቢ ንፍሪ»

«አላህ ሆይ! ማረው፤ እዘንለት፤ ይቅር በለው፤ ምህረትን
ለግሰው፤ መስተንግዶውን አሳምርለት፤ መግቢያውን አስፋለት፤
በውሃ፤ በበረዶና በቀቅ (ውሃ) እጠበው፤ ነጭ ልብስ ከእድፍ
እንደሚጸዳ ሁሉ፤ እሱን ከወንጀሉ አጥራው፡፡ አላህ ሆይ!
ከቤቱም የተሻለ ቤት፤ ከሚስቱም የተሻለ ሚስት ስጠው፡፡ ጀነትን
አስገባው፤ ከቀብርና ከእሳት ቅጣት ጠብቀው፡፡» (ሙስሊም
የዘገበው)፡፡

«وَأَفْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ، وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ»

«ወፍሰህ ለሁ ፊቀብሪሂ፤ ወነውዊር ለሁ ፊሂ፡፡» «ቀብሩን
አስፋለት፤ ብርሃንም አድርግለት፡፡» (ሙስሊም የዘገበው)፡፡

4. ለአራተኛ ጊዜ «ተክቢራ» (አላሁ አክበር) ይላል፡፡
ከተክቢራው በኋላ ትንሽ ቆዩትም ይላል፡፡ ከዚያም አንድ
ጊዜ ወደ ቀኙ በኩል ያሰላምታል፡፡ ሙዋችዋ ሴት ከሆነች፤
ለእያንዳንዱ «ተክቢራ» እጁን ወደ ላይ ማንሳት ይወደዳል፡፡
፡ ዱዓውንም፡- «አላሁምመግፊር ላሃ ...» ሙዋችቹ ሁለት
ከሆኑ፡- «አላሁምመግፊር ለሁማ ... «ይላል፡፡ ሙዋችቹ
ከሁለት በላይ ከሆኑ፡- «አላሁምመግፊር ለሁም ...» በማለት
ዱዓውን ያደርጋል፡፡

ሙዋቹ ህጻን ከሆነ፤ ዱዓውን በዚህ መንገድ ያደርጋል፡-

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطًا وَذُخْرًا لَوَالِدَيْهِ، وَشَفِيعًا مُجَابًّا، اللَّهُمَّ ثَقِّلْ
بِهِ مَوَازِينَهُمَا، وَأَعْظَمْ بِهِ أَجُورَهُمَا، وَأَلْحَقْهُ بِصَالِحِ سَلَفِ
الْمُؤْمِنِينَ، وَاجْعَلْهُ فِي كِفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ السَّلَامُ، وَقِهِ
بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْجَحِيمِ»

“አላሁምመጅዐልሁ ፈረጠን፤ ወዙኸረን፤ ሊዋሊደይሂ፤
ወሸፊዐን ሙጃበን፤ አላሁምመ ሠቅቂል ቢሂ መዋዚኑማ፤
ወአዕዚም ቢሂ ኡጁረሁማ፤ ወአልሂቅሁ ቢሂ ሰለፊል
ሙእሚኒን፤ ወጅዐልሁ ፊ ከፋለቲ ኢብራሂም ዐለይሂስሶላቱ
ወስሰላም፤ ወቂሂ ቢረህመቲከ ዐዛበል ጆሂም፡፡»

«አላህ ሆይ! (ይህን ልጅ) ቀዳሚ ሽልማት አድርገው፤
ለወላጆቹም ተቀማጭ ሃብት አድርገው፤ ተቀባይነት ያለው
አማላጅም አድርገው፡፡ አላህ ሆይ! በርሱ ሳቢያ ሚዛናቸውን
ከፍ አድርግላቸው፡፡ ምንዳቸውንም አብዛላቸው፡፡ ከቀዳሚ ቅን
ምእመናን ጋር ፈርጀው፤ በኢብራሂም ሞግዚትነት ስርም አድርገው፤
በእዝነትህም ከገህነም ቅጣት ጠብቀው፡፡) (አብዱረዛቅና ኢብኑ
አቢ ሸይባ የዘገቡት)፡፡

ቡኸሪና ሙስሊም እንዲሁም አቡ ዳዊድ አነስንና ሰሙራ
ኢብኑ ጁንዱብን ጠቅሰው በዘገቡት ሀዲስና ሀዲሱም ከአላህ
መልእክተኛ እንደተረጋገጠው፤ ሙዋቹ ወንድ ከሆነ ሶላቱን
የሚመራው ሰው (ኢማሙ) ከሙዋቹ ጭንቅላት (ራስ) አካባቢ
ሲቆም፤ ሙዋቹዋ ሴት ከሆነች ደግሞ፤ በወገቡዋ ትይዩ
ይቆማል፡፡

ነገር ግን የተወሰኑ ሙስሊም ሊቃውንት ሙዋቹ ወንድ ከሆነ፤
ኢማሙ ከሙዋቹ ደረት አካባቢ መቆሙ ሱና ነው ማለታቸው፤
ደካማ አቁዋም ነው፡፡ እኛ እስከምናውቀው ድረስ ይህ አቁዋም
ጠንካራ ማስረጃ የለውም፡፡

የአላህ መለእክተኛ ስለ ካዕባ ሲናገሩ፡- «(ካዕባ) ህያውና ሙት በሆናችሁበት ሁኔታ ቁብላችሁ ነው» (አቡ ዳወድ የዘገበው) ብለው ያስተላለፉት መልዕክት በመኖሩ፤ በሙዋች ላይ ሶላት ሲሰገድ ሙዋች ወደ ቁብላ መዞር ይኖርበታል፡፡

የተለያዩ የጀናዛዎች ስብስብ ከኖረ፤ ወንዱ ከኢማሙ አጠገብ ሲሆን፤ ሴቱዋ ደግሞ ከቁብላው ከጥላ ትሆናለች፡፡ ብዙ ህጻናት ከሆኑ ደግሞ፤ ወንዱ ህጻን ከአዋቂዋ ሴት ይቀድማል፡፡ ከዚያም አዋቂዋ ሴት ትሆናለች፡፡ ህጻኑዋ ሴት ደግሞ ከአዋቂዋ ሴት ቀጥላ ትሆናለች፡፡

የሬሳዎቹ ተግባራዊ አቀማመጥ ደግሞ የሚከተለውን ይመስላል፡-

የወንዱ ህጻን ጭንቅላት ከአዋቂው ወንድ ጭንቅላት ትይዩ ይሆናል፡፡ የአዋቂዋ ሴት የወገብ ክፍል ደግሞ በአዋቂው ወንድ ጭንቅላት ትይዩ አቅጣጫ ይሆናል፡፡ እንደዚሁም የሴትዋ ህጻን ጭንቅላት ከአዋቂዋ ሴት ጭንቅላት ትይዩ አቅጣጫ ይሆናል፡፡ የአዋቂዋ ሴት የወገብ ክፍል ደግሞ፤ በአዋቂው ወንድ ጭንቅላት ትይዩ አቅጣጫ ይሆናል፡፡ ሁሉም ሶላት ሰጋጆች ደግሞ ከኢማሙ ሁዋላ ይሆናሉ፡፡ ከኢማሙ ሁዋላ ለመሆን (ለመቆም) በታ ያላገኛ ሰው፤ ከኢማሙ የሁላ ክፍል ከመቆም ውጪ ሌላ አማራጭ የሌለው ከሆነ፤ ከኢማሙ በስተቀኝ በኩል መቆም ይችላል፡፡

የረመዳን ጾም ተግባሮች

የተራዊህ ሶላት

በተወሰኑ ሙስሊሞች ዘንድ ከኢስላማዊ ጉዳዮች መካከል ደብቅ ከሆኑባቸው ነገሮች መካከል የተራዊህ ሶላት ከሃያ ረክዓዎች ማነሱ በኢስላም የማይፈቀድ የሚመስላቸው መሆኑ አንዱ ነው፡፡ ፡ ከፊሎቹ ደግሞ ከአስራ አንድ ወይም ከአስራ ሶስት ረክዓዎች ጨምሮ መስገድ የማይፈቀድ አድርገው የሚያስቡ ሰዎች አሉ፡፡ ይህ ሁሉ ግምት ተገቢ ያልሆነ አጉል ግምት ነው፡፡ እንዲያውም እንዲህ ያለው አቁዋም ማስረጃን የሚጻረር ነው፡፡ ትክክለኛ የአላህ መልእክተኛ መልዕክቶች እንዳረጋገጡት፣ የሌሊት ሶላት የቁጥር መጠን (ተራዊህ ወይም ተሀጃድ) ሰፊ እንጂ፣ መጠኑ ውስን ያልሆነና እሱንም በአፈጻጸም መጻረር የሚያስወቅስ ተግባር ሆኖ መወሰድ የለበትም፡፡ እንዲያውም ከአላህ መልእክተኛ እንደተረጋገጠው፣ በረመዳንና በሌላ ጊዜ የአላህ መልእክተኛ በሌሊት አስራ አንድ ረክዓ፣ ምናልባትም አስራ ሶስት ረክዓዎችን፣ ምናልባትም ከዚህ በታች ባለ የረክዓ መጠን ሰግደዋል፡፡ የአላህ መልእክተኛ ስለ ሌሊት ሶላት ተጠየቀው እንዲህ ብለዋል፡- «የሌሊት ሶላት ሁለት ሁለት (ረክዓ) ነው፡፡ አንድኛችሁ መንጋትን (ይማልድብኛል) ብሎ ከፈራ፣ አንድ ረክዓ ይሰግዳል፡፡ ይህ አንድ ረክዓ፣ ለሰገደው ሶላት ዊትር ይሆንለታል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም ዘግባውታል)፡፡

በረመዳንም ይሁን በሌላ ወቅት የሌሊት ሶላት የረክዓ መጠን ይህ ብቻ ነው ተብሎ የተወሰነ አይደለም፡፡ ስለሆነም የአላህ መልእክተኛ ባልደረገዎች በተወሰኑ የዑመር የአስተዳደር ዘመን አጋጣሚዎች ሃያ ሶስት ረክዓ ሰግደዋል፡፡ በሌላ አጋጣሚ ደግሞ

አስራ አንድ ረከዓዎችን ሰግደዋል። ሁሉም የረከዓ ብዛቶች በዑመርና በዘመኑ የአላህ የመልእክተኛ ባልደረቦች እውቅና አግኝተዋል። ከፊል ቀደምት ደጋግ ሙስሊሞች በረመዳን ሰላሳ ድስት ረከዓዎችን ከሶስት ረከዓ ዊትር ጋር ሰግደው የነበረ ሲሆን፤ ከፊሎቹ ደግሞ አርባ አንድ ረከዓዎችን ሰግደዋል። ይህን ጉዳይ ሸይኸል ኢስላም ኢብኑ ተይሚያና ሌሎች ሙስሊም ሊቃውንት አውስተውታል። ሸይኸል ኢስላም ኢብኑ ተይሚያ እንደገለጸውም፤ በሌሊት ሶላት ላይ ያለው የረከዓ መጠን ከፍት ነው (በተወሰነ ቁጥር የተገደበ አይደለም)። እሱ ጨምሮም እንደገለጸው፤ የሌሊት ሶላት እጅግ በጣም የበለጠ የሚሆነው የረከዓዎቹ መጠን አንሰው፤ በእነሱ የሚቀራው ቁርአን ግን ረጅም ሲሆን ነው። ነገር ግን በየረከዓዎቹም የሚቀራውን ቁርአን፤ ሩኩዎችንና ሱጁዶችን መጠን ያሳነሰ (ረዘም ያላደረገ) ሰው፤ የረከዓዎቹን ቁጥር ማብዛቱ ተገቢ መሆኑን ገልጾዋል።

የአላህን መልእክተኛ ሱና በትኩረት የቃኘ ሰው በረመዳንም ሆነ ከእሱ ውጪ ከሁሉም በላይ እጅግ በጣም የተሻለው የሌሊት ሶላት፤ አስራ አንድ ወይም አስራ ሶስት ረከዓዎች መሆናቸውን ያውቃል። እነዚህ የሌሊት ሶላቶች በአብዛኛው ከአላህ መልእክተኛ ተግባር ጋር የሚስማሙ ናቸው። እንዲሁም በሰጋጆች ላይ እንግልት እንዳይደርስ፤ ፍርሃት (ኹሹዕ) እና እርጋታ (ሰኪና) እንዲኖር በማድረግ ትልቅ አስተዋጽኦ አላቸው። ከዚህ ቁጥር የጨመረ ሰው ቀደም ተብሎ እንደተጠቀሰው ችግርም የለውም፤ የሚጠላም አይደለም።

በረመዳን ከኢማም ጋር አብሮ ከሰገደው ሰው እጅግ በጣም የተሻለው፤ ኢማሙ እስከሚጨርስ ድረስ ከኢማሙ ጋር አብሮ የሰገደው ሰው ነው። የአላህን መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «ኢማሙ እስከሚጨርስ ድረስ (ሶላቱን) ከኢማሙ ጋር አብሮ የሰገደ ሰው፤ የሌሊት ሶላት እንደሰገደ ይቆጠርለታል።» (ኢማሙ አህመድ ዘግቦታል)።

በረመዳን ቁርአን ማክተም

ጥያቄ:- የአላህ መልዕክተኛ ከጂብሪል ጋር ካደረጉት የቁርአን መማማር አንጻር፣ በረመዳን ቁርአንን ማክተም ከሌላው ጊዜ የበለጠ ነው ማለት እንችላለን?

መልስ:- ከአላህ መልዕክተኛና ከጂብሪል ገጠመኝ አኳያ የመማማርን ደረጃ እንማራለን። አንድ አማኝ ደግሞ ሊጠቅመው ከሚችለው ሰው ዘንድ ቁርአንን መማማር ይወደድለታል። ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ ከጂብሪል ለመጠቀም ከእሱ ጋር ተማምረዋልና። ጂብሪልም ደግሞ ልዕልናና ልቅና ከተገባው አላህ ዘንድ ነው ቁርአኑን ይዞ ስለመጣ፣ ከአላህ መልዕክት ተቀብሎ ወደ አላህ መልእክተኞች የሚያደርስ የአላህ አምባሳደር ነው። እንዲህ ስለሆነም ጂብሪል ከአላህ ዘንድ ይዞት በመጣው ነገር ማለትም በቁርአን፣ በፊደሎቹና አላህ በሻው ትርጉሞችው የግዴታ የአላህን መልእክተኛ መፈያዱ አልቀረም።

ስለሆነም አንድ ሰው የቁርአንን መልዕክት ለመገንዘብ ወይም ለመረዳትና ፊደሎቹን በትክክል ለማንበብ ይረዳው ዘንድ የአላህ መልእክተኛ ከጂብሪል ጋር እንደተማማሩት ሁሉ ቁርአንን መማሩ በጣም ተፈላጊ ጉዳይ ነው።

የአላህ መልእክተኛ ከጂብሪል ጋር መማማራቸው ጂብሪል ከአላህ መልእክተኛ የላቀ መሆኑን የሚያሳይ ሁኔታ አይደለም፡
: ጂብሪል ከአላህ ዘንድ የተላከ መልእክተኛ ስለሆነ ከእሱ ዘንድ የተላከውን መልእክት ወደ አላህ መልእክተኞች ዘንድ ያደርሳል፡
: ይህም ከቁርአን ትዕዛዞች፣ ከንግግሩ (ከቁርአን) እና ከቁርአን ትርጉሞች አንጻርም ከአላህ ዘንድ ያገኘውን ወደ መልዕክተኞቹ ያደርሳል። የአላህ መልእክተኛም በፋንታቸው ከዚህ አንጻር ተጠቃሚ ይሆናሉ እንጂ፣ ከስተቱ እሱ ከእሳቸው የሚበልጥበትን ሁኔታ የሚያሳይ አይደለም። ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ

የአላህ መልእክተኞችን ጨምሮ ከሰዎች ልጆች ሁሉ በደረጃ የላቁ ናቸው፡፡

ቢሆንም ግን የአላህ መልእክተኛ ከጁብሪል ጋር ያደረጉት የቁርአን መማማር ለእሳቸውና ለአማው (ለህዝብ - ሙስሊሙ) ብዙ ጥቅም አለው፡፡ ምክንያቱም ይህ የሁለቱ መማማር ከአላህ ዘንድ የመጣ መማማር ነውና ነው፡፡ ከአላህ ዘንድ የመጣን መማማር ደግሞ ሁሉም ወገን ይጠቀምበታል፡፡

እላይ ካወሳነው ፋይዳ በተጨማሪ የአላህ መልእክተኛ ከጁብሪል ጋር ያደረጉት የቁርአን መማማር ሌላም ፋይዳ አለው፡፡ የሁለታቸው መማማር የተከናወነው በሌሊት ስለሆነ፤ በቀን ከመማማር ይልቅ በሌሊቱ ክፍለ ጊዜ መማማር በላጭ ነው ማለት ነው፡፡ እንደሚታወቀው በሌሊቱ ጊዜ ቀልብ ሰብሰብና በነገሮች ላይ ትኩረት ማድረግ በደንብ የሚቻልበት መልካም አጋጣሚ ነው፡፡ ስለሆነም ከቀን ይልቅ በሌሊት በመማማር ብዙ መጠቀም ይቻላል፡፡

ሌላው ሌሊት በመማማር የሚገኘው ጥቅም ደግሞ፤ መማማር በኢስላም ተቀባይነት ያለውና ከረመዳን ውጪ እንኩዋ ተግባራዊ ቢሆንም ከመልካም ስራዎች መካከል አንዱ ሆኖ የሚወሰድ መሆኑ ነው፡፡ ምክንያቱም ለሁለቱ ሰዎች ፋይዳ አለውና ነው፡፡ የሚማማሩት ሰዎች ከሁለት በላይ እንኩዋ ቢሆኑም፤ አንዱ ከሌላው ወንድሙ መጠቀሙ ክፋት የለውም፡፡ አንዱ ሌላው ወንድሙን ያጃግነዋል፤ ያነሳሳዋል፡፡ ምናልባትም አንድ ሰው ብቻውን ከሆነ ጥረት የሚያደርገው፤ ለትምህርት ተነሳሽነት ላይኖረው ይችላል፡፡ ነገር ግን በጋራ ሲሆን ይጃገናል፤ ንቁ ይሆናል፡፡ ሌላው ትልቁ ፋይዳ ደግሞ ባለ ጉዳዮቹ አብሮ በማጥናትና በማንበብ በጋራ የሚገጥማቸውን ችግር መቅረፍ መቻላቸው ነው፡፡ ይህ ማለት ይህ አጋጣሚ በውስጡ ብዙ ጥቅም አሉት ማለት ነው፡፡

እላይ ካወሳነው ነገር አብሮ ልንገነዘበው የሚገባው ሌላው ነገር፣ በረመዳን ጊዜ በመስጂድ ውስጥ ኢማሙ ሙሉውን ቁርአን ሲያኸትም (ሲጨርስ) ከእሱ ጋር በመስገድ ቁርአኑን ማዳመጡ ሌላው የመማማር ገጽታ መሆኑ ነው። ምክንያቱም የኢማሙ ሙሉውን ቁርአን መቅራቱ አብረውት ለሚሰግዱት ሰዎች ሁሉ ፋይዳ አለውና ነው። ስለሆነም ነው ኢማሙ አህመድ (አላህ ይዘንላቸውና) ሶላት የሚያሰግዳቸው (የሚመራቸው) ኢማም ሙሉውን ቁርአን በሶላት ጊዜ እንዲያኸትም (እንዲጨርሰው) ይወዱ የነበረው። ይህ እንግዲህ የቀደምት ደጋግ ሙስሊሞች የመልካም ስራቸው አንዱ ገጽታ ነው። ይሁን እንጂ ይህን ማድረግ ግዴታ ነው ማለት አይደለም። ቁርአንን ለማኸተም ተብሎ ቁርአኑን እያጣደፉ መቅራት ለፍርሃት እና ለእርጋታ አለመኖር ስለሚዳርግ በዚህ መንገድ ቁርአንን መቅራት ተገቢ አይደለም። ይልቅ ቁርአኑን በጥድፊያ ማኸተሙ ቀርቶ፣ «ኹሹዕንና» እርጋታን ጠብቆ የሚችሉትን ያህል መቅራቱ ነው ተፈላጊው ነገር።

ዑምራ በረመዳን

ጥያቄ:- ከሌላው ወቅት ከሚደረገው ዑምራ፣ በሀጅ ወቅቶች የሚደረገው ዑምራ የተለየ ደረጃ ያለው መሆኑ በኢስላም ጸድቋልን?

መልስ:- የዑምራ ስራ የሚከናወንበት እጅግ በጣም ጥሩ ወቅት የረመዳን ወር ነው። ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «በረመዳን ወር የሚሰራው ዑምራ፣ ሀጅን ይስተካከላል፡ ፡» (ቡኻሪ ዘግቦታል)። የዚህን ሀዲስ ትክክለኛነት ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል። በሌላ የቡኻሪ ዘገባ ደግሞ፣ «ከእኔ ጋር ሀጅ እንደሚደረግ ነው» ብለዋል። በሌላ የሙስሊም ዘገባ፡- «ሀጅ እንደሚደረግ ነው፤ ወይም ከእኔ ጋር ሀጅ እንደሚደረግ ነው» ብለዋል። ይህ ሀዲስ የተዘገበው ጥርጣሬ ባለበት ሁኔታ (ወይም ተብሎ) ስለሆነ፣ የአላህ መልእክተኛ ከእሱ ጋር ይሆናሉ ማለት ነው። ከዚያም ከረመዳን ቀጥሎ የዑምራ ስራ የሚከናወንበት በጣም ጥሩ ወቅት፣ በዚል ቂዕዳ ወር ነው። ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ ሁሉንም ዑምራዎቻቸውን ያደረጉት በዙል ቂዕዳ ነውና። አላህ በቁርአን እንዲህ ይላል፡-

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

«... በአላህ መልእክተኛ መልካም መከተል አላችሁ» (አል-አህዛብ፣ 21)።

የዑምራ አፈጻጸም ስነ-ስርዓት

ምስጋና ብቸኛው ለሆነው አላህ ነው። ይቺ ስለ ዑምራ አፈጻጸም የምትገልጽ አጭር ማብራሪያ ስትሆን፤ በሚከተለው መንገድም ለአንባቢ ቀርባለች።

1. ዑምራ ማድረግ የፈለገው ሰው ወደ «ሚቃት» (ሀጅ ወይም ዑምራ ለማከናወን ኢህራም ወደሚነየትበት ቦታ) ከደረሰ በሁዋላ ገላውን መታጠብና ንጽህናውን መጠበቅ ይወደድለታል። ሌላው ቀርቶ አንድት ሴት የወር አበባ (ሀይድ) ወይም የወሊድ ደም (ኒፋስ) ላይ እንኳ ብትሆንም፤ በዚህ ጊዜ ልክ እንደ ወንዱ ገላዋን መታጠብና ንጽህናዋን መጠበቅ ይኖርባታል። ነገር ግን ከወር አበባ (ሀይድ) ወይም ከወሊድ ደም (ኒፋስ) እስከምትጠራና ውዳእ እስከምታደርግ ድረስ ጦዋፍ ማድረግ የለባትም።

በዚህ ጊዜ ወንድ የኢህራም ልብሱ ሳይሆን ለገላው ሽቶ መጠቀም ይችላል። አንድ ሰው «ሚቃት» ላይ ገላውን መታጠብ ካልቻለ ምንም ችግር የለውም። ነገሮች ከተመቻቹለት መካ እንደደረሰ ጦዋፍ ከማድረጉ በፊት ገላውን መታጠብ ይወደዳል።

2. ዑምራ የሚያደርግ ሰው ዝርግ ያልሆነ (እንደ ሸሚዝ፣ ከናቲራ፣ ሱሪ፣ ወዘተ) ልብስ መልበስ የለበትም። የሚለብሳቸው ልብሶች ልቅ ወይም ዝርግ የሆኑ እንደ ሽርጥና እንደ ኩታ የመሳሰሉ መሆን አለባቸው። ልብሶቹም ንጹህና ነጭጭ መሆን አለባቸው። ሴት ግን ዘወትር በምትለብሰው ልብሱዋ ነው ኢህራም የምታደርገው። የምትለብሰው ልብስ ግን የሰዎችን ትኩረት እንዳይስብ ጌጥ ያለበትና ልዩ መሆን

የለበትም፡፡

3. ቀጥሎም ወደ ዑምራ ስራ መግባቱን በቀልቡ ማሰብ (መነየት) አለበት፡፡ እንዲህ ብሎ በመናገርም ሃሳቡን (ኒያውን) ይገልጻል፡- «ለበይክ ዑምረተን!» «አቤት! (ጥሪህን ተቀብቦ) ለዑምራ ስራ ተገኝቻለሁ፡፡» ወይም «አላሁምም ለብበይክ ዑምረተን!» «አቤት ጌታዬ! (ጥሪህን ተቀብቦ) ለዑምራ ስራ እዚህ ተገኝቻለሁ፡፡»

ኢህራም የሚያደርገው ሰው የዑምራ ስራው የሆነ ቦታ ላይ በበሽታ ወይም በጠላት ወይም በመሰል ነገር ይደናቀፋል ብሎ ከፈራ፣ ዑምራውን በቅድመ ሁኔታ ማሰር ይችላል፡፡ እንዲህም ይላል፡- «ፈኢን ሀበሰኒ ሃቢሱን፣ ፈመሀልሊ ሀይሱ ሀበሰተኒ፡፡» «(ዑምራ እንዳላደርግ) አደናቃፊ ነገር ካደናቀፈኝ፣ ቦታዬ እዛው ከተደናቀፍኩበት ነው፡፡» ደባዕ ቢንት ዙባይር (ረ. ዐ) እንዳስተላለፈችው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለው «ተልቢያ» ይሉ ነበር፡- «ለበይክ አላሁምም ለብበይክ፤ ለብበይክ ላሸሪክ ለከ ለብበይክ፤ ኢንነል ሀምደ፣ ወንኒዕመተ፣ ለከ ወልሙልክ፤ ላሸሪከለክ፡፡» «አላህ ሆይ! አቤት ጥሪህን ተቀብቦ እዚህ ተገኝቻለሁ፤ አላህ ሆይ! አቤት ጥሪህን ተቀብቦ እዚህ ተገኝቻለሁ፤ አቤት አንተ አጋር የለህም፤ አቤት ጥሪህን ተቀብቦ እዚህ ተገኝቻለሁ፤ ምስጋናና ጸጋ ሁሉ ያንተ ነው፤ አጋር የለህም፡፡» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡ ዑምራ አድራጊው ካዕባ እስኪደርስ ድረስ ይህን «ተልቢያ»፣ ሌሎች ዚክርያትና ዱዓዎችን ማብዛት ይኖርበታል፡፡

4. ዑምራ አድራጊው ወደ መስጂደል ሀራም ደርሶ ወደ መስጂዱ ሲገባ፣ ቀኝ እግሩን ማስቀደም ይኖርበታል፡፡ እንዲህም ማለት ይጠበቅበታል፡- «ቢስሚላሂ ወሶላቱ ወሰላም ዐላ ረሱሊላሂ» (ኢብኑ አቢ ሸይባ የዘገበው)፡፡ እንዲህም ይላል፡- «አውዚ ቢላሂል ዐዚም፤ ወቢወጅሂሂል ከሪም፤ ወሱልጡዋኒሂል

ቀዲሞ፤ ሚኒሸሽይጡዋኒ ረጂም፤ አላሁምመፍተህሊ አብዋበ ረህመቲክ፡፡» «ታላቅ በሆነው አላህ፤ በተከበረው ፊቱና መጀመሪያ በሌለው ስልጣኑ አሳሳች ከሆነው ሰይጣን እጠበቃለሁ፡፡ አላህ ሆይ! የእዝነት በሮችህን ከፈትልኝ፡፡» (አቡ ዳውድ የዘገው)፡፡

5. ወደ ካዕባ ሲደርስም «ተልቢያውን» ያቁዋርጣል፡፡ ከዚያም ወደ ሀጀረል አስወድ (ጥቁሩ ድንጋይ) ይሄዳል፤ ወደ እሱም ፊቱን ያዞራል፡፡ ከተመቻቸለት ይስመዋል፤ ካልሆነ ደግሞ ሰላምታ ያቀርባል፡፡ ነገር ግን ገና ለገና ሀጀረል አስወድን (ጥቁሩ ድንጋይ) እስማሉ ብሎ ሰዎችን ማስቸገር (ማጨናነቅ) የለበትም፡፡ አንድ ሰው ሀጀረል አስወድን ሰላም ሲል የሚከተለውን ይላል፡- «ቢስሚላሂ ወላሁ አክበር፡፡» «በአላህ ስም፤ አላህ ታላቅ ነው፡፡» እሱን መሳም ካልቻለ ደግሞ በእጁ ወይም በብትር ወይም በሆነ መሰል ነገር ይነካዋል፡፡ የሳመበትን ነገርም መልሶ ይስመዋል፡፡ ይህን ካልቻለ ግን ወደ ካዕባ በማመላከት «አላሁ አክበር» ይላል፡፡ በዚህ ሁኔታ ግን ወደ ካዕባ ያመላከተበትን ነገር መልሶ መሳም አይገባውም፡፡

ጦዋፍ የሚያደርግ ሰው የግዴታ ገላውን መታጠብ ካለበት፤ ገላውን መታጠብና ውዱእ ማድረግ አለበት፡፡ ምክንያቱም ምንም እንኳን በጦዋፍ ጊዜ መናገር የሚፈቀድ ቢሆንም፤ ጦዋፍ እንደ ሰላት ነው፡፡

6. ካዕባን በግራ በኩል በማድረግ ሰባት ጊዜ ጦዋፍ ማድረግ ነው፡፡ በዚህ ሁኔታ ጦዋፍ በሚያደርግበት ጊዜ እሱ ለ«ሩክከል የማኒ» ትይዩ ሲሆን፤ ነገሮች ምቹ ከሆኑ፤ እሱን መንካቱ ጥሩ ነው፡፡ በሚነካበት ጊዜ፡- «ቢስሚላሂ ወላሁ አክበር» «በአላህ ስም፤ አላህ ታላቅ ነው» ይላል፡፡ ነገር ግን እሱን መሳም አይጠበቅበትም፡፡ እሱን መንካት ካልቻለ፤ ጦዋፉን ነው

መቀጠል ያለበት። በዚህ ጊዜ ተክቢራ ማለት አያስፈልግም፡
: ምክንያቱም እንዲህ አይነት ተግባር ከነቢዩ አልተገኘምና
ነው። ቀደም ብለን እንዳወሳነው «ሩክነል የማይ» ለሀጀረል
አስወድ ትይዩ ሲሆን፤ ይነካዋል፤ ይስመዋል። ካልሆነ ግን
በማመልከት ብቻ ተክቢራ ማለት ነው የሚጠበቅበት።

በጦዋፍ ጊዜ በቀስታ ሮፕ ሮፕ ማለት ይወደዳል። ይህ
ማለት በተቀራረበ እርምጃ መሮፕ ማለት ነው። ይህ የሚሆነው
በመጀመሪያው ሶስት ዙሮች ነው። ይህም ለወንድ ብቻ «ጦዋፊል
ቀዱም» (ወደ ካዕባ ሲገባ የሚደረግ ጦዋፍ) የሚደረገው ነው።
: በሁሉም የዑምራ የስራ ክንውኖች የኩታውን መካከል በቀኝ
እጁ በታች፤ ጫፉን ደግሞ በግራ ትከሻው በላይ ማድረግ ለወንድ
ይወደዳል። በዚህ ጊዜ በሁሉም የጦዋፍ ዙሮች በተመቸው
አጋጣሚ ሁሉ፤ ዚክርና ዱዓ ማብዛትም ይወደዳል። ይሁን እንጂ
በጦዋፍ ጊዜ ብቻ የሚባል ዱዓና ዚክር የለም። አንድ ሰው በዚህ
ጊዜ የገራለትን ዱዓና ዚክር ነው ማድረግ የሚገባው። በሁለቶቹ
«ሩክኖች» መካከል፡-

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (٢٠١)﴾

«... ጌታችን ሆይ! በምድር ዓለም ደግን ነገር (ጸጋን)
በመጨረሻይቱም አገር ደግን ነገር (ገነትን) ስጠን፤ የእሳትንም
ቅጣት ጠብቀን የሚሉ ሰዎች አልሉ» (አል-በቀራ፤ 201) የሚለውን
ዱዓ ይላል። በሁሉም የጦዋፍ ዙሮች ይህንኑ ዱዓ ነው የሚለው።
ምክንያቱም አቡ ዳወድ ዐብደላህ ኢብኑ ሳኢብን ጠቅሶ በዘገበው
ሀዲስ ከነቢዩ ተረጋግጦታልና።

ቀደም ብለን እንዳወሳነው፤ ሀጀረል አስወድን ከተቻለ መሳም፤
ካልተቻለ ደግሞ በመንካት ወይም በእሱ ትይዩ በማመልከት
ሰባተኛ ዙር መፈጸም ነው። ከዚህ ጦዋፍ በሁዋላ ልብሱን
ከትከሻው አድርጎ ጫፉን ደረቱ ላይ ይለቀዋል።

7. ከዚያም ከቻለ ሁለት ረከዓ ከ«መቃም» በስተጀርባ መስገድ ነው። ይህን ማድረግ ካልቻለ ከመስጂዱ የትም ቦታ መስገድ ይችላል። ከፋቲሃ በሁዋላ በመጀመሪያው ረከዓ የአል-ካፊሩንና «በላቸው፡- እናንተ ከሃዲዎች ሆይ! ያንን የምትገዙትን (ጣዖት አሁን) አልግዝም። እናንተም እኔ የምግዝውን (አምላክም አሁን) ተገዢዎች አይደላችሁም። እኔም ያንን የተገዛችሁትን (ወደ ፊት) ተገዢ አይደላችሁም። እናንተም እኔ የምግዝውን (ወደ ፊት) ተገዢ አይደላችሁም። ፡ ለእናንተ ሃይማኖታችሁ አልላችሁ፤ ለእኔም ሃይማኖቴ አለኝ» (አል-ካፊሩን፣ 6-1)። የሚለውን የቁርአን ምዕራፍ በሁለተኛው ረከዓ ደግሞ የአል-ኢቭላስን ምዕራፍ ይቀራል። «በል፡- እርሱ አላህ አንድ ነው፤ አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው፤ አልወለደም፤ አልተወለደምም። ለእርሱም አንድም ብጤ የለውም።» በሁለቱ ረከዓዎች እነዚህን የቁርአን ምእራፎች መቅራቱ በጣም በላጭ ነው። ቢሆንም ግን አንድ ሰው ከእነሱ ወጪ ሌሎች የቁርአን ምዕራፎችን ቢቀራ ችግር የለውም። ሶላቱን ከጨረሰ በሁዋላ ከቻለ ወደ ሀጀረል አስወድ ዳግም ይሄዳል።

8. ከዚያም ወደ ሶፋ ተራራ [ኮረብታ] ይወጣል፤ ወይም ከእሱ ዘንድ ይቆማል። ከተቻለ ግን ወደ ሶፋ ተራራ መውጣቱ የበለጠ ነው። በዚህም የሚከተለውን የቁርአን ምዕራፍ ይቀራል፡-

﴿إِنَّ الصَّغَا وَالْمَرَّةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾

«ሶፋና መርዋ ከአላህ (ትዕዛዝ መፈጸሚያ) ምልክቶች ናቸው» (አል-በቀራ፣ 158)። በዚህ ሁኔታ ወደ ቂብላ ዞሮ አላህን ያመሰግናል፤ አላሁ አክበርም ይላል። እንዲህም ይላል፡-

«ላኢሃ ኢልለላህ፤ ወልላሁ አክበር፤ ላኢሃ ኢልለላህ፤

ወህደሁ ላሸረከ ለሁ፤ ለሁልሚልኩ ወለሁል ሀምዱ፤ ወሁው ዐላ ኩሊ ሸይኢን ቀድር፤ ላኢላሃ ኢልለላህ ወህደሁ፤ አንጀዘ ወዕደሁ፤ ወነሶረ ዐብደሁ፤ ወሀዘመል አህዛበ ወህደሁ፡፡»

«ከአላህ በቀር ሌላ የሚመለከ አምላክ የለም፤ አላህ ታላቅ ነው፤ ከአላህ በቀር ሌላ የሚመለከ አምላክ የለም፤ እሱ አንድ ነው፤ አጋር የለውም፤ ንግስና ምስጋና ለሱ የተገባ ነው፤ እሱ በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ነው፤ ከአላህ በቀር ሌላ የሚመለከ አምላክ የለም፤ እሱ አንድ ነው፤ ቃል-ኪዳኑን ሞልቱዋል፤ ባሪያውን ረድቱዋል፤ የጠላትን ጭፍራዎች ብቻውን አሸንፏቸዋል፡፡» (ኢብኑ ኸዘይማና ሃኪም ዘግበውታል)፡፡

እጁን ከፍ አድርጎ ዱዓ ማድረግና ዱዓውንና ዚክሩን ሶስት ሶስት ጊዜ መደጋገም ያስፈልጋል፡፡ እስከ መጀመሪያው አመላካች ምልክት እስኪደርስ ድረስ፤ ወርዶ ወደ መርዋ ይሄዳል፡፡ ከዚያም ሁለተኛው አመላካች ምልክት እስኪደርስ ድረስ ወንድ ከሆነ ፈጠን ፈጠን ብሎ ሲሮጥ፤ ሴት ግን «ወውራ» (ሁለ-ነገሯ ስትር) በመሆኑ ልትሮጥ አይገባትም፡፡ ከዚያም ጉዞውን ወደ መርዋ ኮረብታ አድርጎ ኮረብታውን ይወጣል፤ ወይም መርዋ ዘንድ ይቆማል፡፡ ከተቻለ መርዋ ኮረብታ ላይ መውጣቱ በጣም የተሻለ ነው፡፡ በመርዋ የሰራቸውን ተግባራትና ያላቸውን ነገሮች (አዝካሮች) በሶፍዋም ላይ ይደግማቸዋል፡፡ ከዚያም ይወርድና በቀስታ በሚኬድበት ቦታ ቀስ ብሎ ይሄዳል፤ ፈጠን ተብሎ በሚኬድበት ቦታ ደግሞ ፈጠን ብሎ ይሄዳል፡፡ ሶፋ እስከሚደርስ ድረስ ይህንኑ ሰባት ጊዜ በደርሶ መልስ ያከናውናል፡፡

እስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ወደ ሶፍዋና መርዋ ለሚያደርገው እንቅስቃሴ መጉዋጉዋዣ ቢጠቀም ችግር የለውም፡፡ በጉዞው ላይ ዚክርና ዱዓ ማብዛት ይወደዳል፡፡ ገላውን መታጠብ ካለበት ገላውን መታጠብና ዉድእ ማድረግ ይጠበቅበታል፡፡ ይሁን እንጂ

ገላውን ሳይታጠብና ዉዱእ ሳያደርግ ሰዕይ (ወደ ሶፍዋና መርዋ እንቅስቃሴ ማድረግ) ቢያደርግ ይችላል። «ሰዕዩ»ን እንደጨረሰ የራስ ጸጉሩን ይላጨዋል፤ ወይም ያሳጥረዋል። ነገር ግን መላጩ በጣም በላጭ ነው። ዑምራ አድራጊው ለሀጅ ስራ በቅርቡ ወደ መካ የሚመጣ ከሆነ፤ በዚህ ዑምራው የራስ ጸጉሩን ማሳጠሩ የተሻለ ነው። ይህ ማለት እሱ በሀጅ ወቅት ተመልሶ ሲመጣ የራስ ጸጉሩን ይላጨዋል ማለት ነው። ሴት ከወንዱ በተለየ ሁኔታ ጸጉሩን ሰብሰብ በማድረግ ከጫፉ በኩል የእጅ ጣትን አንድ ሶስተኛውን ያህል ወይም ከዚህ መጠን ባነሰ መጠን ያለውን ትቆርጠዋለች።

እላይ ያወሳነውን የዑምራ ስራ ያከነውን ሰው ምስጋና ለአላህ ይገባውና ዑምራውን በሚገባው መልኩ አከናውኑዋል ያስብላል። አሁን በኢህራም ምክንያት እንዳይጠቀም ማዕቀብ ተጥሎበት የነበረው ነገር ሁሉ ይፈቀድለታል።

እኛንና ጠቅላላ ሙስሊም ወንድሞቻችንን ኢስላምን እንድንረዳውና በእሱም ላይ እንድንጸና አላህ መልካሙን ሁሉ ይግጠመን። ለጋስና ቸር የሆነው አላህ የሁሉንም ስራ እንዲቀበል እንለምነዋለን። እዝነትና ሰላምታ በባሪያው፤ በእሱ መልእክተኛ በሆኑ ነቢዩ ሙሀመድ፤ በቤተሰቦቻቸው፤ በባልደረቦቻቸውና እስከ እለተ ቂያማ ድረስ በቅኑ መንገድ በተከተሉዋቸው ላይ ይሰፈን።

ኢዕቲካፍ

ጥያቄ:- በኢስላም ወንድና ሴት ኢዕቲካፍ ማድረግ እንዴት ይታያል? መጽምስ ለኢዕቲካፍ እንደ ቅድመ ሁኔታ ይቆጠራልን? ኢዕቲካፍ ያደረገ ሰው ምን መስራት አለበት? መቼስ ወደ ኢዕቲካፍ መግባት አለበት? መቼስ ከኢዕቲካፍ መውጣት አለበት?

መልስ:- ኢዕቲካፍ ማድረግ ለወንድም ሆነ ለሴት ሱና ነው። ከአላህ መልእክተኛ እንደተረጋገጠው፤ ነቢዩ በረመዳን ኢዕቲካፍ ያደርጉ ነበር። በመጨረሻው የህይወታቸው ዘመንም ኢዕቲካፍ የሚያደርጉት በመጨረሻው የረመዳን አስር ቀናት የተገደበ ነበር። ከፊል ሚስቶቻቸውም አብሮዋቸው ኢዕቲካፍ ያደርጉ ነበር። ቡኻሪ ዓኢሻን ጠቅሶ እንደዘገበው፤ ከአላህ መልእክተኛ ሞት በሁዋላ የመልእክተኛው ሚስቶች ኢዕቲካፍ አድርገዋል።

ኢዕቲካፍ የሚደረግበት መስጂድ፤ ጀመዓ የሚሰገድበት መስጂድ ነው። ኢዕቲካፍ አድራጊው የጁሙዓ ሶላትን በቀላሉ እዛው መስገድ እንዲያስችለው፤ ከተቻለ ጠቅላይ ከሆነውና ጀመዓ ከሚሰገድበት መስጂድ ኢዕቲካፍ ማድረግ በላጭ ነው።

ሙስሊም ሊቃውንት ትክክለኛ በሆነ አቋማቸው እንዳረጋገጡት፤ ለኢዕቲካፍ ወሱን የሆነ ጊዜ እንደሌለው ሁሉ፤ መጽምም እንደ ቅድመ ሁኔታ አይቆጠረም። ነገር ግን ጾም ኢዕቲካፍ ማድረግ፤ ሳይጾሙ ኢዕቲካፍ ከማድረግ በላጭ ነው። ኢዕቲካፍ ማድረግ የፈለገ ሰውም፤ ኢዕቲካፍ ለማድረግ እንዳሰበ (ኒያ እንዳደረገ) ወዲያው ወደ ኢዕቲካፍ ይገባል። ኢዕቲካፍ ላይ ለመቆየት ያስበው ጊዜ ሲጠናቀቅም ከኢዕቲካፍ ይወጣል። አስፈላጊ ጉዳይ ሲገጥመው ግን ለኢዕቲካፍ ለመቀመጥ ካሰበው በታች ቆይታውን ሊያሳጥረው ይችላል። ምክንያቱም ኢዕቲካፍ

ሱና ነውና። አንድ ሰው ስለት ኖሮበት ያንኑ ስለቱን ለመሙላት እስካልሆነ ድረስ፤ ኢዕቲካፍ ላይ ለመቆየት ያሰበውን ጊዜ በሙሉ ማጠናቀቅ ግዴታ አይደለም።

ኢዕቲካፍን በረመዳን በመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ማድረግ ይወደዳል። የነቢዩን የኢዕቲካፍ አፈጻጸም ከመከተል አንጻርም፤ ኢዕቲካፉን በሃያኛው ቀን የፈጅሮ ሶላት በሁዋላ መጀመሩ ይወደዳል። አስሮቹ ቀናት እንዳለቁም የኢዕቲካፉ ፍጻሜው ይሆናል። ቀደም ብለን እንደጠቀስነው፤ ስለት ያለበት ሰው ካልሆነ ሰው በስተቀር፤ ቀድሞ የታሰበውን የጊዜ ገደብ መጣሱ ችግር የለውም። አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ፤ ለማረፊያነት እንዲመች ከመስጂድ ውስጥ የተወሰነ ቦታን ለማረፊያነት መጠቀሙ በጣም ጥሩ ነው።

ኢዕቲካ ያደረገ ሰው ዚክር፤ ቁርኣን መቅራት፤ ኢስቲግፋር፤ ዱኣ ማብዛት ተደንግጉዋል። ሶላት ሊሰገድባቸው ክልክል ባልሆኑ ጊዜዎች ሶላትም ማብዛት እንዲሁ ተፈላጊ ነው። የነቢዩ ባልተቤቶች ነቢዩን እንደጠየቁቸውና እንዳወጉባቸው ሁሉ፤ ኢዕቲካፍ ያደረገውን ሰው የተወሰኑ ጓደኞቹ ወደ መስጂድ መጥተው እሱን ቢጠይቁት ችግር የለውም። የአላህ መልዕክተኛ ረመዳን ላይ ኢዕቲካፍ አድርገው ከሚሰታቸው መካከልም ሶፍያ (ረ. ዐ) አንድ ጊዜ መጥተው ጠይቀዋቸዋል። እሱም ለመሄድ ስትነሳ አብረዋት እስከ መስጂዱ በር ድረስ አብረው ሸኝተዋታል። (ቡኸሪና ሙስሊም የዘገቡት)። በዚህ ማስረጃ መሰረት ኢዕቲካፍ ላይ ካለ ሰው ጋር መጠያየቁ ችግር የለውም። ይህም ተግባራቸው የአላህ መልዕክተኛ ለማንኛውም ሰው በሚገባው መልኩ የሚተናነሱ መሆናቸውን የሚያመለክት ነው። በላጩ እዝነትና ሰላም በነቢዩ ላይ ይሁንና፤ እላይ ከተጠቀስነው በተጨማሪ የአላህ መልዕክተኛ ይህ ድርጊታቸው ከሚሰታቸው ጋር ያላቸውን መልካም ግንኙነት ምን እንደሚመስል አመልካች ነው።

በላጩዋ ሌሊት - ለይለተል ቀድሮ

ጥያቄ:- ከከብረዎ አንጻር ስለ ለይለተል ቀድሮ አጋጣሚና በዚህ የተከበረ አጋጣሚም በጉዳዩ ላይ ተጨማሪ ሃሳብ እንዲሰነዘሩ እንጠይቀዎታለን?

መልስ:- አላህ በምዕራፍ ዱኸን እንዳወሳው፣ ለይለተል ቀድሮ ከሌሊቶች ሁሉ በላጭ ሌሊት ነች። አላህ ቁርአን አውርዶባታል፤ ከአንድ ሺ ወር በላይ መሆኗንም ተናግሮላታል። እሷ የተከበረች ሌሊት መሆኗንና በእሷ ውስጥም የተወሰነው ነገር ሁሉ የሚለይባት ሌሊት እንደሆነችም ገልጧል። አላህ በዱኸን ምዕራፍ መጀመሪያ ላይ እንዲህ ይላል:-

﴿حَمِّ ۝۱ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ۝۲ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ۝۳ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۝۴ أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ۝۵ رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝۶﴾

«ሐ. መ (ሐ ሚም)። አብራሪ በሆነው መጽሀፍ እንምላለን፡
: እኛ (ቁርአኑን) በተባረከች ሌሊት ውስጥ አወረድነው፤
እኛ አስፈራሪዎች ነበርንና። በውስጧ የተወሰነው ነገር ሁሉ ይልለያል። ከእኛም ዘንድ የሆነ ትዕዛዝ ሲሆን (አወረድነው)፤
እኛ (መልእክተኞችን) ላኪዎች ነበርን። ከጌታህም በሆነው ችሮታ (ተላኩ)፤ እነሆ! እርሱ ሰሚው አዋቂው ነውና» (አድ-ዱኸን፣ 1-6)። በሌላ የቁርአን አንቀጽ ደግሞ አላህ፡

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ۝۱ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ۝۲ لَيْلَةُ الْقَدْرِ قَدَرٌ مِّنْ خَيْرٍ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ۝۳ نَزَّلَ الْمَلَكُ الْوَحْشَ فِيهَا يَأْذِنُ رَبِّهِمْ مِّنْ كُلِّ أَمْرٍ ۝۴ سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ

«እኛ (ቁርአኑን) በመወሰኛይቱ ሌሊት አወረድነው፡፡ በመወሰኛይቱ ሌሊት ምን እንደሆነች ምን አሳወቀህ? መወሰኛይቱ ሌሊት ከሺ ወር በላይ ናት፡፡ በእርሱዋ ውስጥ መላእክትና መንፈሱ በጌታቸው ፈቃድ በነገሩ ሁሉ ይወርዳሉ፡፡ እርሱዋ እስከ ጎህ መውጣት ድረስ ሰላም ብቻ ናት» (አል-ቀደር፣ 1 - 5) ይላል፡፡ ከነቢዩ እንደተረጋገጠው፣ ነቢዩ እንዲህ ብለዋል፡- «የለይለተል ቀድርን ሌሊት አምኖና ምንዳውን ከአላህ አስቦ የቆመ ሰው፣ ያለፈ ወንጀሉ ምህረት ይደረግለታል፡፡» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡ አንድ ሰው በዚህ ሌሊት መቆሙ የሚገለጸው በሶላት፣ በዚክር፣ በዱዓ፣ ቁርአን በመቅራት፣ በሶደቃና በሌሎች መልካም ተግባሮች ሲታትር (ጥረት ሲያደርግ) ነው፡፡

ይቺ ትልቅ የቁርአን ምዕራፍ እንዳመላከተችው፣ በዚች ሌሊት መልካም ስራ መስራት ከሌሎቹ ሌሊቶች በአንድ ሺ ወራት እንደሚበልጥ ነው፡፡ ይህ ደግሞ ትልቅ ቱርፋትና ከአላህ ዘንድ ለባሪዎቹ የሆነ እዝነት ነው፡፡ ሙስሊሞች ይህን አጋጣሚ ሊያውቁትና ይቺን ሌሊትም በዲባዳ ህያው ሊያደርጓት ይገባቸዋል፡፡

የአላህ መልዕክተኛ ይቺ ሌሊት በረመዳን የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት መሆኑን ተናግረዋል፡፡ ከቀናቱም ዊትር በሆኑት ቀናት ውስጥ ትሆናለች ተብሎ ይገመታል፡፡ ነቢዩ እንዲህ ይላሉ፡- «ለይለተል ቀድርን በረመዳን የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ውስጥ ፈልጉዋት፡፡ በዊትሮቹ ቀናት ፈልጉዋት፡፡» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡ ትክክለኛ ሀዲሳዊ ዘገባዎች እንዳመላከቱት፣ ይቺ ሌሊት ከአስሮቹ ቀናት መካከል ተዘዋዋሪ እንጂ፣ ሁል ጊዜ በአንድ በተወሰነ ሌሊት ብቻ የምትገኝ አይደለችም፡፡ ምናልባት በሃያ አንደኛው፣ በሃያ ሶስተኛው፣ በሃያ አምስተኛው፣ በሃያ ሰባተኛው፣ ወይም በመጨረሻው ሌሊት ልትሆን ትችላለች፡፡

በሃያ ዘጠነኛው ሌሊት ልትሆንም ትችላለች። ይቺ ሌሊት ዊትር ባልሆኑት ቀናትም ልትሆን ትችላለች። አስሮቹን ቀናት በሙሉ አምኖና ምንዳውን ከአላህ ዘንድ አስቦ የቆመ ሰው ያለ ጥርጥር ይቺን ሌሊት አግኝቱዋታል። ይህም ማለት አላህ እሱዋን ላገኙ ሰዎች የገባውን ቃል ኪዳን ለእሱ ያደርግለታል ማለት ነው።

የአላህ መልእክተኛ በመጀመሪያዎቹ ሃያ ቀናት በተለዩ ሁኔታ በዚች ሌሊት በዲባዳ ተጨማሪ ጥረት ያደርጉ ነበር። ዓሊሻ እንዲህ ትላለች፡- «የአላህ መልእክተኛ በሌሎቹ ሌሊቶች የማያደርጉትን ጥረት (ኢጅቲሃድ)፣ በመጨረሻዎቹ ሌሊቶች ያደርጋሉ። » (ሙስሊም ዘግቦታል)። ዓሊሻ እንዲህም ትላለች፡- «የአላህ መልእክተኛ የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ሲጀምሩ፣ ሌሊቶቹን ህያው ያደርጋሉ፤ ቤተሰቦቻቸውን ያነቃሉ (ያበረታታሉ)፤ ትጥቃቸውን ያጠብቃሉ (ለዲባዳ ራሳቸውን ያዘጋጃሉ)።» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግቦታል)። ነቢዩ አብዛኛውን ጊዜ በረመዳን የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ኢዕቲካፍ ያደርጉ ነበር። አላህ በቁርአን እንዲህ ይላል፡-

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

«በአላህ መልእክተኛ መልካም መከተል አላችሁ» (አል-አህዛብ፣ 21)።

ዓሊሻ የአላህ መልእክተኛን እንዲህ ብላ ጠየቀቻቸው፡- «አንቱ የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ለይለተል ቀድርን በማገኘት ጊዜ ምን ማለት አለብኝ?» እሳቸውም፡ «አላሁምም ኢንከ ዐፋውን፤ ከሪሙን፤ ቱሂቡል ዐፈው፤ ፈዕፉ ዐንኒ» በይ አሉዋት። «አላህ ሆይ! አንተ ይቅር ባይና ቸር ነህ፤ ይቅር ማለትን ትወዳለህ፤ እኔን ይቅር በለኝ።» አላህ ስራቸውን ይውደድላቸውና የአላህ መልእክተኛ ባልደረቦችና ከእነሱ በሁዋላ የመጡት ደጋግ ሙስሊሞች ለረመዳን የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ትልቅ ቦታ ይሰጡ ነበር።

እነዚህ ሙስሊሞች በዚህ ጊዜ በዘርፈ ብዙ መልካም ስራዎችም ተጠምደው ይቆዩ ነበር።

በሁሉም ቦታ ያሉ ሙስሊሞች የአላህ መልእክተኛን፣ የተከበሩት ባልደረቦቻቸውንና ምርጥ የሆኑትን የዚህ አማ ደጋግ ቀደምት ሙስሊሞች መንገድ መከተል ይኖርባቸዋል። እነሱ ከልባቸው አምነውና ምንዳቸውን ከአላህ ዘንድ አስበው እንዲሁም ወንጀላቸው እንዲማርላቸውና እንዲታበሰላቸው እንዲሁም ከእሳትም ነጻ ይሆኑ ዘንድ እነዚህን ሌሊቶች በሰላት፣ ቁርአን በመቅራት፣ በተለያዩ የዚክር አይነቶችና ዒባዳ ህያው ያደርጉ ነበር። እሱ ጥራት ይገባውና የቸርነትና የለጋስነት ባለቤት ነው።

ቀርአንና ሱና እንዳመላከቱት፣ ይህ የአላህ ቃል ኪዳን እውን የሚሆነው ትላልቅ ወንጀሎችን በመራቅ ነው። ቁርአን እንዲህ ይላሉ፡-

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلَكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا﴾ (٣١)

«ከእርሱ ከተከለከላችሁት ታላላቆቹን (ሀጢአቶች) ብትርቁ (ትናገሯቸውን) ሀጢአቶቻችሁን ከእናንተ እናብሳለን፤ የተከበረንም ሰፍራ (ገነትን) እናስገባችኋለን» (አን-ኒሳእ፣ 31)። አቡ ሀረይራ እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አምስቱ የግዴታ ሰላቶች፣ ከጁሙዓ እስከ ጁሙዓ፣ ከረመዳን እስከ ረመዳን ከትላልቅ ወንጀሎች እስከተራቀ ድረስ፣ በመካከላቸው በሚሰሩት (ትንንሽ) ወንጀሎች ምህረት ያስገኛሉ።» (ሙስሊም የዘገበው)።

ማስታወሱ አስፈላጊ የሚሆነው ሌላው ነጥብ ደግሞ፣ አንዳንድ ሙስሊሞች በረመዳን በዒባዳ ጥረት ሲያደርጉ ይከርማሉ፤ ካለፈውም ወንጀላቸው ንስሃ (ተውበት) ይገባሉ። ረመዳን ካለቀ

በሁዋላ ግን ወደ ነበሩበት መጥፎ ስራ ሄደው ይዘፈቃሉ! ይህ አደገኛ ሁኔታ ነው። ሙስሊም ከእንዲህ አይነቱ ነገር ሊጠነቀቅ ይገባል። የአላህን ትዕዛዝ አክብሮ ለመቀጠል ወንጀልን እርግፍ አድርጎ በመተው እውነተኛ ቁርጠኝነት ሊኖር ይገባል። አላህ በቁርአኑ ለአላህ መልእክተኛ እንዲህ አላቸው፡-

﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ١٩﴾

«እውነቱም (ሞት) እስኪመጣህ ድረስ ጌታህን ተገዛ (አምልክ)» (አል-ሂጅር፣ 99)።

በሌላ የቁርአን አንቀጽ፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ١٠٢﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ተገቢውን መጠንቀቅ ተጠንቀቁ፤ እናንተም ሙስሊሞች ሆናችሁ እንጂ፣ አትሙቱ» (አሊ-ሂምራን፣ 102)። በሌላ የቁርአን አንቀጽ፡-

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَفْهَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ٣٠﴾
 ﴿أُولَٰئِكَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَىٰ أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ٣١﴾
 ﴿تُزَلَّزَلْنَ مِنْ غَمُورٍ رَجِيمٍ ٣٢﴾

«እነዚያ ጌታችን አላህ ነው ያሉ ከዚያም ቀጥ ያሉ፡- አትፍሩ፣ አትዘኩም፣ በዚያችም ተስፋ ቃል ትደርግላችሁ በነበራችሁት ገነት ተበሰሩ በማለት በእነሱ ላይ መላእክት ይወርዳሉ። እኛ በቅርቢቱም ህይወት በመጨረሻይቱም ረዳቶቻችሁ ነን፤ ለእናንተም በእርሱዋ ውስጥ ነፍሶቻችሁ የሚሹት ሁሉ አልላችሁ፤ ለእናንተም በእርሱዋ ውስጥ የምትፈልጉት ሁሉ አልላችሁ። መሀሪ አዛኝ ከሆነው አላህ መስተንግዶ ሲሆን (ይባላሉ)» (ፉስሲለት፣ 30-32)።

የዚህ አንቀጽ ትርጓሜ፣ እነዚያ አላህ ጌታቸው እንደሆነ ዕውቅና የሰጡ፣ በእሱ ያመኑ፣ አምልኮትንም ለእሱ ብቻ ያደረጉና በዚህ ላይም ቀጥ ያሉ ሰዎች ጣዕረ ሞት ላይ እያሉ መላኢካዎች በእነሱ ላይ ፍርሃትና ሀዘን እንደሌለባቸው ያበስሯቸዋል። በአላህ በነበራቸው እምነት፣ እሱን በመታዘዝ ቀጥ በማለታቸው፣ ወንጀልን በመተዋቸው፣ ዒባዳን ለእሱ ብቻ በማድረጋቸው ምክንያት መዳረሻቸው ጀነት ይሆናል። የዚህን አይነት ትርጓሜ የያዙ የቁርኣን አንቀጾች ብዙ ሲሆኑ፣ ሁላቸውም በሀቅ ላይ ጽናት መኖርንና ቀጥ ብሎ መቆምን የሚያመለክቱ ናቸው። አንቀጾቹም ወንጀል ላይ እየዋኙ መቆት አደገኛ እንደሆነ ጨምረው ያስጠነቅቃሉ።

እነዚህን ነጥቦች ከሚያወሱ አንቀጾች መካከል የሚከተለው ተጠቃሽ ነው፡- «ከጌታችሁ ወደ ሆነችም ምህረትና ስፋትዋ እንደ ሰማያትና ምድር ወደ ሆነች ገነት አላህን ለሚፈሩ የተዘጋጀች ስትሆን ተቻኮሉ። ለእነዚያ በድሎትም ሆነ በችግር ለሚለግሱት፣ ቁጭትንም ገዢዎች፣ ከሰዎችም ይቅርታ አድራጊዎች ለሆኑት (ተደግሳለች)፤ አላህም በጎ ሰሪዎችን ይወዳል። ለእነዚያም መጥፎ ስራን በሰሩ ወይም ነፍሶቻቸው በበደሉ ጊዜ አላህን የሚያስታውሱና ለሀጢአቶቻቸው ምህረትን የሚለምኑ ለሆኑትም ከአላህም ሌላ ሀጢአቶችን የሚምር አንድም የለ፤ (በስህተት) በሰሩትም ላይ እነሱ የሚያውቁት ሲሆኑ የማይዘወትሩ ለሆኑት (ተደግሳለች)። እነዚያ ምንዳቸው ከጌታቸው ምህረትና በውስጣቸው ዘውታሪዎች ሲሆኑ፣ በስሮቻቸው ወንዞች የሚፈሱባቸው ገነቶችም ናቸው፤ የሰሪዎችም ምንዳ (ገነት) ምንኛ አማረች!» (ኣሊ-ዒምራን፣ 136-133)።

አላህ እኛንና ሁሉንም ሙስሊሞች በዚህ ሌሊትና በሌሎችም መሰል ሌሊቶች እሱ የሚወደውን እንዲገጥመን እንለምነዋለን፡ ፡ ሁላችንንም ከነፍሳችን መጥፎነትና ከመጥፎ ስራችን እሱ እንዲጠብቀን እንለምነዋለን። እሱ ለጋሰና ቸር ነው።

ሰዎች የማያውቁቸው ጾም የማያበላሹ ነገሮች

በእንቅልፍ ልብ የዘር ፈሳሽ መውጣትና ገላ መታጠብን ማዘግየት ጾም አያበላሽም

ጥያቄ:- አንድ ጾመኛ ሰው ተኝቶ እያለ የዘር ፈሳሽ ቢወጣው፤ ጾሙ ይበላሻል ወይስ አይበላሽም? ገላውን ወዲያውኑ መታጠብ ይኖርበታልን? እስኪ ነጋ ድረስ በጀናባ፤ በወር አበባና በወሊድ ደም ምክንያትም ገላ መታጠብን ማዘግየት ይፈቀዳልን?

መልስ:- «ኢህቲላም» መሆን (በእንቅልፍ ልብ የዘር ፈሳሽ መውጣት) ጾም አያበላሽም፡፡ ምክንያቱም ይህ ነገር የተከሰተው ከእኛ ፍላጎት ውጪ በሆነ ሁኔታ ነው፡፡ ታዲያ በዚህ ሁኔታ የዘር ፈሳሽን (መንይ) ሲመለከቱ፤ ለጀናባ እንደሚደረገው ገላን መታጠብ ተገቢ ነው፡፡ አንድ ሰው ከፈጅር ሶላት በሁዋላ «ኢህቲላም» ቢሆንና ትጥብቱን እስከ ዙህር ሶላት ቢያዘገየው፤ እንደዚሁም አንድ ሰው ሚስቱ ጋር ሌሊት (ከዲሻ ሶላት በሁዋላ) የግብረ ስጋ ግንኙነት ቢያደርግና እስከ ፈጅር ሶላት ገላውን ሳይታጠብ ቢቆይም ችግር የለውም፡፡ ይህ ጉዳይ ከነቢዩ ዘንድ ተረጋግጧል፡፡ ቡኻሪና ሙስሊም ዓሊሻን ጠቅሰው እንደዘገቡት፤ ዓሊሻ እንዲህ ብላለች፡- «የአላህ መልእክተኛ የግብረ ስጋ ግንኙነት በማድረጋቸው (ጀናባ በመሆናቸው)፤ ተኝተው ያነጉ ነበር፡፡ ከዚያም ይታጠቡና ይጸማሉ፡፡»

ልክ እንደዚሁ አንዲት ሴት የወር አበባ ወይም የወሊድ ደም ላይ ቆይታ፤ ሌሊት ላይ ከደሙ ንጹህ ብትሆንና ገላዋን

ሳትታጠብ እስከ ንጋት ድረስ ቆይታ ንጋት ላይ ገላዋን ብትታጠብ ችግር የለውም፤ ጸሟም ትክክል ነው። ነገር ግን ወንድም ይሁን ሴት ጸሀይ እስኪወጣ ድረስ ገላ መታጠብንና ሶላትን ማዘግየት አይፈቀድላቸውም። እንዲያውም ሁሉም ወገን ጸሀይ ከመውጣቱ በፊት ገላ ለመታጠብና የፈጅርን ሶላት በጊዜው ለመስገድ መጣደፍ ነው ያለባቸው። ወንድም ቢሆንም የፈጅርን ሶላት በጀመጻ ለመስገድ ከፈጅር ሶላት በፊት ገላውን ለመታጠብ ጥረት ማድረግ ይኖርበታል።

የተወሰኑ የአላህ መልእክተኛ ባልደረቦች ብያኔ እንደሰጡት፣ አንዲት ሴት በሌሊት አጋማሽ ላይ ከወር አበባ ወይም ከወሊድ ደም ንጹህ ብትሆን፣ ወዲያውኑ ገላዋን በመታጠብ፣ በዚያው ሌሊት የመግራብንና የዓኢሻን ሶላቶች መስገድ ይኖርባታል። ልክ እንደዚሁ አንድ ሴት ከእነዚህ ደሞች በዕሰር ወቅት ንጹህ ብትሆን፣ ወዲያውኑ ገላዋን በመታጠብ ጸሀይ ሳትገባ የዙህርና የዕሰር ሶላቶችን መስገድ ግዴታ ይኖርባታል። አላህ መልካም ነገርን የማጎናጸፍ ባለቤት ነው።

በኢህቲአም፣ ደም በመውጣትና በትውኪያ (በማስመለስ) ጾም አይበላሽም

ጥያቄ፡- እኔ ጾመኛ ሆኜ መስጂድ ውስጥ ተኛሁ። ከእንቅልፌ ስነቃ የዘር ፈሳሽ አገኘሁ (ኢህቲአም ሆኛለሁ)። ኢህቲአም በጾም ላይ ተጽዕኖ ይኖረዋልን? ለነገሩ እኔ ገላጭን ሳልታጠብ ሶላት ሰግጂያለሁ። በሌላ አጋጣሚ ጭንቅላቴን ድንጋይ ስለ መታኝ ከጭንቅላቴ ደም ፈሰሰ። ይህ በመሆኑ ጾሜ ይበላሻልን? ትውኪያስ ጾም ያበላሻል? ወይስ አያበላሽም? ለእነዚህ ጥያቄዎች አጥጋቢ ምላሽ እንደምትሰጡኝ ተስፋ አደርጋለሁ!

መልስ፡- ኢህቲአም ጾም አያበላሽም፤ በጾሙ ላይም አሉታዊ ተጽዕኖ አያሳድርም። ምክንያቱም ይህ ነገር የሚከሰተው ከሰውዬው ምርጫ (ፍላጎት) ቁጥጥር ወጪ በሆነ ሁኔታ ነው። የዘር ፈሳሽ (መንደ) ሲወጣ፣ ልክ ከጾታዊ ግንኙነት በኋላ ገላውን እንደሚታጠበው ገላውን ይታጠባል። የአላህ መልእክተኛ ይህን ጉዳይ ተጠይቀው ሲመልሱ፣ «ኢህቲአም የሆነ ሰው፣ ውሃ ካገኘ መታጠብ አለበት» ብለው መልስ ሰጥተዋል።

አንተ ኢህቲአም ሆነህ ሳለ፣ ገላህን ሳትታጠብ ሶላት መስገድህ ስህተት ነው። ትልቅም ግድፈት ነው። ወደ አላህ ንስሃ (ተወብት ከማድረግህ) ከመግባትህ በተጨማሪ ያ ያለፈ ሶላትን መስገድ ይኖርብሃል።

ጭንቅላትህን ድንጋይ ስለ መታህና በዚህም ደም መፍሰሱ ጾምህን አያበላሽውም። ትውኪያውም ከአንተ ቅጥጥር ወጪ በሆነ ሁኔታ (አንተ ሳትፈልገው) የተከሰተ በመሆኑ ጾምህ አይበላሽም፡ ፡ አቡ ሁረይራ እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «ትውኪያ ያየለው (በራሱ ገፍቶት የመጣበት) ሰው፣

ጾሙን ዳግም መጾም (ቀዱዋ) የለበትም፡፡ ሆን ብሎ ያስታወከ
(ያስመለሰ) ሰው፣ (ጾሙ ስለተበላሸ) ጾሙን ዳግም መጾም አለበት፡፡
፡» (አህመድና አህሉ ሱኒን በትክክለኛ ዘገባ ዘግበውታል)፡፡

በስሜት መነሳሳት «መዝይ» ቢወጣ ጾም አይበላሽም

ጥያቄ፡- አንድ ሰው ጾመኛ ሆኖ፣ ሴትን በመሳሙ ወይም መጥፎ ፊልምን በማየቱ «መዝይ» (በስሜት መነሳሳት ምክንያት ከብልት የሚወጣ መለስተኛ የዘር ፈሳሽ) ቢወጣ፣ ጾሙን ዳግም ይጸማልን? ይህን ጉዳይ በተለያዩ ጊዜያት ቢከሰት፣ የቀድሞ አወጣጡ መንገድ በተከታታይ ወይስ በተለያዩ ጊዜያት ነው ሊፈጸም የሚችለው? ለሙስሊሙ ኡማ ለምታደርጉት መልካም ስራ አላህ መልካም ምንዳውን ይስጣችሁ፡፡

መልስ፡- አንድ ሰው ሚስቱን በመሳሙ ወይም የተወሰነ ፊልም በማየቱ ወይም በሌላ ስሜት ቀስቃሽ ነገር «መዝይ» ቢወጣው፣ በትክክለኛው የሙስሊም ሊቃውንት አቁዋም መሰረት ጾሙ አይበላሽም፡፡ ለነገሩ ግን አንድ ሙስሊም መጥፎ ፊልሞችን ማየት፣ አላህ የከለከለውን ሙዚቃና የሙዚቃ መሳሪያን (በሙዚቃ መሳሪያ ብቻ የተቀነባበረ ሙዚቃን) ማዳመጥ ክልክል ነው፡፡

ነገር ግን በመነካካት ወይም በመሳም ወይም ደጋግሞ በማየት (ወይም አተኩሮ በማየት)፣ ስሜትን በመቀስቀስ የዘር ፈሳሽን ማስወጣት (ኢስቲምናእ)፣ እና መሰል ነገሮችን በመጠቀም የዘር ፈሳሽ (መንይ) ከብልት ከወጣ፣ ጾሙ ይበላሻል፡፡ ይሁን እንጂ ኢህቲላም (በእንቅልፍ ልብ የዘር ፈሳሽ - መንይ መውጣት) በመሆን፣ ተቀራኒ ጾታን ማሰብና በእሱ ምክንያትም የዘር ፈሳሽ (መንይ) ቢወጣ፣ ጾም አይበላሽም፡፡

የረመዳን ቀዱዋን በተከታታይ ቀናት ማውጣት ግዴታ አይደለም፡፡ እንዲያውም እንደቀጣዩ ጥቅል የቁርአን መልዕክት ከሆነ፣ ቀዳውን በተለያዩ ጊዜያት ማውጣቱ ነው የሚፈቀደው፡፡

: አላህ እንዲህ ይላል:- « ... ከእናንተም ውስጥ በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የሆነ ሰው ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን መጸም አለበት» (አል-በቀራ፣ 184)።

በጸም ወቅት ከቁጥጥር ወጪ በሆነ ሁኔታ ውሃ ወደ ሆድ ቢገባ

ጥያቄ:- ጸመኛ የሆነ ሰው ገላውን እየታጠበ፣ የገላ መታጠቢያው እጅታ በሀይል ውሃ በማፍሰሱ ምክንያት ሳያስበው ውሃው ወደ ሰውዬው ሆድ ገባ። ይህ ሰው ጸሙን ዳግም መጸም (ቀዱዋ) አለበት?

መልስ:- ይህ ሰው ሆን ብሎ ውሃውን ወደ ሆዱ ስላላስገባው፣ ጸሙን ዳግም መጸም (ቀዱዋ) የለበትም። ይህ ጉዳይ የሚነጻጸረው ተገዶና ረስቶ እንደሰራ ሰው ነው።

ጥያቄ:- ጸመኛ ምራቁን ወደ ሆዱ ቢያስገባ፣ ጸሙ በሽሪዓው እንዴት ይታያል?

መልስ:- ምራቅ በጸም ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ የለውም። አንድ ሰው ምራቁን ቢውጠው ወይም ቢተፋውም ችግር የለውም። ነገር ግን ወንድም ይሁን ሴት ከደረሰ ወይም ከአፍንጫ የሚወጣውን ወፍራም አኽታ መትፋት እንጂ፣ መልሶ ወደ ሆድ ማስገባቱ ተገቢ አይደለም። ነገር ግን የተለመደው ምራቅ በጸም ላይ ምንም ችግር አያመጣም። ታዲያ ይህ ነገር በወንድም ሆነ በሴት ጸም ላይ ጉዳት አያስከትልም።

ጥያቄ:- በጸም ጊዜ የአስም በሽተኛ በአፉ የአየር መሳቢያ መጠቀም ይፈቀድለታልን?

መልስ:- የአየር መሳቢያውን መጠቀሙ በጣም አስፈላጊ ከሆነ እሱን መጠቀሙ ይፈቀድለታል።

﴿وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ﴾

አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡- « ... በእናንተ ላይ እርምጃ የተደረገውን ለእናንተ (አላህ) በእርግጥ የዘረዘረ ሲሆን ... » (አል-አንዓም፣ 119)። ይህ ጉዳይ ከሙብላትና ከመጠጣት ጋር ምስሰሎሽ የለውም። ይልቅ ይህ ጉዳይ የሚመሳሰለው ደምን ለመመርመር ከሰውነት ደም ስቦ እንደማውጣት ነው። መርፌ እንደ ምግብ የሚቆጠር አይደለም።

ጥያቄ:- በረመዳን ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው በኢስላም እንዴት ይታያል?

መልስ:- በረመዳን ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው ምንም ችግር ስለሌለበት፣ ጾሙ ትክክል ነው። አላህ በአል-በቀራ ምዕራፍ መጨረሻ እንዲህ ይላል፡-

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾

«ጌታችን ሆይ! ብንረሳ ወይም ብንስት አትያዘን ... » (አል-በቀራ፣ 286)። ከአላህ መልዕክተኛ በትክክለኛ ዘገባ እንደተረጋገጠው፣ አላህ እንዲህ ይላል፡- «በእርግጥም አድርጌዋለሁ።» አቢ ሁረይራ ባስተላለፈው ሀዲስ የአላህ መልዕክተኛ የሚከተለውን ማለታቸው ተረጋግጧል፡- «አንድ ሰው ጾመኛ ሆኖ፣ ቢበላና ቢጠጣ፣ ጾሙን መሙላት ነው ያለበት። ያበላውና ያጠጣው አላህ ነው።» (ቡኻሪና ሙስሊም የዘገቡት)።

ጾመኛ በደም ስርና በጡንቻ የሚሰጥ መድኃኒትን መጠቀም

ጥያቄ፡- አንድ ጾመኛ ሰው መርፌን በመጠቀም በደም ስርና በክንዱ መድኃኒት ቢወስድ በኢስላም እንዴት ይታያል? በሁለቱ መካከል ያለውን ልዩነት ምንድን ነው?

መልስ፡- ትክክለኛው አቋም ሁለቱ ጾምን አያበላሹም ነው። ጾምን የሚያበላሸው የምግብ መርፌ ነው። በሽተኛው ደሙን ለመመርመር ደሙን ከሰውነቱ ስቦ ማስወጣት ጾምን አያበላሸውም። ምክንያቱም ድርጊቱ እንደ ዋገምት አይቆጠርምና። ዋገምት መጠቀም፣ እንደ ትክክለኛው የሙስሊም ሊቃውንት አቁዋም መሰረት አጋሚውምና ታጋሚው ጾማቸው ይበላሻል። ሠውባን እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አጋሚውና ታጋሚው ጾማቸውን አበላሹ (ፈሰኩ)» ብለዋል። (አህመድ ዘግቦታል)።

በጾም ጊዜ ጥርስን ማጽዳትና ጠብታ መጠቀም

ጥያቄ፡- ጥርስን የጥርስ ማጽጂያ ፈሳሽ በመጠቀም ማጽዳት፤ ለጆሮና ለአይን ጠብታ መጠቀምስ ይቻላልን? አንድ ሰው ጥርስን በማጽዳት ጊዜ የጥርስ ማጽጂያው ፈሳሽ ጣዕም፣ ጉሮሮ ላይ ቢሰማው ጾሙ እንዴት ይታያል?

መልስ፡- ልክ እንደ መፋቂያ (ሲዋክ) ጥርስን የጥርስ ማጽጂያ ፈሳሽ በመጠቀም ማጽዳት ጾምን አያበላሽም። ይሁን እንጂ ፈሳሹ ወደ ሆድ እንዳይደርስ መጠንቀቅ ያስፈልጋል። ነገር ግን አንድ ሰው ጥንቃቄ አድርጎ ሳያስበው (ወይም ካቅሙ በላይ በሆነ ሁኔታ) ፈሳሹ ወደ ሆዱ ቢደርስ፤ ጾሙ አልተበላሸምና ዳግም መጾም የለበትም። በተመሳሳይ ሁኔታ አንድ ሰው ለጆሮና ለዓይን ጠብታ ቢጠቀም፤ በትክክለኛው የዑለሞች አቁዋም መሰረት ጾሙ አይበላሽም። ነገር ግን የጠብታውን ጣዕም ጉሮሮው ላይ ካገኘው፤ ከጥንቃቄ ከማድረግ አኳያ ጾሙን ዳግም ቢጾመው (ቀዱዋ ቢያወጣው) ጥሩ ነው። ይሁን እንጂ ይህ ግዴታ አይደለም። ምክንያቱም ዓይንና ጆሮ የምግብና የመጠጥ መውረጃ መንገዶች አይደሉምና ነው።

ነገር ግን በአፍንጫ የሚደረገው ጠብታ የሚፈቀድ አይደለም፡ ምክንያቱም አፍንጫ የምግብና የመጠጥ በር ነውና። ስለሆነም ነው የአላህ መልዕክተኛ ለለቂጥ ኢብኑ ሱብራ እንዲህ ያሉት፡- «(ወዱእ ስታደርግ) ጾመኛ ካልሆንክ በስተቀር፤ ውሃውን በደንብ አድርገህ ወደ አፍንጫህ አስገባው (ሳብ አድርገው)።» (አቡዳውድ ዘግቦታል)። በጾም ጊዜ በዚህ ሁኔታ ጠብታ አፍንጫው ላይ ያደረገ ሰው፤ በዚህ ሀዲስ መሰረት ጾሙ ስለተበላሸ ጾሙን ዳግም መጾም አለበት። ይህ ማለት እንደ ሀዲሱ መልዕክት የጠብታውን

ጣዕም ጉሮሮው ላይ ካገኘው ማለት ነው። አላህ መልካም ነገርን የማጎናጸፍ ባለቤት ነው።

በጾም ወቅት ጥሩ መዓዛ ያለው ነገር ማሸተት

ጥያቄ፡- ጾመኛ ሰው ጥሩ መዓዛ ያለው ሽቶ ማሸተት ይችላልን?

መልስ፡- ጾመኛ ሰው እንደ «ዑድ» ጥሩ መዓዛ ያለው ሽቶ በጣም ማሸተት የለበትም። ከ«ቡኸር» ውጪ ያሉ ሽቶዎችን ማሸተት ብዙም ችግር የለውም። ነገር ግን «ዑድን» በጣም ማሸተት የለበትም። ምክንያቱም አንዳንድ ሙስሊም ሊቃውንት «ዑድን» በጣም ማሸተት ጾምን ያበላሻል የሚል አቁዋም አላቸውና ነው። ምክንያቱም ሽታው ወደ አንጎል ክፍል ይሄዳልና ነው። ነገር ግን አንድ ሰው ሳያስበው ቢያሸተው ጾሙ አይበላሽም።

ጥያቄ፡- በረመዳን የቀኑ ክፍል ላይ ጥሩ ሽታ ያለውንና ሌሎች ቅባቶችን እንዲሁም ፍሊትን መጠቀም ይቻላልን?

መልስ፡- እነዚህን ነገሮች መጠቀም ይቻላል። ነገር ግን ቡኸርን በጣም ወደ አፍንጫ መሳብ አይፈቀድም።

በረመዳን ቀን ላይ ኩልና መዋቢያዎችን መጠቀም

ጥያቄ፡- አንድት ሴት በረመዳን የቀኑ ክፍል ላይ ኩልና መሰል መዋቢያዎችን መጠቀም ትችላለችን? ይህን በማድረጉዋስ ጾሙዋ ይበላሻል ወይስ አይበላሽም?

መልስ፡- እንደ አጠቃላይ የዑለሞች ትክክለኛ አቁዋም መሰረት ሴትም ሆነች ወንድ ኩል መጠቀማቸው ጸማቸውን አያበላሽባቸውም፡፡ ለጾመኞች ኩልን ሌሊትን መጠቀሙ በጣም የተሻለ ነው፡፡ ልክ እንደዚሁ ፊትን ለማስዋብ ተብሎ ሳሙናንና ቅባቶችን እንዲሁም ሌሎች የመዋቢያ ነገሮችን መጠቀሙ፣ በተጨማሪም ለቆዳ ውበትም ሂናንና ማሳጅን መጠቀሙ ችግር የለውም፡፡ ጾመኛ ወንድም ይሁን ሴት ይህን ሁሉ ነገር መጠቀሙ በጾሙ ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ የለውም፡፡ ይሁን እንጂ የፊትን ገጽታ የሚጎዳ ከሆነ ማሳጅን መጠቀሙ ተገቢ አይደለም፡፡ አላህ መልካም ነገርን የማጎናጸፍ ባለቤት ነው፡፡

ሀሜት፣ ነገር ማዋሰድ፣ መሳደብና መሰል ወንጀል ጾምን አጉዳፊና ምንዳውን አጉዳይ

ጥያቄ፡- በረመዳን ቀን ላይ ሰውን ማማት ጾም ያበላሻል?

መልስ፡- ሀሜት ጾምን አያበላሽም፡፡ ሀሜት ማለት ሰውየው በሌለበት እሱን በሚጠላው ነገር ማውሳት ነው፡፡ ስለሆነም ድርጊቱ ወንጀል ነው፡፡ አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَلَا يَغْتَبَ بََعْضُكُم بَعْضًا﴾

« ... ከፊላችሁ ከፊሉን አይማ... » (አል-ሁጁራት፣ 12)። ስለሆነም ሰውን ለማጣላት ነገር መውሰድ፣ መሳደብ፣ ውሸት ... ሁሉም ጾምን የሚያበላሹ አይደሉም። ነገር ግን ጾመኛም ሆነ ጾመኛ ያልሆነ ሰው ከእነዚህ ወንጀሎች መጠንቀቅና መራቅ አለበት። ምክንያቱም እነዚህ ወንጀሎች ጾምን ያቆሽሻሉ፤ ምንዳውን ያጎድላሉ። አቡ ሁረይራ ባስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «ሀሰት መናገርንና በእሱ መሰራትን እንዲሁም ወንጀልን ያልተወሰነ ሰው፣ አላህ ሰውዬው ምግቡንና መጠጡን በመተዉ ጉዳይ የለውም።» (ቡኸሪ ዘግቦታል)። በሌላ የአቡ ሁረይራ ዘገባ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «ጦርነት ጋሻ ነው፤ አንድ ሰው ጾመኛ ከሆነ መጥፎ አይናገር፤ አይጨፍ። ፡ አንድ ሰው ከሰደበው ወይም ከተጋደለው (ከተፈታተነው) እኔ ጾመኛ ነኝ ይበል።» (ቡኸሪ ዘግቦታል)። ይህን መሰል መልእክት የሚያስተላልፉ ነቢያዊ ሀዲሶች ብዙ ናቸው።

ጾመኛ ሰው ማየት የማይፈቀዱለትን ሴቶች ማየቱና እነሱን ለሰላምታ እጃቸውን መጨበጡ

ጥያቄ፡- አንድ ሰው ጾመኛ ሆኖ፣ ሆን ብሎ የማትፈቀድለትን ሴት (የቅርብ ዘመድ ያልሆነችውን) መልኩዋን ወይም ልብሱዋን ወይም አካሉዋን በማየቱ ጾሙ ይበላሻልን? ወይስ ይህ ስራው የሚጠላ ነገር ነው? ጾሙን አላህ ይቀበለዋልን? በተመለከተው ነገርስ አላህ ይቀጣዋልን? በእነዚህ ጥያቄዎች ላይ ምንዳዎትን አላህ ይስጥዎትና የኢስላምን አቋም ይንገሩን።

መልስ፡- (የቅርብ ዘመድ ያልሆነችን) ሴት ማየቱ የተከለከለ ጉዳይ ነው። ደግሞም ማየቱ ከስሜት የመነጨ ከሆነ፣ ክልክልነቱ ጥብቅ ይሆናል። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُوْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُمْ﴾

«ለምእመናን ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ይከልክሉ፤ ብልቶቻቸውን ይጠብቁ ... » (አን-ኑር፣ 30)። እይታን ያለ ገደብ ማድረግ መጥፎን ነገር ላይ ለመውደቅ እንደ መንስኤ ይሆናል፡ ለዝሙት መከራ ለመጋለጥ ምክንያትም ስለሆነ፤ እይታን ዝቅ ማድረግ ግዴታ ነው። ይሁን እንጂ ጾመኛ የሆነ ሰው፣ በዚህ አጉል እይታው የዘር ፈሳሽ (መንይ) ካልወጣው በቀር፣ ጾሙ አይበላሽም። የዘር ፈሳሽ (መንይ) የወጣው ሰው ግን ጾሙ ይበላሻል። የሚጾመው ጾም ግዴታ ከሆነ ጾሙን ዳግም የመጸም (ቀዱዋ) ግዴታ አለበት። አላህ መልካምን ነገር አጎናጸፈ ነው!

ጥያቄ፡- በረመዳን የቀኑ ክፍል ላይ የቅርብ ዘመድ ካልሆነች ሴት ጋር መጨባበጥና ከእሱዋ ጋር ማውራት በኢስላም እንዴት ይታያል? ይህ ተግባር (ስህተት ከሆነ) የሁለቱን ጾመኞች ጾም ያበላሻል ወይስ ተግባሩ ጾሙን ያቆሽሸዋል? ለተሰራው ስህተትስ ማካካሻ አለውን? ለጥያቄያችን ተገቢ ምላሽ ይሰጡናል ብለን ተስፋ እናደርጋለን።

መልስ፡- የቅርብ ዘመድ ያልሆነች ሴት መጨባበጥ አይፈቀድም፡ ለመይማ ቢንት ረቂቃ ባስተላለፈችው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «እኔ ሴትን አልጨብጥም።» ዓሊሻ እንዲህ ትላለች፡- «በአላህ እምላለሁ! የአላህ መልእክተኛ እጅ የአንድን ሴት እጅ በፍጹም ጨብጦ አያውቅም። ከሴቶች ጋር ቃል ኪዳን እንኳ የተጋቡት በንግግር እንጂ፣ በሌላ አልነበረም።» (ቡኸሪ ዘግቦታል)። ይህ ማለት የአላህ መልእክተኛ የማይጨብጡዋቸው ሴቶች ቅርብ ዘመዶቻቸው ያልሆኑትን እንጂ፣ ቅርብ ዘመዶቻቸውን አይደለም። አንድ ሰው ማግባት የማይፈቀዱለትን (ሙህሪም) ሴቶችን ለምሳሌ፡- እህቱን፣ አክስቱን፣ ልጁን፣ ወዘተ ቢጨብጣቸው ችግር የለውም።

ቅርብ ዘመድ ካልሆነች (ሊያገባት የሚችላትን) ሴት ጋር ሃሳብ ቢለዋወጥ ችግር የለውም። ሁለቱ የሚያደርጉት የሃሳብ

ልውውጥ የሚፈቀድ የሆነ፤ መጥፎ ጥርጣሬ የማያሳድር ወይም ጥርጣሬ የሌለበት ከሆነ ንግግራቸው ችግር የለውም፡፡ ለምሳሌ፡ - ስለ ልጆቹ፣ ስለ አባቱ፣ ስለ ጎረቤቶቹ ጉዳይ ወይም ስለ ቅርብ ዘመዶቹ ቢጠይቃት ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ንግግራቸው ከመጥፎ ነገርና ከዝሙት ጋር የተያያዘ ከሆነ ወይም ለዝሙት ነገሮችን ለማመቻቸት ወይም ለስሜት ወይም ውበትዋን ገልጣ እንድታሳየው ለማናገር ከሆነ ይህ ሁሉ አይፈቀድም፡፡

ይሁን እንጂ በሁለታቸው መካከል የሚደረገው የሃሳብ ልውውጥ ራስን ከመጠበቅ ጋር ከተፈጸመ፤ ሂጃብ ለብሳ ከሆነ፤ መጥፎ ጥርጣሬ የማያስከትል ከሆነ፤ ለአጉል ስሜት የማይዳርግ ከሆነ ሁለቱ የሚያደርጉት የሃሳብ ልውውጥ ክፋት የለውም፡፡ በዚህም መልክ የአላህ መለእክተኛ ከሴቶች ጋር ሀሳብ የተለዋወጡና ሴቶችም እሳቸውን ያነጋገሩዋቸው በመሆኑ ተግባሩ ችግር የለውም፡፡

አንድ ሰው ጾመኛ ሆኖ ሴት ቢጨብጥ ጾሙ አይበላሽም፡፡ መጨበጡ ጾሙን አይጎዳውም፡፡ የሃሳብ ልውውጡ የዘር ፈሳሽ (መንይ) እንዲወጣ ምክንያት ካልሆነ፤ ጾሙ አይበላሽም፡፡ የዘር ፈሳሽ (መንይ) ከወጣ ግን ገላውን መታጠብ ግዴታ ሲሆንበት፤ ጾሙ ደግሞ ይበላሻል፡፡ የሚጾመው ጾም የግዴታ ከሆነ፤ ጾሙን ዳግም መጸም አለበት፡፡

አማኝ የሆነ ሰው አላህ ከከለከለው ነገር ሊጠነቀቅ ይገባል፡፡ የማትፈቀድለትን ሴት ሊጨብጥ፤ በጾታዊ ስሜትንም ተላብሶ ከእሱ ጋር ሊያወራ፤ ቁንጅናዋን ሊመለከትም አይገባውም፡፡ አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُوْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُمْ﴾

«ለምእመናን ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ይከልክሉ፤ ብልቶቻቸውን ይጠብቁ፤ ይህ ለእነሱ የተሻለ ነው፤ አላህ በሚሰሩት

ሁሉ ውስጥ አዋቂ ነው። (አን-ኑር፣ 30)። ሁሉም አማኝ የትም ቦታ ቢሆን ለመጥፎ ነገር ከሚዳርጉ ነገሮች ራሱን ማራቅ ግዴታ አለበት። ለእኛና ለሙስሊሙ ሁሉ ከመጥፎ ነገር እንዲያርቀንና እንዲጠብቀን አላህን እንለምነዋለን። የአላህ እዝነትና ሰላም በነቢዩ ሙሀመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ሁሉ ይሰፈን!

ዘካተል ፊጥር በሀገር ለምግብነት የሚውለው እህል «ሷዕ» ያህል ነው

ምስጋና ለአላህ፣ እዝነትና ሰላም በአላህ መልእክተኛ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው እንዲሁም የእሳቸውን ቅኑን መንገድ በተከተሉ ላይ ይሁን። ቀጥሎም ሰዎች ዘካተል ፊጥርን በሩዝ ስለማውጣታቸው በተመለከተ ጥያቄ በዝታል። ዘካተል ፊጥርን በእህል ፋንታ ገንዘብ ማውጣት ይፈቀዳልን?

መልስ፡- ቡኻሪና ሙስሊም ዐብደላህ ኢብኑ ዑመርን ጠቅሰው በዘገቡት ሀዲስ፣ አብደላህ እንዲህ ይላል፡- «የአላህ መልእክተኛ ሙስሊሞች ዘካተል ፊጥርን የተምርን ሷዕ፣ የገብስን ሷዕ እንዲያወጡ ግዴታ አድርገዋል። ዘካተል ፊጥሩም ሶላት ከመስገዱም በፊት ቀድሞ እንዲሰጥ አዘዋል።» «ሶላት» ማለታቸው የዲድ ሶላት ማለት ነው። በሌላ አቢ ሰዲድ አል-ኹድሪይ ባስተላለፈው ትክክለኛ ዘገባ፣ አቢ ሰዲድ አል-ኹድሪይ እንዲህ ይላል፡- «እኛ የአላህ መልእክተኛ በነበሩበት ወቅት ዘካተል ፊጥርን የስንዴን ወይም የገብስን ወይም የተምርን ወይም የአቂጥን (የደረቀ ወተት) ወይም የዘቢብን ሷዕ እንድናወጣ ያዙን ነበር።» በዚህ ሀዲስ «ጦዓም» ተብሎ የተወሰነውን ቃል የተወሰኑ ሙስሊም ሊቃውንት «ስንዴ» ብለው ሲተረጉሙት፣ ሌሎቹ ደግሞ የሀገሬው ሰው የሚመገበው ማንኛውም ነገር ማለትም ስንዴም ይሁን በቆሎ ወይም ዘንጋዳ ወይም ሌላ ለምግብነት የሚውል ነው ብለዋል።

ከሁለቱ ትክክለኛው ሃሳብ የኋለኛው ሃሳብ ነው። ምክንያቱም ዘካ ማለት በሀብታሞችና በድሃዎች መካከል መተዋወስ (መጠያየቅ) እንዲኖር የሚያደርግ ነው። ሙስሊም ደግሞ ሀገሩ

ላይ ለምግብነት በሚውለው ነገር እንጂ ሌላን ነገር ለድሃ መስጠት ግዴታ የለበትም፡፡ (ለምሳሌ) ሩዝ በሳዑዲ ዐረቢያ ወስጥ በምግብነት የሚውል ጥሩና መልካም ምግብ ነው፡፡ (ለሀገሬው ሰው) በሀዲስ ይበቃል ተብሎ ከተወሳው ጉብስ በጣም ይበልጣል፡፡ በዚህም ለዘካተል ፊጥር ሩዝን ማውጣት (መጠቀም) ችግር እንደሌለው ማወቅ ይችላል፡፡

ዘካተል ፊጥር አወጣጡ ከሁሉም የእህል ዘር አይነት ሲሆን፤ መጠኑም የአላህ መልእክተኛ በወሰኑት «ሷዕ» ነው ተለክቶ ተግባራዊ የሚሆነው፡፡ ይህ ማለት በመዝገበ ቃላትና በሌሎች እንደተተረጎመው የ«ሷዕ» ልኩ፤ አራት ጊዜ ሙሉ ሙሉ በሆኑ መካከለኛ እጆች እፍኝ ያህል ነው፡፡ ወደ ሚዛን ከተቀየረ ደግሞ ሶስት ኪሎ ግራም አካባቢ ይሆናል፡፡ ታዲያ አንድ ሙስሊም ከሩዝ ወይም ከሌላ መሰል የእህል ዘር አንድ «ሷዕ» ለዘካተል ፊጥር ካወጣ፤ ዘካው በትክክል ወጥቶታል ያስብላል፡፡ እንደ ዑለሞች ጠንካራ አቁዋም መሰረት፤ ከሀዲሱ ከተወሰኑት የእህል ዘሮች ውጪ እንኩዋ ዘካው ቢወጣ፤ በትክክል ወጥቶታል ያስብላል፡፡ የሚወጣውን ዘካ በሚዛን ልክ ለክቶ ሶስት ኪሎ ግራም ማውጣቱም ችግር የለውም፡፡

ዘካተል ፊጥርን ማውጣት ሙስሊም የሆኑ ሁሉ ግዴታ ስላለበት፤ በህጻን፤ በአዛውንት፤ በወንድ፤ በሴት፤ በጨዋ፤ በባሪያ ዘካውን ማውጣት ግዴታ ይሆናል፡፡ በተረገዝ ልጅ ዘካ መውጣት እንደሌለበት የመስኩ ሊቃውንት የጋራ አቁዋም (ኢጅማዕ) ላይ ደርሰዋል፡፡ ነገር ግን አንድ ሰው በተረገዝ ልጁ ዘካተል ፊጥር ቢያወጣ ይወደዳል፡፡ ይህንን ጉዳይ ኸሊፋው ዑስማን ኢብን ዐፋን ሰርተውታልና፡፡

ዘካተል ፊጥር ሲወጣ ሌላው ግዴታው ነገር፤ ዘካው ለሚመለከታቸው አካላት መድረስ ያለበት የዲድ ሶላት ከመሰጠቱ በፊት መሆኑ ነው፡፡ ዘካውን ከዲድ ሶላት በሁዋላ መስጠቱ

የሚፈቀድ አይደለም፡፡ ይሁን እንጂ ዘካውን ከዲድ በፊት ከሁለት ወይም ከሶስት ቀናት አስቀድሞ መስጠቱ ክልክል አይሆንም፡፡ እንዲያውም የሚፈቀድ ተግባር ነው፡፡

ከዚህ እንደሚታወቀው እንደ ዑለሞች ትክክለኛ አቁዋም የዘካተል ፊጥር የመጀመሪያ ጊዜ የረመዳን ሀያ ስምንተኛው ቀን ነው፡፡ ምክንያቱም ወሩ ሃያ ዘጠኝ ወይም ሰላሳ ቀናት ስለሚሆን ነው፡፡ የአላህ መልእክተኛው ባልደረቦች ከዲድ ከሁለት ቀናት ወይም ከአንድ ቀን በፊት ዘካውን ያወጡ ነበር፡፡ ዘካው የሚገባቸው ድሃዎችና ችግሮች ናቸው፡፡ ዘካውን ለማን እንደሚሰጥ ኢብኑ አባስ እንዲህ ይላል፡- «የአላህ መልእክተኛ ዘካተል ፊጥር ግዴታ አደረጉ፡፡ ዘካተል ፊጥሩ ለጾመኛው ከዛዛታና ከወንጀል ማጽጂያ፣ ለችግሮች ምግብ ነው፡፡ ዘካውን ከዲድ ሶላት በፊት የሰጠው ሰው፣ ዘካው ተቀባይነት ያላው ዘካ ሆነለት፡፡ ከዲድ ሶላት በሁዋላ ከተሰጠ፣ እንደሌላው ማንኛውም ምጽዋት (ሰደቃ)፣ ምጽዋት (ሰደቃ) ሆኖ ይቆጠራል፡፡»

እንደ ብዙሃኑ ሙስሊም ሊቃውንት አቁዋም መሰረት፣ ዘካተል ፊጥርን በገንዘብ ማውጣት አይበቃም፡፡ ይህ አቋም ከመረጃም አንጻር እጅግ በጣም የተሻለ መረጃ ያለው ነው፡፡ እንዲያውም ዘካውን ማውጣት ግዴታ የሚሆነው ከአላህ መልዕክተኛና ከባልደረቦቻቸው ተግባር አንጻር ከእህል ዘር ነው፡፡ ብዙሃኑ ሙስሊም ሊቃውንት ያንጸባረቁት ይህንኑ ነው፡፡

አላህ እኛን፣ ሙስሊሞቹን እንዲሁም ሁላችንንም ዲናችንን እንድናውቅ፣ በእሱም ላይም እንድንጸና፣ መልካምንም ነገር እንድንጎናጸፍ፣ እንዲሁም ቀልባችንና ስራችንን እሱ እንዲያበጅልን እሱን እንማጸናለን፡፡ እሱ ለጋሽና ቸር ነው፡፡ የአላህ እዝነትና ሰላምታ በነቢዩ ሙሀመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ይሁን፡፡

ጉብኝት፣ ህጉና ስርዓቱ

መዲና የሚገኘውን የነቢዩን መስጂድ ከሀጅ በፊትና በሁዋላ መጎብኘት (ዚያራ) ሱና ነው። አቡ ሁረይራ እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا ، خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيَمَا سِوَاهُ ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ»

«መስጂደል ሀራም የተሰገደው ሶላት ሲቀር፣ ከዚህ ከእኔ (መዲና) መስጂድ አንድ ሶላት መስገድ፣ ከሌላው መስጂድ አንድ ሶላት ከመስገድ በአንድ ሽ ሶላት የበለጠ ነው።» (ቡካሪና ሙስሊም የዘገቡት)።

ኢብኑ ዑመር እንዳስተላለፉት፣ ደግሞ፣ የአላህ መልእክተኛው እንዲህ ይላሉ፡-

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيَمَا سِوَاهُ ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ»

«መስጂደል ሀራም (የተሰገደው ሶላት) ሲቀር፣ ከዚህ ከእኔ መስጂድ አንድ ሶላት መስገድ፣ ከሌላው መስጂድ በአንድ ሽ ሶላት በላጭ ነው።» (ሙስሊም የዘገበው)። አብደላህ ኢብኑ ዙባር እንዳስተላለፈው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيَمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ صَلَاةٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا»

«መስጂድል ሀራም (የተሰገደው ሶላት) ሲቀር፣ ከዚህ ከእኔ መስጂድ አንድ ሶላት መስገድ፣ ከሌላው መስጂድ በአንድ ሽ ሶላት በላጭ ነው። መስጂድል ሀራም የሚሰገደው ሶላት፣ ከዚህ (መስጂድ-ነበዊ) ከሚሰገደው ሶላት በመቶ ሶላት በላጭ ነው።» (አህመድ፣ ኢብኑ ኹዘይማና ኢብኑ ሂባን ዘግበውታል)።

ጃቢር እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ»

«ከእኔ መስጂድ አንድ ሶላት መስገድ፣ ከሌላው መስጂድ አንድ ሶላት ከመስገድ በአንድ ሽ ሶላት በላጭ ነው። መስጂድል ሀራም (ከሚሰገደው ሶላት) ሲቀር እንጂ። መስጂድል ሀራም የሚሰገደው አንድ ሶላት ከሌላ ቦታ ከሚሰገደው አንድ ሶላት፣ በመቶ ሽ ሶላት በላጭ ነው።» (አህመድና ኢብኑ ማጃህ ዘግበውታል)።

የነቢዩን መስጂድ ለመጎብኘት የፈለገው ሰው ወደ መስጂዱ ደርሶ፣ እንዲሁም ወደ መስጂዱ ሲገባ ቀኝ እግሩን ማስቀደም ይወደድለታል። ሲገባም እንዲህ ይላል፡-

«بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ، مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ»

«ቢስሚላሂ፤ ወሰላሙ ዐላ ረሱሊላሂ፤ አውዙ ቢላሂል ዐዚም፤ ወቢወጅሂሂል ከሪም፤ ወሱልጡዋኒሂል ቀዲም፤ ሚነሽይጥኒረጂም።»

«በአላህ ስም፣ ሰላም በአላህ መልእክተኛ ላይ ይሰፈን፤ ታላቅ በሆነው አላህ፣ በተከበረው ፊቱና መጀመሪያ በሌለው ስልጣኑ አሳሳች ከሆነው ሰይጣን እጠበቃለሁ፡፡» (አህመድ ኢብኑ ማጃህ ዘግበውታል)፡፡

«اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ»

«አላሁምመፍተህሊ አብዋበ ረህመቲክ፡፡» «አላህ ሆይ! የእዝነት በሮችህን ክፈትልኝ፡፡» (አህመድ ኢብኑ ማጃህ ዘግበውታል)፡፡ ይህ ማለት ከሌላው መስጂድ ሲገባ የሚለውን ዱዓ ይላል ማለት ነው፡፡ ወደ ነቢዩ መስጂድ (የመዲናው መስጂድ) ለመግባት የተለየ ዱዓ የለም፡፡

ወደ መስጂዱ የገባ ሰው ሁለት ረከዓ ሶላቶችን ይሰግዳል፡፡ ከዱንያና ከአኪራ ምርጥ በሆኑ ነገሮች በወደደው ዱዓ ያደርጋል፡፡ እነዚህን ሁለት ረከዓዎች ከላቀው «ረውዱ» ላይ ከሰገዳቸው በላጭ ይሆንለታል፡፡ አብደላህ ኢብኑ ዘይድ አል-ማዚኒ እንዳስተላለፈው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«مَا بَيْنَ يَتِيٍّ وَمِنْبَرِي رَوْضَةٍ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ»

«በእኔ ቤትና በሚንበሬ (የኹጥባ ማድረጊያ ወንበሬ) መካከል ከጀነት የሆነ ጩጩ (ረውዱ) አለ፡፡» (ቡካሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡

ሶላት ከሰገደ በሁዋላ የአላህን መልእክተኛ ቀብር፣ የባደረሰቻቸውን ማለትም የአቡበክርን፣ የዑመርን ቀብሮች ይጎበኛል፡፡ በአላህ መልእክተኛ ትይዩ (ፊት ለፊት) ስርዓት ባለው መንገድና ድምጽን ዝቅ አድርጎ ይቆማል፡፡ ከዚያም በነቢዩ ላይ እዝነትና ሰላም እሳቸው ላይ ይሁንና በእሳቸው ላይ እንዲህ ብሎ ሰላምታ ያቀርባል፡-

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ»

«አሰላሙ ዐለይከ ያ ረሱለላሂ፤ ወረሀመቱላሂ ወበረካቱህ፡
:» አቡ ሁረይራ እንዳስተላለፉት፤ የአላህን መልእክተኛ
እንዲህ ይላሉ፡-

«مَآمِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي، حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ
السَّلَامُ»

«ማንኛውም ሙስሊም በእኔ ላይ ሰላምታ ካቀረበ፤ አላህ
ነፍሴን ይመልሳትና ሰላምታውን እመልሳለሁ፡፡» (አቡ
ዳወድ ዘግቦታል)፡፡

ጉብኝት የሚያደርገው ሰው የሚከተለውን ሰላምታ ቢያቀርብ
ምንም ችግር የለውም፡-

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَةَ اللَّهِ مَنْ خَلَقَهُ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ وَإِمَامَ الْمُتَّقِينَ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ
بَلَغْتَ الرِّسَالَةَ، وَأَدَيْتَ الْأَمَانَةَ، وَنَصَحْتَ الْأُمَّةَ، وَجَاهَدْتَ فِي
اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ»

«አሰላሙ ዐለይከ ያ ነቢይየላህ፤ አሰላሙ ዐለይከ ያ ኸረተ
ሚን ኸለቂሂ፤ አሰላሙ ዐለይከ ያ ሰይይደል ሙርሰሊን፤
ወኢማሚል መትተቂን፤ አሽሁዱ አንነከ በለግተርሪሳላ፤
ወአድደይተል አማና፤ ወነሶህተል ኡምማ፤ ወጃሃድተ
(ሲነበብ - ወጃህተ) ፊላሂ ሀቅቀ ጂሃዲህ፡፡»

«አንተ የአላህ ነቢይ ሆይ! ሰላም በአንተ ላይ ይሰፈን፤ አንተ
ምርጥ ፍጡር ሆይ! በአንተ ላይ ሰላም ይሰፈን፤ የመልእክተኞች
አለቃ ሆይ! በአንተ ላይ ሰላም ይሰፈን፤ የአላህን ፈሪዎች መሪ፤
አንተ መልእክተ-ኢስላምን ማድረስክን፤ አደራህን ማድረስክን፤
ኡማውን መምከርህን፤ ለአላህ ብለህ እውነተኛውን ትግል
ማድረግህን እመስክራለሁ» ብሎ ሰላምታ ቢያቀርብ ችግር

የለውም። ምክንያቱም ይህ ሁሉ ባህሪያታቸው (መገለጫቸው) ነውና ነው።

በእሳቸው ላይ እዝነትና ሰላም ያደርሳል፤ ዱዓ ያደርጋል፤ በሽሪዓው እዝነትንና ሰላምን አንድ ላይ አጣምሮ መግለጹ የተወሰነ በመሆኑ ይህንኑ አካሄድ ተግባራዊ ያደርጋል። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

«አላህና መላእክቱ በነቢዩ ላይ የአክብሮት እዝነትን አውርዱ፤ የማክበር ሰላምታን ሰላም በሉ» (አል-አህዛብ፣ 56)። ከዚያም በአቡ በክርና በዑመር ላይ ሰላምታ ያቀርባል። ለሁለታቸውም ዱዓ ያደርግላቸዋል። ስራቸውንም አላህ እንዲወድላቸው እሱን ይለምንላቸዋል።

ዑብደላህ ኢብኑ ዑመር በአላህ መልእክተኛና በጉዋደኞቻቸው (ባልደረቦቻቸው) ላይ ሰላምታ ካቀረበ፣ ብዙ ጊዜ ከሚከተለው ሰላምታ ወጪ ሌላ አይጨምርም ነበር፡- «አሰላሙ ዐለይከ ያረሱሉላህ፤ አሰላሙ ዐለይከ ያ አባ በክር፤ አሰላሙ ዐለይከ ያአበታሁ።»

«አንተ የአላህ ነቢይ ሆይ! ሰላም በአንተ ላይ ሰላም ይስፈን! አንተ አቡ በክር ሆይ! ሰላም በአንተ ላይ ሰላም ይስፈን! አንተ አባቴ ሆይ! ሰላም በአንተ ላይ ሰላም ይስፈን!» (በይሃቂ ዘግቦታል)። ከዚያም ከቦታው ይንቀሳቀሳል።

ይህ ለወንድ ብቻ የተደነገገ የዚያራ (የጉብኝት) አደራረግ ስነ ስርዓት ነው። ሴቶች ቀብርን የመጎብኘት መብት የላቸውም፡ ፡ ይህም ኢብኑ ዐባስ እንዳስተላለፈው፣ «መቃብርን የሚጎብኙ ሴቶች፣ መቃብርን መስጂዶችና መብራት ማብሪያ የሚያደርጉም

የአላህ እርግማን ይውረድባቸው፡፡» ብለዋል፡፡ (አቡዳውድ፣ ቲርሚዚ፣ ነሳኢና ኢብኑ ማጃህ ዘግበውታል፡፡)

ወደ መዲና ከተማ ሄዶ በነቢዩ መስጂድ ላይ ሶላት ለመስገድና ዱዓ ለማድረግ ማሰብ፣ እንዲሁም በሌሎች መስጂዶች ላይ እንዲተገበር የተደነገገ ነገር ሁሉ ለመፈጸም ማሰብ፣ ቀደም ብሎ በተጠቀሱት ሀዲሶች ላይ በሁሉም ላይ የተደነገገ ጉዳይ ነው፡፡
: የመዲናውን መስጂድ የሚጎብኝ ሰው ያለውን ትልቅ ምንዳ ከመጠቀም አንጻር አምስቱን የግዴታ ሶላቶች በመዲናው መስጂድ ላይ ቢሰግድ ጥሩ ነው፡፡ አሁንም ያለውን ትልቅ ምንዳ ከመጠቀም አንጻርም በመስጂዱ ዚከርና ዱዓ እንዲሁም ትርፍ (ሱና) ሶላቶችን ማብዛት ሱና ነው፡፡

ቀደም ብሎ በትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ የቦታው ደረጃ ላቅ ያለ መሆኑ ተወስቱዋል፡፡ በላቀው ረውዱ (ረውድቱ ሸሪፍ) ላይ ትርፍ ሶላቶችን ማብዛት ይወደዳል፡፡ የአላህ መልአከተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِّنْ رِّيَاضِ الْجَنَّةِ»

«በእኔና በሚንበሬ (በመቀመጫዬ) ላይ ከጀነት የሆነ ጩጩ አለ፡፡»

የግዴታ ሶላቶችን በተመለከተ ለጎብኘውና ለሌላው ሰው ወደ መስጂዱ ቀደም ብሎ ለመግባትና የመጀመሪያውን ሶፍ (መስመር) ለመያዝ መጣጣር አለባቸው፡፡ ሌላው ቢቀር የመጀመሪያው ሶፍ እንኩዋ ባይገኝ የዋናው ሶፍ ተቀጽላ የሆነውን የመጀመሪያው ሶፍ ለማግኘት መጣጣር ያስፈልጋል፡፡ በትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ፣ የአላህ መልአከተኛ በመጀመሪያ ሶፍ ጉዳይ ላይ አጽንኦት ሰጥተው ግፊት ማድረጋቸውን አቡ ሁረይራ እንደሚከተለው ዘግበዋል፡-

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النَّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا»

«ሰዎች በአዛንና በመጀመሪያ ሶፍ (ሰልፍ) ያለውን ምንዳ ቢያውቁና (እሱን ለማግኘት) ዕጣ ከመጣጣል ውጪ ሌላ አማራጭ የሌላቸው ቢሆን ኖሮ፣ ዕጣ ይጣጣሉ ነበር።» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)። የአላህ መልእክተኛ ተመሳሳይ መልእክት ያለው ሃሳብ ለባልደረቦቻቸው በሚከተለው መንገድ ገልጾዋል። አቢ ሰዒድ አል-ኸድሪይ እንዳስተላለፈው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«تَقَدَّمُوا فَأَتَمُّوا بِي وَلَيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ وَلَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَتَأَخَّرُ
عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى يُؤَخِّرَهُ اللَّهُ».

«ወደ ፊት ቀደም በሉ፤ በእኔ ተመሩ (ተከተሉ)፤ ከእናንተ ሁዋላ ያለው በእናንተ ይመራ። ሰዎች ከሶላት ከመዘግየት አይወገዱም፤ አላህ እነሱን ወደ ሁዋላ የሚያስቀራቸው ቢሆን እንጂ።» (ሙስሊም የዘገበው)።

ዓኢሻ እንዳስተላለፈችው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«لَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَتَأَخَّرُ عَنِ الصَّفِّ الْمَقْدَمِ حَتَّى يُؤَخِّرَهُ اللَّهُ فِي
النَّارِ»

«ሰዎች ከመጀመሪያ ሶፍ (መስመር) ከመዘግየት አይወገዱም፤ አላህ በእሳት ውስጥ የሚያዘገያቸው ቢሆን እንጂ።» በሌላ የሀዲስ ዘገባ እንደተረጋገጠውም፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ፡-

«أَلَا تَصِفُونَ كَمَا تَصِفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ!
وَكَيْفَ تَصِفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟ قَالَ: يُتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْأُولَى،
وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ»

«መላኪዎች ጌታቸው ዘንድ ሶፍ (ሰልፍ) እንደሚይዙት፣ እናንተም ሶፍ (ሰልፍ) አትይዙምን?» እኛም፣ የአላህ

መልእክተኛ ሆይ! መላኪዎች እንታቸው ዘንድ እንዴት ብለው ነው ሶፍ (ሰልፍ) የሚይዙት? አልናቸው፡፡ እሳቸውም፡ «የመጀመሪያውን ሶፍ (ሰልፍ) የሚሞሉ ሲሆኑ፤ በየመስመሩ መካከል ክፍተት የሌለው (የተጠጋጋ) የሆነ ሶፍ (ሰልፍ) ይሰራሉ፡፡» (ሙስሊም የዘገበው)፡፡

ይህን ነቢያዊ መልእክት የሚመለከቱ ብዙ ነቢያዊ ሀዲሶች አሉ፡፡ መልእክቶቹም የእሳቸውን መስጂድ ጥንታዊ ይዘታና አሁን ከተስፋፋ በኋላ ያለውን ሁኔታ የሚመለከቱ ናቸው፡፡ በትክክለኛው የሀዲስ ዘገባ እንደተረጋገጠው፤ የአላህ መልእክተኛ ባልደረቦቻቸውን የሶፋን (የሰልፉን) ቀኝ አቅጣጫ ያለውን እንዲይዙ ግፊት ያደርጉ ነበር፡፡ እንደሚታወቀው በመዲናው መስጂድ በመጀመሪያው ይዘታ በቀኝ በኩል ያለው የመጀመሪያው ሶፍ የሚገኘው ከረውዲው ውጪ ነው፡፡ ይህ ማለት ደግሞ በሶፋ መጀመሪያ የቀኝ አቅጣጫ ላይ ትኩረት ማድረግ_ከላቀው ረውዲ የበለጠ ትኩረት የሚደረግበት መሆኑን ማወቅ ይቻላል፡፡ በመጀመሪያው ሶፍና በሶፋ የቀኝ አቅጣጫ ላይ አጽዕኖት መስጠት፤ ረውዲው ላይ አጽዕኖት ከመስጠት የላቀ ነው፡፡ በዚህ ርዕስ ጉዳይ ላይ የመጡ ሀዲሶችን በትኩረት የቃኘ ሰው፤ ያነሳነው ነጥብ ግልጽ መሆኑን ይረዳል፡፡ አላህ መልካምን ነገር አጎናጸፊ ነው፡፡

ለአንድ ሰው እንኩዋ ሀጀረል አስወድን በእጁ ማበስ ወይም መሳም ወይም መዞር የሚፈቀድ አይደለም፡፡ ምክንያቱም ይህ ተግባር ከአንድ ቀደምት ደጋግ ሙስሊሞች ዘንድ እንኳ አልተገኘም፡፡ እንዲያውም ተግባሩ አዲስ ፈጠራ (ቢድዓ) እና ንቅፍ ነው፡፡

አንድ ሰው ጉዳዩ መፍትሄ እንዲያገኝ ወይም ከጭንቁ ለመገላገል ወይም በሽተኛው እንዲድን ፈልጎ የአላህን መልእክተኛ መጠየቅ የለበትም፡፡ ምክንያቱም እነዚህ ሁሉ ጉዳዮች ከአላህ ዘንድ ሊጠየቁ

የሚገባቸው እንጂ፣ ከሌላ ፍጡር ሊጠየቁ የሚገቡ አይደሉም። አንድ ሰው ጉዳዩን ከሙታን የሚጠይቅ ከሆነ ድርጊቱ ሽርክ (ጣኦት አምልኮ)፣ ከአላህ ውጪ ያለን ነገር ማምለክ ነው።

ኢስላም በሁለት መሰረቶች ላይ የተመሰረተ ነው። እነሱም፡-

አንደኛው፡- እሱን ብቻውን እንጂ፣ ሌላን ፍጡር ላያመልክ ነው።

ሁለተኛው፡- የሚመልከውም አላህና የአላህ መልእክተኛ በደነገጉት መንገድ ብቻ ነው። ይህ የ

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ»

«ላ ኢላሃ አልለላህ፤ ሙሀመዱን ረሱሉላህ» የሚለው ሃሳብ ትርጉም ነው።

እንደዚሁም አንድ ሰው ነቢዩን ምልጃ ሊጠይቅ አይፈቀድለትም። ምክንያቱም ይህ ነገር ለአላህ ብቻ የተገባ ነውና ነው። ምልጃ ከእሱ እንጂ ከሌላ ወገን አይፈቀድም። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا﴾

«ምልጃ መላውም የአላህ ብቻ ነው» (አዝ-ዙመር፣ 44)። ሰዎች እንዲህ ይላሉ፡-

«اللَّهُمَّ شَفِّعْ فِيَّ نَبِيَّكَ، اللَّهُمَّ شَفِّعْ فِيَّ مَلَائِكَتَكَ، وَعِبَادَكَ الْمُؤْمِنِينَ، اللَّهُمَّ شَفِّعْ فِيَّ أَفْرَاطِي»

«አላሁምመ ሸፍፊህ ፊይዬ ነቢይክ፤ አላሁምመ ሸፊህ ፊይዬ መላኢከተክ፤ ወዲባዲከል ሙአሚኒን፤ አላሁምመ ሸፊህ ፊይዬ አፍራጢ።»

«አላህ ሆይ! የነቢይህን፣ የመላኢካህን፣ የአማኝ ባሪያዎችህንና የህጻናቱን ምልጃ እንድትሰጠኝ እጠይቅሃለሁ፡፡» (አዱረሩ ስሰኒያ ፊል አጅዊበቲ ነጅዲያ 1፣ 218)፡፡ ሌሎችም መሰል ዱዓዎችም አሉ፡፡

ሙታን ምንም አይነት ነገር ሊጠየቁ አይገባም፡፡ ምልጃም ከእነሱ ወይም ከሌላ ሊጠየቅ አይገባም፡፡ አንቢያእ ሆኑም አልሆኑም ከእነሱ ምልጃ መጠየቅ ተገቢ አይደለም፡፡ እንዲህ አይነቱ ተግባር በኢስላም አልተደነገገም፡፡ ምክንያቱም ሚች ሸሪዓው በልዩ ሁኔታ ካስቀመጠው ውጪ፣ የሚች ስራው በእርግጠኝነት ተቁዋርጡዋል፡፡ አቡ ሁረይራ እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٌ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ»

«የሰው ልጅ ሲሞት ቁዋሚ ሶዶቃ ወይም ጠቃሚ የሆነ ዕውቀት ወይም ለእሱ አላህን የሚለምንለት መልካም ልጅ ካለው በቀር እንጂ፣ ስራው ሁሉ ይቋረጣል፡፡ (ሙስሊም የዘገበው)፡፡

የአላህ መልዕክተኛ በህይወት እያሉና በዕለተ ቂያማ ወደ አላህ ምልጃ ማቅረብ ስለሚችሉ ለእሳቸው ምልጃ ይፈቀዳል፡፡ በዚህም ነቢዩ ሰዎችን ሊማልዱ እነሱ የጠየቁቸውን ጥያቄዎች ይዘው ወደ ጌታቸው ይቀርባሉ፡፡

እንደሚታወቀው በዱንያ ምልጃ በእሳቸው ብቻ የሚወሰን ሳይሆን፣ አጠቃላይና ለሌላውም የሚፈቀድ ነው፡፡ ስለሆነም አንድ ሙስሊም ለወንድሙ (በህይወት ላለ ወንድሙ)፡- «በዚህ፣ በዚህ ጉዳይ ጌታዬን ማልድልኝ» ሊል ይችላል፡፡ ይህም ማለት «አላህን ለምንልኝ» ሊል ይችላል ማለት ነው፡፡ ስለሆነም አንድ ሰው የሆነ ሰው በሚፈቀድ መንገድ አላህን እንዲማልድለት (እንዲጠይቅለት)

ከጠየቀው፤ ተጠያቂው ለወንድሙ አላህን ምልጃ ሊጠይቅለት ይችላል።

ይሁን እንጂ አላህ በቁርአን

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾

«... ያ እርሱ ዘንድ በፈቃዱ ቢሆን እንጂ፤ የሚያማልደው ማነው?» (አል-በቀራ፤ 255) እንዳለው የዕለተ ቂያማ ማንኛውም ሰው አላህ ፈቅዶለት ካልሆነለት በስተቀር፤ የማማለድ አቅም የለውም። የሞት ሁኔታ ልዩ የሆነ ሁኔታ ነው። ይህን ሁኔታ የሰው ልጅ ከሞት በፊት፤ ከመቀስቀስ በኋላና ከሞት መነሳት በኋላ ካለው ሁኔታ ጋር ማመሳሰል አይገባም። ምክንያቱም የሰው ልጅ ህይወቱ በማለፉ (በመሞቱ) ስራው ሁሉ ተቋርጧልና ነው። ፡ ይህ ማለት ሽሪዓው ቀጣይነት አላቸው ብሎ ከጠቀሳቸው የስራ ዓይነቶችን ሳይጨምር ማለት ነው። ይሁን እንጂ ከሙታን ምልጃ መጠየቅ ሽሪዓው «በሲቀር» ያስቀመጠው ነገር አይደለም። ይህን ጉዳይ ይፈቀዳል ከሚል አጉል መላምት ጋር ማቆራኘትም አይፈቀድም።

የአላህ መልዕክተኛ ከሞት በሁዋላ በቀብር ህያው (ሀያተን በርዘኸያ) እንደሆኑ ያለጥርጥር ይታወቃል። እንዲያውም ቀብር ላይ የሚያሳልፉት ህይወት ሰማዕታት (ሹሃዳእ) ከሚያሳልፉት ህይወት እጅግ በጣም የላቀ ህይወት ነው። ነገር ግን ይህ ህያውነት ከሞት በፊት ያለው የህያውነት ገጽታ ነጸብራቅ አይደለም። በዕለተ ቂያማ ያለውም የህያውነት ገጽታ ነጸብራቅም አይደለም። ይልቅ ይህን ከሞት በሁዋላ ያለው የህያውነት ገጽታ እውነታውንና እንዴትነቱን የሚያውቀው አላህ እንጂ ሌላ ማንም አይደለም። ስለሆነም ነው የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ያሉት፡-

﴿مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّىٰ أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ﴾

«አንድ እንኳ መስሊም በእኔ ላይ ሰላምታ ካቀረበ፤ ሰላምታውን እመልስ ዘንድ አላህ ነፍሴን ወደ እኔ ይመልስልኛል፡፡» (አህመድና አቡ ዳውድ የዘገቡት)፡፡

ማስረጃው እንደሚያስረዳው እሳቸው (ነቢዩ) ሙዋች ናቸው፡ ፡ ነፍሳቸው አካላቸውን ተለይታለች፡፡ ነገር ግን ወደ እሳቸው ሰላምታ ሲቀርብላቸው፤ ነፍሳቸው ወደ እሳቸው ትመለሳለች፡፡ እሳቸው የሞቱ ለመሆናቸው የቁርአንና የሱና ማስረጃዎች አሉ፡፡ በሊቃውንት ዘንድም እሳቸው የሞቱ ለመሆናቸው የጋራ አቁዋም አላቸው፡፡ ይህ ማለት ግን ቀብር ላይ ከሚኖራቸው የ«ህያውነት» ገጽታ (በርዘኸ) ጋር የሚጋጭ አይደለም፡፡ «የሰማዕታት ሞት» በቁርአን የተወሳውንና ቀብር ላይ የሚኖራቸውን የ«ህያውነት» ገጽታ የሚከለክላቸው አይደለም፡፡ አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ﴾

«እነዚያን በአላህ መንገድ የተገደሉትን ሙታን አድርገህ አትገምታቸው፤ በእርግጥ እነርሱ እኔታቸው ዘንድ ህያዋን ናቸው፤ ይመገባሉ» (አሊ-ዒምራን፣ 169)፡፡

በዚህ ጉዳይ ላይ ሀተታ ያበዛነው፣ ርዕሰ-ጉዳዩ አንገብጋቢ ስለሆነ ነው፡፡ በዚህ ርዕሰ-ጉዳይ ላይ በሙስሊሞች ዘንድ ብዙ ያልጠፋ (የተመሳሰሉ) ነገሮች ስላሉ ነው፡፡ በእነዚህም ያልጠፋ ነገሮች ምክንያት በሙስሊሙ አካባቢ ወደ ሺርክ (ከአላህ ወጪ ሙታንን ማምለክ) ጥሪ የማድረግ አዝማሚያ አካሄድ ነው የሚታየው፡፡ ለእኛና ለሁሉም ሙስሊሞች ሽሪዓውን ከሚነቅፉ ነገሮች እንድንርቅ ደህንነትን አላህን እንለምነዋለን፡፡ አላህ እጅግ በጣም አዋቂ ነው፡፡

የተወሰኑ ጎብኚዎች ከነቢዩ ቀብር ዘንድ ድምጻቸውን ከፍ

ማድረጋቸው፤ እዚያም ላይ ረዘም ላለ ጊዜ መቆማቸው ኢ-ሸሪዓዊ አካሄድ ነው። ምክንያት አላህ የዚህን ኡማ አባላት ከነቢዩ ድምጽ በላይ ድምጻቸው ከፍ እንዳይልና፤ ጩኸታቸውም ከፊላቸው ለከፊላቸው እንደሚያደርጉት ጩኸት እንዳይሆን ከልክለዋቸዋል። ድምጻቸውንም ዝቅ እንዲያደርጉ አላህ በቁርአኑ ግፊት አድርጎባቸዋል። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُغْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولٍ أَلَيْسَ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلنَّقَاةِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ድምጻችሁን ከነቢዩ ድምጽ በላይ ከፍ አታድርጉ፤ ከፊላችሁም ለከፊሉ እንደሚጮህ በንግግር ለእርሱ አትጩሁ፤ እናንተ የማታውቁ ሰትሆኑ ስራዎቻችሁ እንዳይበላሹ (ተከልከሉ)። እነዚያ በአላህ መልእክተኛ ዘንድ ድምጻቸውን ዝቅ የሚያደርጉ፤ እነዚህ እነዚያ አላህ ልቦቻቸውን ለፍርሃት የፈተናቸው ናቸው። ለእነሱም ምህረትና ታላቅ ምንዳ አላቸው» (አል-ሁጁራት፣ 3-2)።

ከነቢዩ ቀብር ዘንድ ረዘም ላለ ጊዜ መቆምና በተደጋጋሚ በእሳቸው ላይ ሰላምታ ማብዛት፤ የሰው መጨናነቅ (መገፋፋት)፤ የጫጫታ ብዛትና የድምጽ ከፍታ እቀብራቸው ላይ እንዲኖር አስተዋጽኦ ያደርጋል። ይህ ደግሞ አላህ ለሙስሊሞች በዚህ ግልጽ በሆኑ አንቀጾች ከደነገገው ህግ ጋር ይጋጫል። የአላህ መልእክተኞች የተከበሩ፤ ህያውና ሙዋች ናቸው። ስለሆነም አንድ አማኝ ከነቢዩ ቀብር ላይ የሸሪውን ስርዓት የሚጸረር ተግባር መፈጸም የለበትም። ልክ እንደዚሁ አንዳንድ የነቢዩን ቀብር የሚዘይሩና ሌሎች ሰዎች ፊታቸውን ወደ ቂብላ ዞረውና

እጃቸውን ከፍ አድርገው በጣም ዱዓ ያበዛሉ። ይህ ሁሉ ድርጊት የነቢዩ ባልደረቦችንና መንገዳቸውን በቅን የተከሉ የቀደምት ደጋግ ሙስሊሞችን ድርጊት ተጻራሪ ነው። እንዲያውም አዲስ ፈጠራ ነው። የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ مِنْ بَعْدِي،
تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ
فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ»

«በእኔና ከእኔ በሁዋል ቅኑን መንገድ በተመሩ ምትኮች ሱና (ፈለግ) አደራችሁን። ሱናውን አጥብቃችሁ ያዙ፤ በቅንጣጤያችሁ (በውሻ ክራንቻ ፕርሳችሁ ነክሳችሁ - መንገዳቸውን አጥብቃችሁ) ያዙ። አዳዲስ ፈጠራዎችን አደራችሁን! አዲስ ፈጠራ ሁሉ መጤ ነው፤ ሁሉም መጤ ደግሞ ጥመት ነው።» (አቡ ዳዊድና ነሳኢ ዘግበውታል)።

ዓኢሻ እንዳስተላለፈችው፣ የአላህ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ»

«በዚህ ጉዳያችን (በኢስላም) ከእሱ የሌለ አዲስ ነገር ይዞ የመጣ ሰው፣ ነገሩ (ያመጣው) ተመላሽ ነው።» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)። በሌላ የሙስሊም ዘገባ ደግሞ፣ «የእኛ ትእዛዝ የሌለበት ሰራን የሰራ፣ እሱ (ነገሩ) ተመላሽ ነው።»

ዐሊይ ኢብኑል ሀሰን ዘይኑል ዓቢዲን የሆነ ሰው እነቢዩ ቀብር ዘንድ ዱዓ እያደረገ ተመለከተው፤ ድርጊቱን ከለከለው። እሱም ከአባቴ፣ ከአያቴ ከዚያም ከአላህ መልእክተኛ የሰማሁትን ሀዲስ አልነግርህምን? አለው። የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ፡-

«لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِي عِيدًا وَلَا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ

تَسْلِيْمَكُمْ يَبْلُغْنِي اَيْنَمَا كُنْتُ»

«ቀብሬን የበዓል ቦታ አታድርጉት። ቤታችሁንም መቃብር አታድርጉት። የትም ቦታ ሆናችሁ የምታደርጉት ሰላምታ ለእኔ ይደርስኛል።» (አል-ሀፊዝ ሙሀመድ ኢብኑ ዐብዲልዋሂድ አል-መቅዲሲይ ዘግቦታል)።

አንዳንድ የነቢዩን ቀብር የሚጎበኙ ሰዎች በነቢዩ ላይ ሰላምታ ለማቅረብ ልክ የሰላት አቋቋም ስነ-ስርዓት የሚፈጽሙ ይመስል ከደረታቸው በላይ ወይም በታች ቀኝ እጃቸውን ከግራ እጃቸው አድርገው ዚያራ ያደርጋሉ። ይህ ሁኔታ በእሳቸው ላይ ሰላምታ ለማቅረብ ተብሎ የሚፈጸም ተገቢ ተግባር አይደለም። ይህ ለእሳቸው ብቻ ሳይሆን ለንጉሶችም ይሁን ለመሪዎች እንዲሁም ለሌሎችም ባላስልጣናት ሰላምታ ለማቅረብ ይህን አይነት መንገድ ተግባራዊ አድርጎ ዚያራ (ጉብኝት) ማድረግም የሚፈቀድ አይደለም። ምክንያቱም ሂደቱ ውርደትን፣ ፍርሃትንና አምልኮትን የሚገልጽ ነው። እንዲህ አይነቱ «የውርደት ገጽታ» መግለጫ ደግሞ ለአላህ በቀር እንጂ ለሌላ አይገባም። ይህን ጉዳይ አል-ሃፊዝ አል-ሀጆር አል-ዐስቀላኒ «ፊትሁል ባሪእ» ከተባለው መጽሀ ላይ የተለያዩ ሊቃውንትን ጠቅሰው ዘከረውታል። የቀደምት ደጋግ መስሊሞችን ቅን መንገድ መከተል አላማው የሆነ ሰው በዚህ ላይ ያለውን ጉዳይ ካስተነተነው በጉዳዩ ላይና ዙሪያ ያለው እውነታ ጉልህ ሆኖ ይታየዋል።

ነገር ግን ወደ ቅኑ የቀደምት ደጋግ መስሊሞች መንገድ ጥሪ የሚያደርጉ ዳዲዎች ላይ አጉል የእኔነት፣ ስሜትና ጭፍን ተከታይነትን መሰረት አድርጎ በእነሱ ላይ የሚነዛውን አጓጉል አሉባልታ፣ ለአላህ መተው ነው። ለእኛና በአጉል አሉባልታ ራሱን ለጠመደው ሰው አላህ ቅኑን መንገድ እንዲመራው፣ እንዲሁም እውነታውን ለሌሎች መግለጽን አላህ እንዲገጥመን እሱን እንለምነዋለን። አላህ ከጉድለት የጠራና መልካም ነገርን

የሚጠየቀው እሱ ነው፡፡

በተመሳሳይ ሁኔታ አንዳንድ ሰዎች ከላቀው የነቢዩ ቀብር ፊት ለፊት ይሆኑና በሰላምታና በዱዓ አጋጣሚ ከንፈራቸውን ያንቀሳቅሳሉ፡፡ ይህ ሁሉ ነገር አዲስ መጤ (ቢድዓ) ነገር ነው፡፡ አንድ ሙስሊም አላህ ሳይፈቅድለት በዲኑ አዲስ ነገር ሊያመጣ አይገባም፡፡ ይህ ሰው በዚህ ስራው ለአላህ ወዳጅና መልካም ተከታይ ከመሆን ይልቅ፣ ወደ ድርቅና የቀረበ ነው፡፡ ኢማሙ ማሊክ ይህን አይነቱንና ተመሳሳዩን ስራ ነቅፈውታል፡፡ እንዲሁም ብለዋል፡- «የሁዋለኛው ትውልድ (ኡማ) ስኬታማ የሚሆነው፣ የመጀመሪያው ትውልድ ስኬታማ የሆነበትን የስኬት መንገድ መከተል ሲችል ነው፡፡» (ቃዲ ዒያድ፣ ሺፋ፣ 1፣ 88)፡፡

እንደሚታወቀው የዚህ ኡማ የመጀመሪያው ትውልድ በጉዞው ስኬታማነትን የተጎናጸፈው በነቢዩ፣ በቅኖቹ ኸሊፋዎች፣ በተወዳጆቹ ባልደረቦች፣ በቅንነት በተከተሉት ተከታዮች መንገድ የተጓዘ ስለሆነ ነው፡፡ የዚህ ኡማ ማሳረጊያም ትውልድም ስኬታማ ጉዞን የሚጎናጸፈው፣ የመጀመሪያው ኡማ የሄደበትን ስኬታማ መንገድ የሙጥኝ ብሎ በመንገዱ ከተጉዋዘ ነው፡፡ አላህ ሙስሊሞችን በዱንያና በአኸራ መድሃንና ደስታ እንዲሁም ልቅና የሚያገኙበትን ሁኔታ ይግጠማቸው፡፡ እሱ ለጋስና ቸር ነው፡፡

ማሳሰቢያ

አንዳንድ ብዙም ኢስላማዊ እውቀት የሌላቸውና መሰሎቻቸው እንደሚያስቡት የነቢዩን ቀብር መጎብኘት ለሀጅ ስራ እንደ ግዴታ ወይም እንደ መስፈርት የሚያስቆጥረው አይደለም። የነቢዩን መስጂድ ለጎበኘና ለመስጂዱ ቅርብ ለሆነ ሰው ቀብሩን መጎብኘት የተወደደ እንጂ፤ ከሀጂ ጉዳይ ጋር የሚያገናኘው ምንም ነገር የለም። ከመዲና ከተማ ውጪ ያለ የሩቅ ሰው፣ ቀብሩን ለመጎብኘት አስቦና ለጉዞ ተሰናድቶ ቀብሩን ለመጎብኘት መምጣት የለበትም፡ ፡ ነገር ግን የነቢዩን መስጂድ ለመጎብኘት ከሩቅ ቢመጣ ችግር የለውም። ከመስጂድ ዚያራው በሁዋላ የተከበረውን ቀብር ለመዘየር ከቻለ አብሮ የሁለቱን ባልደረቦቻቸውን (የአቡበክርንና የዑመርን) ይጎብኛል። ምክንያቱም የሁለቱ ባልደረቦቻቸው ቀብር ጉብኝት ጉዳይ ከነቢዩ የቀብር ጉብኝት ጋር የተጎዳኘ ነውና። ለዚህም ቡኻሪና ሙስሊም አቡ ሁረይራን ጠቅሰው የዘገቡት ሀዲስ አለ። ይኸውም የሚከተለው ነው፡-

«لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِي هَذَا، وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى»

«አንድ ሰው ወደ ሶስት መስጂዶች (እነሱም)፡- ወደ መስጂደል ሀራም፣ ወደ ይህ የኔ መስጂድ (የመዲናው መስጂድ) እና ወደ መስጂደል አቅሷ የሚያደርገው ጉዞ ሲቀሩ እንጂ፤ ዲባዳን አስቦ መንገድ መግባት አይገባውም።»

የእሳቸውንና የሌላውን ቀብር መጎብኘት በኢስላም የተደነገገ ቢሆን ኖሮ፣ የአላህ መልዕክተኛ ኡማውን ቀብራቸውን ይጎበኝ ዘንድ ያዙት ነበር። ቀብር በመጎብኘቱ የሚገኘውንም ደረጃ ያመለክቱ ነበር። ምክንያቱም ነቢዩ ከማንም የላቁ፣ ለአላህ ብለው መካሪ፣ አዋቂ እንዲሁም አላህን ከማንም በላይ ፈሪ ናቸውና ነው። ኡማው

ሊደርሰው የሚገባውን ነገር ሁሉ ግልጽ በሆነ መንገድ አድርሰዋል። ይህ ማለት ኡማውን በሁሉም መልካም ነገር ላይ አመለክተዋል፤ ከሁሉም እኩይ ነገርም አስጠንቅቀዋል። ከጠቀሱዋቸውም ሶስት መስጂዶች በቀርም ስንቅ ሰንቆና ለጉዞ ተሰናድቶ መንገድ መግባት ተገቢ እንዳልሆነ አስጠንቅቀዋል። ኢማሙ አህመድና አቡ ዳውድ በዘገቡት ሀዲስም የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِى عَيْدًا، وَلَا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُ»

«ቀብሬን የበዓል ቦታ አታድርጉት፤ ቤታችሁንም መቃብር አታድርጉት። የትም ቦታ ሆናችሁ የምታቀርቡት ሰላምታ ለእኔ ይደርስኛል።»

እንዲያው በደፈናው የነቢዩን ቀብር መጎብኘት በሸሪዓው ተፈቀደ ነው የሚለው አቁዋም፤ የነቢዩን ቀብር «በዓል» አድርጎ እንዲያዝ በር ከፋች ነው። በዚህም ነቢዩ የጠሉት ማለትም በእሳቸው ጉዳይ ተስፈንጣሪነትና ድንበር አላፊነት ላይ መውደቅ ይከሰታል። ለነገሩ የነቢዩን ቀብር መጎብኘት በሸሪዓው ተፈቀደ ነው በሚል (አጉል) አቁዋም ብዙ ሰዎች ተስፈንጣሪ (ከነቢዩ ሱና አፈንጋጭ) ሆነዋል።

«ወደ ነቢዩ ቀብር በመሄድ የእሳቸውን ቀብር መዘየር የሚፈቀድ ነው» የሚል አቁዋም ያላቸው ወገኖች የሚያቀርቡት የሀዲስ ማስረጃ ሰነዱ (የዘገባ ሰንሰለቱ) ደካማ ከመሆኑ በላይ መሰረተ-ቢስ ነው። ሀዲሶቹም ደካማ ለመሆናቸው የሀዲስ ሊቃውንቱ እንደነዳረል ቁጥረዬ፤ በይሀቂ፤ ኢብኑ ሀጆርና ሌሎችም አሳስበዋል። ስለሆነም «ይበቃል» የሚለውን አቁዋም ለመደገፍ ለማስረጃነት የሚውሉት «ደካማ ሀዲሶች»፤ ከሶስቱ መስጂዶች በቀር ለጉዞ ተሰናድቶ መጉዋዝን የሚከለክለውን «ትክክለኛ ሀዲስ» መቃረን አይበቃላቸውም፤ አይፈቀድላቸውም።

አንተ አንባቢ ሆይ! አንተ ልታውቃቸውና እንድትጠነቀቃቸው እንዲሁም እንዳትሸነገልባቸው ይሆን ዘንድ የነቢዩን ቀብር መንብኘት ይበቃል የሚል አቁዋም ያላቸው ሰዎች ለመረጃነት የተጠቀሙባቸው ደካማ ሀዲሶች የሚከተሉት ናቸው፡-

አንደኛ፡- «ሀጅ አድርጎ እኔን ያልጎበኘኝ ሰው፤ እኔን ችላ እንዳለኝ ነው፡፡»

ሁለተኛ፡- «ከሞትኩ በሁዋላ የጎበኘኝ ሰው፤ በህይወት እያለሁ እንደጎበኘኝ ነው፡፡»

ሶስተኛ፡- «እኔንና አባቴ ኢብራሂምን በአንድ አመት ውስጥ የጎበኘን፤ ከአላህ ዘንድ ጀነትን ዋስትና እገባለታለሁ፡፡»

አራተኛ፡- «ቀብሬን የጎበኘ ሰው፤ ለእሱ ምልጃዬ ተገቢ ሆነችለት፡፡»

እነዚህ ሁሉ በነቢዩ ስም የተወሰኑ «ሀዲሶች» በእርግጥም ራሳቸው ነቢዩ ለመናገራቸው ማረጋገጫ ያልተገኘላቸው ናቸው፡ ፡ የሀዲስ ሊቃውንቱ አል-ሃፊዝ ኢብኑ ሀጆር ብዙ ዘገባ ያለውን ሀዲስ ካወሱ በሁዋላ፤ «ተልኼስ» ላይ እንዲህ ብለዋል፡- «የዚህ ሀዲስ ሁሉም የዘገባ መንገዶች ደካሞች ናቸው» ብለዋል፡፡ አል-ሃፊዝ አል-ዐቀይሊ ደግሞ፤ እንዲህ ብለዋል፡- «በዚህ ምዕራፍ ላይ (ርዕሰ-ጉዳዩን በሚዳስሰው) ምንም አይነት ትክክለኛ ዘገባ የለም፡፡» እንዲህ ስለሆነም ሸይኹል ኢስላም ኢብኑ ተይሚያ፡- «እነዚህ ሀዲሶች ሁሉ መሰረተ-ቢስ (መውደዕ) ናቸው» ብለዋል፡ ፡ ኢብኑ ተይሚያ በዒልም ባህር፤ ዕውቀትን በአዕምሮው ሽምድዶ የሚይዝና መረጃዎችን በሚገባ አዳርሶ የሚያስስ ሊቅ ነው፡፡

ለነገሩ በዚህ እየተነጋገርንበት ባለው ርእስ ጉዳይ ላይ በትክክለኛ መረጃ የተረጋገጠ ነቢያዊ ሀዲስ ቢኖር ኖሮ፤ ከማንም በላይ የነቢዩ ባልደረቦች ለስራዎቹ ቀዳሚዎች ነበሩ፡፡ ጉዳዩንም ለነቢዩ

ኢማ ከማብራራታቸው በላይ ሰዎችም እሱን ይተገብሩት ዘንድ ጥሪ ያደርጉ ነበር። ምክንያቱም የነቢዩ ባልደረቦች ከአንቢያአ ቀጥሎ ምርጥ ትውልዶች ነበሩና ነው። ይህም ብቻ አይደለም፤ የአላህን የህግ ልክ (ድንበር)፤ አላህ ለፍጡራት ለምን እንደደነገገው በሚገባ አዋቂዎችም ነበሩምና ነው። የሰው ልጅ ለአላህ ቅን ታዛዥ እንዲሆን ፍጡራትን በጣም መከራዎች ናቸው። ታዲያ በዚህ ጉዳይ ላይ ከእነሱ ዘንድ አንድ እንኩዋ እዚህ ግባ የሚባል ማስረጃ አለመገኘቱ፤ ለጉዞ ተሰናድቶ የነቢዩን ቀብር ለመጎብኘት መንገድ መግባት ሽሪዓዊ መሰረት የሌለው ለመሆኑ በሚገባ አስረጅ ነው። በዚህ ጉዳይ የተዘገቡት ሀዲሶች ሁላቸውም ትክክለኛ ሀዲሶች ቢሆኑ ኖሮ፤ ምንም የጉዞ መሰናዳት ሳያስፈልግ ቀብራቸውን ብቻ መጎብኘት ይፈቀዳል የሚል አቁዋም መድረስ የግድ ነበር። አላህ ከፍ ያለ ነው፤ ጥራት ይገባውና ነገሮችን ከማንም በላይ አዋቂም ነው።

የቁባእ መስጂድንና በቂዕን መጎብኘት

የመዲና ከተማን ለሚጎበኝ ሰው እግረ መንገዱንም የቁባእን መስጂድ መጎብኘትና መስጂዱም ላይ ሶላት መስገድ ይወደዳል፡፡ ይህ ጉዳይ ቡኸሪና ሙስሊም አብደላህ ኢብኑ ዑመርን ጠቅሰው በዘገቡት ትክክለኛ ሀዲስ፣ ኢብኑ ዑመር እንዲህ ብለዋል፡-

«كَانَ النَّبِيُّ يَزُورُ مَسْجِدَ قُبَاءَ رَاكِبًا وَمَاشِيًا وَيَصَلِّي فِيهِ رَكَعَتَيْنِ»

«የአላህ መልእክተኛ የቁባእ መስጂድን በእግራቸውና በመጓጓዣ በመሄድ ይጎብኙት ነበር፡፡ በመስጂዱም ሁለት ረከዓ ሶላት ይሰግዱ ነበር፡፡» በሌላ የሀዲስ ዘገባ ደግሞ፣ ሠህል ኢብኑ ሁኒይፊ እንዳስተላለፈው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءَ فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ»

«ከቤቱ ውድእ አድርጎ ወደ ቁባእ መስጂድ የመጣ ሰው፣ እንዲሁም በመስጂዱም ሶላት የሰገደ ሰው፣ ዑምራ ተሰርቶ የሚገኘውን ምንዳ ያገኛል፡፡» (ኢብኑ ማጂህ ዘግቦታል)፡፡

በተጨማሪም የበቂዕንና የሰማዕታትን (ሹሀዳእ) መቃብር እንዲሁም የሀምዛን ቀብር መጎብኘት ሱና ነው፡፡ ምክንያቱም ነቢዩ ቦታዎቹን (መቃብሮቹን) ይጎበኙዋቸው ስለ ነበር ነው፡፡ ለሚሾቹም ዱዓ ያደርጉ ነበር፡፡ አቡ ሁረይራ ባስተላለፉት ሀዲስ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«زُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ»

«መቃብርን ጎብኙ፡፡ እነሱ መጪውን ዓለም ያስታወሷችሁዋል፡፡» (ሙስሊም ዘግበውታል)፡
፡ ሰልማን ኢብኑ ቡረይዳ አባቱን ጠቅሶ እንደዘገበው፤
የአላህ መልእክተኛ ባልደረቦቻቸው መቃብርን ሲጎብኙ
የሚከተለውን እንዲሉ ያስተምሩዋቸው ነበር፡-

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ
بِكُمْ لَاحِقُونَ. نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ»

«አስሰላሙ ዓለይኩም፤ አህለድዲያሪ ሚነል ሙእሚኒነ
ወል ሙስሊሚነ፤ ወኢንና ኢንሻአላሁ ቢኩም ላሂቁን፤
ነስአሉላሁ ለና ወለኩምል ዓፊያ፡፡»

«በዚህ መካነ መቃብር የምትገኙ ምዕመናንና ሙስሊሞች
ሆይ! ሰላም በእናንተ ላይ ይሁን፡፡ እኛ አላህ ሲፈቅድ ከእናንተ
ጋር እንቀላቀላለን፡፡ ለእኛም ለእናንተም ደህንነቱን እንዲለግሰን
አላህን እንማጸነዋለን፡፡» ቲርሚዚ ኢብኑ ዐባስን ጠቅሶ በዘገበው
ሀዲስ ደግሞ፤ የአላህ መልእክተኛ በመዲና መቃብር ሲያልፉ ወደ
መቃብሩ ፊታቸውን አዙረው የሚከተለውን ብለዋል፡-

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ، يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ؛ أَنْتُمْ سَلَفُنَا
وَنَحْنُ بِالْآثَرِ»

«አስሰላሙ ዓለይኩም ያ አህለል ቁቡሪ፤ የግፈሩላሁ ለና
ወለኩም፤ አንቱም ሰለፉና ወነህኑ ቢል አሠር፡፡»

«በዚህ መካነ መቃብር የምትገኙ ምዕመናንና ሙስሊሞች ሆይ!
ሰላም በእናንተ ላይ ይሰፈን፤ አላህ ለእኛና ለእናንተ ምህረቱን
ይሰጠን፤ እናንተ ቀዳሚዎች ስትሆኑ፤ እኛ ደግሞ ተከታዮች ነን፡፡»

ከእነዚህ ነቢያዊ ሀዲሶች መረዳት እንደሚቻለው፤ ሸሪዓው
እውቅና የሰጠው የቀብር ጉብኝት አላማው፤ መጪውን አለም

ለማስታወስ፤ ለሙታን በጎ ለመዋልና እነሱን አላህ እንዲያዝንላቸው ዱዓ ለማድረግ ነው። ነገር ግን መቃብሩን የሚጎበኘው ሰው ከመቃብራቸው ዱዓ ለማድረግ፤ ከመቃብሩ ቁጭ ለማለት ወይም የሆነ ጉዳይ እንዲፈጸምለት እነሱን ለመጠየቅ ወይም የታመመ እንዲድንለት እነሱን ለመማጸን ወይም እነሱ አላህ ዘንድ ባላቸው ደረጃ (ክብር) ወይም መሰል ነገርን በመጠቀም እነሱን ለመጠየቅ ከሆነ፤ እንደዚህ አይነቱ የመቃብር ጉብኝት አዲስ መጤ፤ የሚነቀፍና አላህ እንዲሁም ነቢዩ ያልደነገጉት ተግባር ነው። ስራቸውን አላህ ይውደዳላቸውና ቀደምት ደጋግ ሙስሊሞችም አልተገባሩትም። እንዲያውም ይህ አይነቱ ተግባር ነቢዩ የከለከሉት የወንጀል ተግባር ነው። የአላህ መልእክተኛ አህመድ በዘገበው ሀዲስ እንዲህ ይላሉ፡-

«زُورُوا الْقُبُورَ، وَلَا تَقُولُوا هُجْرًا»

«መቃብርን ጎብኙ። ነገር ግን መጥፎ ነገር አትናገሩ።»

እነዚህ ያወሳናቸው ነገሮች ሁሉ አዲስ መጤ (ቢድዓ) ናቸው፡ ነገር ግን ደረጃቸው የተለያየ ነው። ከፊሉ አዲስ መጤ (ቢድዓ) እንጂ፤ ሺርክ አይደሉም። ለምሳሌ አላህን ቀብር ላይ ሆኖ መለመን፤ አላህን በሙታን ደረጃ (ክብር) እና በመሰል ነገሮች መጠየቅ የቢድዓ ተግባሮች ናቸው። ከፊሎች ደግሞ ከትልልቅ ሺርክ የሚመደቡ ናቸው። ለምሳሌ፡- ሙታንን መለመን፤ በእነሱ መታዘዝና መሰል ተግባሮች ትልቅ ሺርክ ናቸው።

ቀደም ብሎ ይህን የመሰል ነጥብ ተነስቶ እዚያ ላይ ዝርዝር ማብራሪያ ሰጥተናል። ስለሆነም ማንኛውም ሰው በዚህ ጉዳይ ላይ ንቁና ጥንቁቅ መሆን አለበት። ጌታህን መልካምን ነገርን መገጠምንና ለሀቂ መንገድ መመራትን ጠይቅ። እሱ ከጉድለት የጠራው ጌታ፤ ቅኑን መንገድ መሪና አጎናጸፊ ነው። ከእሱ ውጪ አምላክ የለም፤ ከእሱ ወጪም ጌታ የለ።

ይህ በመጨረሻ ልንገልጸው የፈለግነው ነጥብ ነው። በመጀመሪያም በመጨረሻም ምስጋና ለአላህ ይሁን። በባሪያው፣ በመልእክተኛው፣ ከፍጡራኑ መካከል ምርጥ በሆኑት ሙሀመድ ላይ፣ በቤተሰቦቻቸው፣ በባልደረቦቻቸው እንዲሁም እስከ ዕለተ ትንሳኤ ድረስ መንገዳቸውን በሚገባ መልኩ ለተከተሉ ሁሉ የአላህ እዝነትና ሰላም ይስፈንባቸው።

ሀጃጆችና ሌሎች ሰዎችን በመልካም የማዘዝና ከመጥፎ የመከልከል ግዴታነት

ሀጃ በሚያደርጉና በሌሎች ሰዎች ላይ ከሁሉም በላይ ግዴታ ካለባቸው ነገሮች መካከል አንዱ በመልካም ነገር ማዘዝና ከመጥፎ ነገር መከልከል ነው። አላህ በቁርአኑና መልዕክተኛውም በሱናቸው በገለጹበት መንገድ ግዴታ ሶላቶችን ጠብቆ መስገድም ሌላው ግዴታቸው ነው። ብዙዎቹ የመካና የሌላ አካባቢ ነዋሪዎች የግዴታ ሶላቶችን መስጂድ ላይ ከመስገድ ፋንታ፣ መስጂዶችን ችላ ብለው ከቤታቸው መስገዳቸው፣ ስህተትና ሽሪዓውን የሚጻረር ተግባር ነው። ከዚህ ተግባራቸው መከልከል አለባቸው። ሰዎች ወደ መልካም ነገር ሲጠሩ፣ መስጂድ ላይ ሶላትን በህብረት እንዲሰግዱ ማዘዝ ተገቢ ነው።

ዐብደላህ ኢብኑ ኡሚ መክቱም ማየት የተሳነው (አይነ ስውር) እና ቤቱም ከመስጂዱ ሩቅ ሆኖ እያለ፣ የአላህ መልእክተኛን እቤቱ እንዲሰግድ ፈቃድ ጠየቃቸው። እሳቸውም የሚከተለውን ምላሽ መስጠታቸው ተረጋግጦታል። አቢ ሁረይራ እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«هَلْ تَسْمَعُ النَّدَاءَ بِالصَّلَاةِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ فَأَجِبْ، مَا أَجِدُ لَكَ رُخْصَةً»

«አዛን ትሰማለህን?» አሉት። እሱም፣ «አዎ» አለ። እሳቸውም፣ «ለጥሪው ምላሽ ስጥ (ወደ መስጂድ ና)» አሉት። በሌላ የቡኸሪና የሙስሊም ዘገባ፣ አቢ ሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት፣ የአላህ መልእክተኛ ለኢብኑ ኡሚ መክቱም፡- «(በዚህ ጉዳይ) ለአንተ

ከቤትህ የምትሰግድበት ፈቃድ አላገኘህልህም» ብለውታል። እንዲሁም ቡኸሪና ሙስሊም አቢ ሁረይራን ጠቅሰው በዘገቡት ሌላ የሀዲስ ዘገባ ደግሞ፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ فَتُقَامَ، ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا فَيُؤَمِّمَ النَّاسَ، ثُمَّ أَنْطَلِقَ إِلَى رِجَالٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ، فَأَحْرِقُ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ بِالنَّارِ»

«ሶላት ይሰገድ ዘንድ ትዕዛዝ ማስተላለፍን፣ ከዚያም ሶላትን የሚመራ ሰው ሰዎቹን ሶላቱን እንዲያሰግዳቸው ማዘዝን፤ ከዚያም የህብረትን ሶላት (መስጂድ) ላይ ወደማይገኙ ወንዶች ዘንድ በመሄድ ቤታቸውን በእሳት ማቃጠልን አሰብኩ» አሉ።

ኢብኑ ማጂህ ኢብኑ ዐባስን ጠቅሶ በዘገበው መሰረት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ سَمِعَ النَّدَاءَ فَلَمْ يَأْتِ ، فَلَا صَلَاةَ لَهُ إِلَّا مِنْ عُذْرٍ»

«የአዛንን ጥሪ ሰምቶ ወደ መስጂድ ያልመጣ ሰው፣ (መስጂድ የማያስመጣው ሽሪዓዊ) ምክንያት እስከሌለው ድረስ፣ ሶላቱ ተቀባይነት የለውም።»

በሌላ ትክክለኛ የሙስሊም ዘገባ መሰረት፣ ኢብኑ መስዑድ እንዲህ ብለዋል፡- «ነገ (በዕለተ-ቂያማ) ሙስሊም ሆኖ፣ አላህን መገናኘትን የሚያስደስተው ሰው፣ የአዛን ጥሪ በሰማባቸው ቦታዎች ሁሉ እነዚህን አምስት ሶላቶችን ጠብቆ ይሰገድ። አላህ ለነቢያችሁ ቅኑን መንገድ ደንግጎላቸዋል፤ እነዚህ ሶላቶች ከቅኑ መንገድ መካከል ተጠቃሽ ናቸው። ወደ ሁዋላ የሚቀረው ሰው ከቤቱ እንደሚሰግደው፣ እናንተ ከቤታችሁ ከሰገዳችሁ፣ የነቢያችሁን ፈለግ (ሱና) ተዋችሁ ማለት ነው። እናንተ የነቢያችንን ፈለግ (ሱና) ከተዋችሁ ደግሞ ትጠማላችሁ። አንድ ሰው ወዱኡን

አሳምሮ ካደረገ በሁዋላ፤ ከእነዚህ መስጂዶች ወደ አንድ መስጂድ ይሄዳል። በዚህም አላህ በተራመደው እርምጃ ልክ ምንዳ ይጽፍለታል፤ ደረጃውም ከፍ ያለል፤ ወንጀሉም ይረግፍለታል፡ ፡ እኛ እንደታዘብነው ከህብረት ሶላት (ከጀመዓ ሶላት) ወደ ሁዋላ የሚቀረው፤ ሙናፊቅነቱ በግልጽ የሚታወቅበት እንጂ ሌላ አይደለም። የሆነ ሰው በሁለት ሰዎች ተደግፎ (መራመድ በቅጡ ባለመቻሉ) ወደ መስጂድ ይመጣ ነበር። ከዚያም ለሶላት በሶፍ መካከል ይቆማል።»

ሀጅ በሚያደርጉና በሌሎች ሰዎች ላይ አላህ እርም ካደረገው ነገር መራቅ ይኖርባቸዋል። ይህም ከዝሙት፤ ከአንድ አይነት ጾታዊ ግንኙነት (ሊዋጥ)፤ ከስርቆት፤ ከወለድ (ሪባ)፤ የየቲምን ገንዘብ ከመብላት፤ ከማጭበርበር፤ አደራን ከመብላት፤ አስካሪን መጠጥ ከመጠጣት፤ ከማጨስ፤ ልብስን (ለወንድ) ከቁርጭምጨሚት በታች ከማድረግ፤ ከኩራት፤ ከምቀኝነት፤ ከዩይልኝ፤ ከሀሜት፤ ነገር ከማዋሰድ፤ በሙስሊም ከመሳለቅ፤ በሲዲዎች፤ በጌታር፤ በማሲንቅ፤ በመሳሰሉት የሙዚቃ መሳሪያን መጠቀምና ሙዚቃና መዝሙር ያላቸውን ነገሮች በፊደሉና በሌሎች ነገሮች ከማዳመጥ፤ ቼዝ፤ ዳማና ቁማር ከመጫወት፤ የሰው ልጅንና ሌሎች ህይወት ያላቸውን ነገሮች ፎቶ ግራፍ ከማንሳት፤ ፎቶ ግራፍ እንዲነሱም ፈቃደኛም ከመሆን ከመሳሰሉት ተግባሮች መራቅ አለባቸው። እነዚህ ሁሉ አላህ በሁሉም ቦታና ዘመን የከለከላቸው መጥፎ ነገሮች ናቸው።

ሀጅ የሚያደርጉና የበይቱላህ አል-ሀራም ነዋሪዎች ከሌላው ሰው በፊት እነሱ እነዚህን መጥፎ ነገሮች ሌላውን ሰው ሊከለክሉ ይገባቸዋል። ምክንያቱም በዚህ አማን በሆነ ሀገር የሚሰራ ወንጀል፤ ሌላ ቦታ ከሚሰራው ወንጀል የበለጠ ሲሆን፤ ቅጣቱም እጅግ በጣም የበረታ ነው። አላህ በቁርአን እንዲህ ይላል፡-

﴿وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْحَكَامِ يُظْلَمِ نُزُقَهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾

«...በመዘንበል በዳይ ሆኖ (ማንኛውንም ነገር)፤ የሚፈልግ ሰው፤ ከአሳማሚ ቅጣት እናቀምሰዋለን» (አል-ሀጅ፤ 25)፡
 ፡ አላህ በዚህ በተከበረ ቦታ ወንጀልን ለመሰራት የፈለገን (ያሰበን) ሰው እንደዚህ ከዛተበት፤ ወንጀልን በሰራው ሰው ላይ የሚያደርስበት ቅጣት ምን ያህል ሊሆን ነው? ያለ ጥርጥር ቅጣቱ በጣም ትልቅና ብርቱ ነው፡፡ ከዚህ መጠን ቀቅ ያስፈልጋል፡፡ ከሌሎቹም ወንጀሎች እንዲሁ መጠን ቀቅ ያስፈልጋል፡፡

ሀጅ የሚያደርጉ ሰዎች የሀጂን ሽልማት እንዲሁም ከወንጀሎች ምህረት የሚያገኙት፤ ከእነዚህ እላይ ከጠቀስናቸውና ከሌሎቹ አላህ ከከለከላቸው ወንጀሎች ሲጠነቀቁ ነው፡፡ ነቢዩ በሀዲሳቸው እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ، وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ»

«ሀጅ ያደረገ ሰው፤ (በሀጅ ሰራው ወቅት) እርባ ቢስ (እንቶ ፈንቶ) ወሬ ካላወጋና ወንጀል ካልሰራ፤ ልክ እናቱ እንደወለደችው ሆኖ (ከወንጀል ነጻ ሆኖ) ይመለሳል፡፡»

ከእነዚህ በጣም መጥፎ ስራዎች መካከል ሙታንን መለመን፤ በጭንቅ ጊዜ እነሱን መማጸን፤ በእነሱ መሳል (ነገር)፤ ለእነሱ ማረድ (መስዋት)፤ አላህ ዘንድ ያማልዱኛል ብሎ መከጀል ወይም በሽተኛን ያድኑልኛል ወይም የራቀውን ይመልሱልኛል፤ ወዘተ ብሎ መከጀል አላህ የከለከለው ትልቅ ሺርክ ነው፡፡ ይህ የጃሂሊያዎቹ ሙሽሪኮች እምነት ነው፡፡

አላህ መልእክተኞችን ልኳል፤ መጥፎን ነገር ለመንቀፍና ለመከልከልም መጽሀፍ አውርዷል፡፡ ስለሆነም እያንዳንዱ ሀጅ አድራጊና ሌላውም ከእነዚህ ወንጀሎች መጠንቀቅ አለበት፡፡ ከዚህ በፊትም መጥፎ ነገር ሰርቶ ከሆነ ወደ አላህ መመለስ (መቶበት) ይኖርበታል፡፡ ከቶበተም በሁዋላም እንደ አዲስ ሀጅ

ማድረግ አለበት። ምክንያቱም ትልቅ ሺርክ የተሰራን መልካም ስራ ሁሉ ስለሚያበላሽ ነው። አላህ በቁርአን እንዲህ ይላል፡-

﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«... ባጋሩም ኖሮ፣ ይሰሩት የነበሩት ከእነሱ በታበሰ ነበር»
(አል-አንዓም፣ 88)።

ከትንሹ ሺርክ አይነቶች ደግሞ ከአላህ ውጪ ባለ ነገር መማል፣ በነቢዩ፣ በካዕባ፣ በአደራ፣ በሌሎች ነገሮች መማል ትንሽ ሺርክ ነው። የዩልኝ፣ የይስሙልኝ፣ አንተና አላህ ከሻችሁ (ማሻ አላህ ወሺእተ) ማለት፣ አንተና አላህ ባትኖሩ እኮ (ለውለልላሁ ወአንተ) ማለት፣ ይህ ከአንትና ከአላህ ነው ማለት፣ ሌሎችንም መሰል አገላለጾች መጠቀም የትንሹ ሺርክ መገለጫ ናቸው። ከእነዚህ ንቅፍ ሺርካዊ ነገሮች መጠንቀቅ የግዴታ ነው። ሰዎችም እነዚህን ነገሮች እንዳይሰሩዋቸው መመካከር ግዴታ ነው።

ኢብኑ ዑመር ባስተላለፉት ሀዲስ እንደተረጋገጠው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ»

«ከአላህ ሌላ ባለ ነገር የማለ ሰው፣ በእርግጥ ካደ ወይም ሺርክ ሰራ።» (አህመድና ቲርሚዚ በትክክለኛ የዘገባ ሰንሰለት ዘግበውታል)። ኢብኑ ዑመር በትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ»

«አንድ ሰው የሚመል ከሆነ፣ በአላህ ይማል፤ ወይም ዝም ይበል።» (ቡኻሪና ሙስሊም የዘገቡት)። እንዲሁም ደግሞ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡-

«مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنْهَا»

«በአደራ የማለ ሰው፣ ከእኛ አይደለም (ትክክለኛ ሙስሊም አይደለም)፡፡» (አቡ ዳዊድ የዘገበው)፡፡

እንዲሁም በሌላ የኢማሙ አህመድ ዘገባም፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشَّرْكَ الْأَصْغَرُ»

«እኔ እጅግ በጣም የምፈራላችሁ ነገር፣ ትንሹን ሽርክ ነው፡፡»

የአላህ መልእክተኛ ስለ ትንሹ ሽርክ ምንነት ሲጠየቁ፣ እሱ፣ «ይዩልኝ ነው» አሉ፡፡ በሌላ ዘገባ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ፡-

«لَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فُلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ»

«አላህና እገሌ ስለፈለጉ (ይህን ሰሩት) አትበሉ፡፡ ነገር ግን አላህ ከዚያም እገሌ ስለፈለገ (ይህን ሰራው) በሉ፡፡»

ኢብኑ ዐባስ እንዳስተላለፉትና ነሳኢይ በዘገበው ሀዲስ፣ የሆነ ሰው ለአላህ መልእክተኛ፣

«በአላህና በመልእክተኛው መልካም ፈቃድ (ሆነ)» አላቸው፡፡ የአላህ መልእክተኛም፣

«أَجَعَلْتَنِي لِلَّهِ نِدًّا ، بَلْ مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدَهُ»

«አንተ እኔን ለአላህ አቻ ታደርገኛለህን? ይልቅ አላህ ብቻውን መልካም ፈቃዱ ሆነ» በል አሉት፡፡

እነዚህ ነቢያዊ ሀዲሶች የአላህ መልእክተኛ ለተውሂድ ከፍተኛ ጥንቃቄና ጥበቃ የሚያደርጉ መሆናቸውንና አማቸውንም

ከትልቁና ከትንሹ ሺርክ ያስጠነቀቁ መሆናቸውን አመለካከቱ ናቸው። የዚህም ጥረታቸው ዓላማ መስሊሙ ህብረተሰብ ኢማኑ ጤናማ ሆኖ ከአላህ ቅጣት መድሀን እንዲያገኝ ነው። እንዲሁም አላህን እንዲቆጣ ከሚያደርጉ ሰበቦችም እንዲርቅ ነው። በዚህም አላህን እጅግ በጣም የላቀ ምንዳቸውን ይስጣቸው። የአላህ መልእክተኛ የአላህን መልእክት በሚገባ አደረሱ፤ አስፈራሩ። ለአላህና ለባሪዎቹ መከረዋል። በእሳቸው ላይ እዝነትና ሰላም እስከ እለተ ትንሳኤ ድረስ ይሰፈንባቸው።

ሆኖ ከሚያደርጉ አዋቂዎችና አማን በሆነችው የአላህ ከተማ (መካ) እንዲሁም የአላህ እዝነት ይሰፈንባቸውና የተከበሩት የአላህ መልዕክተኛ ከተማ (መዲና) በሚኖሩ ሰዎች ላይ አላህ ለሰዎች የደነገገውን ነገር ማስተማር ግዴታ አለባቸው። እነዚህ አካሎችም አላህ ከከለከለው የሺርክና የወንጀል አይነቶች እንዲርቁ እነሱን ሊያስፈራሩዋቸው ግዴታ አለባቸው። ሰዎች ከጨለማው ወደ ብርሃኑ ይወጡ ዘንድም ሃሳባቸውን በማስረጃም ሊገልጹትና አጥጋቢ አድርገውም ሊያበራሩት ግዴታ አለባቸው። ስለሆነም አላህ በእነሱ ላይ ግዴታ ያደረገባቸውን ኢስላምን ለሰዎች የማድረስና የማብራራት ግዴታ አለባቸው። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا

تَكْفُرُونَهُ﴾

« ... አላህ የእነዚያን መጽሀፉን የተሰጡትን ቃል ኪዳን ለሰዎች በእርግጥ ታብራሩታላችሁ፤ አትደብቁትምም ... » (ኣሊ-ዒምራን፣ 187)።

እንደዚህ አንቀጽ መልእክት ከሆነ፣ የመጽሀፍ ባለቤቶች ሀቅን በመደበቅ የሰሩትን ጥፋት (በደል)፣ የኡማው ሊቃውንት እነሱም በተራቸው አሁን ወይም ወደ ፊት ለሚገኝ ጥቅም ብለው፣

ኢስላማዊ ሃላፊነታቸውን ዘንግተው ይህን መንገድ እንዳይከተሉ ማስጠንቀቂያ ነው። አላህ በቁርአኑ እንዲህ ይላል፡-

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَأَهْدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ ۖ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعْنُونَ ۖ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَٰئِكَ أَثُوبٌ عَلَيْهِمْ ۖ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

«እነዚያ ከአንቀጾችና ከቅን መምሪያ ያወረድነውን ለሰዎች በመጽሀፉ ከገለጽነው በኋላ የሚደብቁ፤ እነዚያ አላህ ይረግማቸዋል፤ ረገማቸውም ሁሉ ይረገሙዋቸዋል» (አል-በቀራ፣ 159)።

ቁርአናዊ ማስረጃዎችና ነቢያዊ ሀዲሶች እንደሚያስረዱት፤ ወደ አላህ መንገድ ጥሪ ማድረግና ሰዎች የተፈጠሩለትን ዓላማ ማመላከት ወደ አላህ በጣም የላቀ ቅርበትና ኢስላማዊ ግዴታ ነው። ፡ ይህ ድርጊትም እስከ እለተ ትንሳኤ ድረስ የአላህ መልእክተኞችና የተከታዩቻቸው መንገድ ነው። አላህ በቁርአን እንዲህ ይላል፡-

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

«ወደ አላህ ከጠራና መልካምንም ከሰራ፤ እኔ ከሙስሊሞች ነኝ ካለም ሰው ይበልጥ ቃሉ ያማረ ማን ነው?» (ፉሲለት፣ 33)። በሌላ የቁርአን አንቀጽም፡-

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي ۖ أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ ۖ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي ۖ وَسُبْحَانَ اللَّهِ ۖ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

«ይህኛ መንገዴ ናት፤ ወደ አላህ እጠራለሁ፤ እኔም የተከተለኝም ሰው፤ በግልጽ ማስረጃ ላይ ነን፤ ጥራትም ለአላህ ይገባው፤ እኔም

ከኢጋሪዎች አይደለሁም በል» (ዩሱፍ፣ 108)።

አቢ መስዑድ እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ»

«በመልካም ነገር ያመለከተ ሰው፣ ለእሱ መልካሙን ነገር እንደሰራው ሰው አምሳያ ምንዳ አለው።» በሌላ ትክክለኛ የሙስሊም ዘገባ፣ የአላህ መልእክተኛ ለዐሊዬ (ኢብኑ አቢ ቧሊብ) እንዲህ ብለውታል፡-

«لَا يَهْدِي اللَّهُ بَكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ»

«በአንተ ምክንያት አላህ አንድን ሰው ቅኑን መንገድ ቢመራው፣ ለአንተ ከቀይ ግመል (ምጽዋት ከመስጠት) የበለጠ ነው።» የዚህን ሀዲስ ትክክለኛነት ቡኸሪና ሙስሊም በጋራ ተስማምተውበታል፡ በዚህ ርዕስ ጉዳይ የሚያትቱ ነቢያዊ ሀዲሶች በርካታ ናቸው።

እንደ እውነታው ከሆነ የእውቀት ባለቤቶችና አማኞች ወደ አላህ መንገድ (ወደ ኢስላም) ጥሪ ለማድረግ የሚያደርጉትንና ሰዎችን መድሀን ወደሚያገኙበት ሰበብ ማመላከት የሚያደርጉትንም ጥረት ማጠናከር ይገባቸዋል። የጥፋት ምክንያቶችንም ማስጠንቀቅ ይገባቸዋል። በተለይም በዚህ ዘመን ስሜትን መከተል ባየለበት፣ አፍራሽ አመለካከቶችና ጥመትን የሚሰብኩ ጠሪዎች (መግለጫዎች፣ ማስታወቂያዎች) በተስፋፋብ ሰዎችን ከመጥፎ ነገሮች ማስጠንቀቅ ተገቢ ነው። ነገር ግን ወደ ቅኑ መንገድ (ወደ ኢስላም) ጥሪ የሚያደርጉ ሰዎች ቁጥር አናሳ ነው። በተቃራኒው ግን ከህደትና ሁሉን ነገር ፍቅድ የሚያደርገው ወገን አቁዋም (ኢባሂያ) ጥሪ አድራጊዎች አያሌ ናቸው። አጋዦችን አላህ ነው። ብልሃትና ሀይል፣ ከፍ ያለና ታላቅ የሆነው አላህ የእሱ ብቻ ነው።

ሰላምታ፣ ማስነጠስና በሽተኛን መጠየቅ

1. ዐብደላህ ኢብኑ ዐምር ኢብኑል ዓስ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የሆነ ሰው የአላህ መልክተኛን፣ «ከኢስላም መልካሙ የትኛው ነው?» ብሎ ጠየቃቸው። እሳቸውም፣ «ምግብ ታበላለህ፤ ለምታውቀውም ለማታውቀውም ሰው ላይ ሰላምታ ታቀርባለህ» አሉት። (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)።
2. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልአክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «እናንተ እስካለመናችሁ ድረስ ጀነት አትገቡም፤ እስካልተዋደዳችሁ ድረስም ደግሞ አላመናችሁም፡ ፡ እናንተ ከሰራችሁት ልትዋደዱበት የምትችሉትን ነገር ልጠቁማችሁን? በመካከላችሁ ሰላምታን አብዙ (አስራጨፎ)፡ ፡» (አስላሙ ዐለይኩም ተባባሉ።) (ሙስሊም የዘገበው)።
3. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልአክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- « አንድ ሙስሊም በሌላው ሙስሊም ወንድሙ ላይ አምስት ነገሮች ግዴታ ይሆኑበታል። (እነሱም) ለሰላምታ ምላሽ መስጠት፣ ያስነጠሰው ሰው፣ አልሀምዱሊላሂ ሲል፣ የርሀሙከላህ ማለት፣ ለጥሪ ምላሽ መስጠት፣ በሽተኛን መጠየቅ፣ ሬሳን መሸኘት (መከተል)።» (ቡኸሪና ሙስሊም ዘግበውታል)።
4. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልአክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሙስሊም በሌላው ሙስሊም ላይ ያለው መብት (ሀቅ) ስድስት ነው»። የአላህ መልአክተኛ ሆይ! ምንድን ናቸው? ተባሉ። እሳቸውም፣ «ስታገኘው ሰላምታ ልታቀርብለት፣ ጥሪ ሲያደርግልህ፣ ለጥሪው

አወንታዊ ምላሽ ልሰጥ፤ ምክር ሲጠይቅህ፤ ልትመክረው፤ አስነጥሶት አልሀምዱሊላሂ ሲል፤ የርሀሙከላህ ልትለው፤ ሲታመም ልታየውና ሲሞት ደግሞ ልትሸኘው ነው።» አሉት። (ሙስሊም ዘግቦታል)።

5. አቡ ሁረይ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ የሚያስነጥሳቸውን ሰዎች ይወዳል፤ ማስፋሽግን ግን ይጠላል። አንድ ሰው ካስነጠሰው፤ አልሀምዱሊላሂ ይላል። እሱ አስነጥሶት አልሃምዱሊህ ሲል፤ ያስነጠሰው መሆኑን የሰማ ሁሉ እሱን የርሀሙከላህ ማለት ግዴታ አለባቸው። ማስፋሽግ የሰይጣን ተግባር ነው። አንድ ሰው ሲያስፋሽገው፤ በተቻለ መጠን ፍሽጊያውን ሊመልሰው (አፉን በእጁ ወይም በሌላ ነገር ሊያፍነው) ይገባል። አፉን ከፍቶ ሃ (አ) ካለ፤ በዚህ ስራው ሰይጣን ይስቅበታል።» (ቡካሪና ሙስሊም ዘግቦታል)።
6. አቡ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ማስፋሽግ ከሰይጣን ነው። አንድኛችሁ ካስፋሽገው፤ በተቻለ መጠን (አፉን) ይፈነው።» (ሙስሊም ዘግቦታል)።
7. አቢ ሰዒድ አል-ኸድሪ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድኛችሁ ሲያስፋሽገው፤ አፉን ይያዘው (ይፈነው)። (አፉን ካላፈነው) ሰይጣን ይገባል።» (ሙስሊም ዘግቦታል)።
8. አቡ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድኛችሁ ሲያስነጥሰው፤ አልሀምዱሊላሂ ይበል። ወንድሙ ወይም ጉዋደኛው የርሀሙከላህ (አላህ ይዘንልህ) ይበለው። የርሀሙከላህ ሲለው፤ እሱ ደግሞ፤ የህዲኩሙላህ ወዩስሊህ ባለኩም (አላህ ቅኑን መንገድ ይምራችሁ፤ ጉዳያችሁን ያብጁላችሁ) ይበለው።» (ቡካሪ

ዘግቦታል)፡፡

9. አቡ ሙሳ አል-ዐሽዐሪይ የአላህ መልእክተኛ ሲናገሩን እንደሰሙት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድኛችሁ ሲያስነጥሰው፣ አልሀምዱሊላሂ ካለ፣ የርሀሙከላህ ይበለው፡፡ እሱ ሲያስነጥሰው፣ አልሀምዱሊላሂ ካለ፣ የርሀሙከላህ አይበለው፡፡» (ሙስሊም ዘግቦታል)፡፡

አዝካሮችና ዱዓዎች

በምትኛና ከእንቅልፍ በኋላ የሚባሉ ዚክሮችና ዱዓዎች

1. ሁዘይፋ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ በሌሊት በጎናቸው ጋደም ካሉ (ከተኙ)፣ እጃቸውን ከጉንጫቸው በታች ያደርጉ ነበር። ከዚያም እንዲህ ይላሉ፡- «አልህምመ ቢስሚከ አሙኑ ወአህያ፡።»

«አላህ ሆይ! በአንተ ስም እሞታለሁ፤ ህያውም እሆናለሁ፡።»

ከእንቅልፍ ሲነቁ ደግሞ፣ «አልህምዱሊላሂ አልለዚ አህያና በዕደ ማ አማተና ወኢለይሂንኑሹር፡።» «ለእዚያ ከሞት በሁዋላ ህያው ላደረገን፣ ከዚያም ወደ እሱ የምንቀስቀስ ለሆነው አላህ ምስጋና ይገባው፡።» ቡኸሪ አቢ ዘርን ጠቅሰው ተመሳሳይ የሆነ ዘገባ ዘግበዋል። በሌላ ዘገባም ሙስሊም እላይ የተወሳውን ሁዘይፋ ያስተላለፉትን የመሰለ ሀዲስ፣ በራእ ኢብኑ አዚብን ጠቅሶ ዘግቡዋል።

2. ዓኢሻ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ ሁል ጊዜ ወደ መኝታቸው ሲሄዱ፣ መዳፋቸውን ሰብስብ አድርገው እፍ ይሉባቸዋል። ቁል ሁወ አልላሁ አህድን፣ ቁል አዑዙ ቢረቢል ፈለቅንና ቁል አዑዙ ቢረቢናሲን ይቀራሉ። ከዚያም የቻሉትን ያህል በመዳፎቻቸው ሰውነታቸውን ያብሳሉ። ሲያብሱም የሚጀምሩት

ከጭንቅላታቸው ጀምሮ ፊታቸውን፣ ፊት ለፊት ያለውን አካላቸውን ነው። ይህን ድርጊት ሶስት ጊዜም ይሰሩታል።

3. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልዕክተኛ የዘካ ንብረት እንዲጠብቅ ባደረጉት አጋጣሚ፣ የሆነ አካል ወደ እሱ መጣና ከዘካው የተወሰነ መውሰድ ጀመረ። ይህንንም ስራውን ለሁለተኛ ቀን ደገመው። በሶስተኛው ቀንም አቢ ሁረይራ፣ «አንተን ወደ አላህ መልእክተኛ ዘንድ ነው የማድርስህ» አለው። እሱም፣ «(ወደ አላህ መልእክተኛ) አትውሰድኝ። ይልቅ አላህ በእነሱ ሊጠቅምህ የሚችልበትን ቃላት ላስተምርህ» አለው። «ቃላቱ ምንድን ናቸው» አልኩት። እሱም፣ «ልትተኛ ስትል፣ አየተል ኩርስይ ቅራ (አንብብ) አንቀጽንም እስከምትጨርስ ድረስም ቅራ (አልብራ፣ 255)። ይህን አንቀጽ ከቀራህ፣ ከአላህ ዘንድ የሆነ ጠባቂ ከአንተ ጋር አብሮ ከመሆን አይርቅም። እስከምታነጋ ድረስም፣ ሰይጣን ወዳንተ አይቀርብህም» አለ። የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ፡- «እውነት ነገረህ፤ እሱ ውሸታም ነው። እሱም ሰይጣን ነው።» (ቡኸሪ ዘግቦታል)።

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ (٢٥٥)

«አላህ ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም። ህያው ራሱን ቻይ ነው። ማንገላጃትም እንቅልፍም አትይዘውም፤ በሰማያት ውስጥና በምድር ውስጥ ያለው ሁሉ የእርሱ ብቻ ነው። ያ እርሱ ዘንድ በፊቃዱ ቢሆን እንጂ የሚያማልድ ማነው? (ከፍጡሮች) በፊታቸው ያለውንና ከኋላቸው ያለውን ሁሉ ያውቃል። በሻውም ነገር እንጂ፣ ከእውቀቱ በምንም ነገር

አያካብቡም (አያውቁም)፡፡ መንበሩ ሰማያትንና ምድርን ሰፋ፡፡ ጥበቃቸውም አያቅተውም፡፡ እርሱም የሁሉ በላይ ታላቅ ነው፡፡ (አል-በቀራ፣ 255)፡፡

4. አቢ መስዑድ አል-አንሱዋሪ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «ሁለት የአል-በቀራን ምዕራፍ የመጨረሻ ክፍል አንቀጾች ያነበበ ሰው፣ (ከመጥፎ ነገር) እነሱ ይበቁታል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡

5. በራእ አብኑ ዓዚብ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «አንተ ወደ መኝታህ ስትሄድ፣ ለሶላት እንደምታደርገው ወዱእ አድርግ፡፡ ከዚያም በቀኝ ጎንህ ጋደም በል፡፡ ከዚያም አላሁምመ አስለምቱ ነፍሲ ኢለይኪ፤ ወወጅጅህቱ ወጅሂ ኢለይኪ፤ ወፈውወድቱ (ሲነበብ- ወፈውወቱ) አምሪ ኢለይኪ፤ ወአልጀአቱ ዞህሪ አለይኪ፤ ረግበተን ወረህበተን ኢለይኪ፤ ላመልጀአ ወላ መንጃ ሚንከ ኢልላ ኢለይኪ፤ አመንቱ ቢኪታቢከለዚ አንዘልተ፤ ወቢነቢይዩከለዚ አርሰልተ፤ ይህን ባልከበት ሌሊት ከሞትክ፤ አንተ በኢስላም ላይ ነው የሞትከው፡፡ እነዚህን ዱዓዎች በምትለው ነገር መጨረሻ አድርጋቸው፡፡»

«አላህ ሆይ! ወደ አንተ በመከጀልና በመፈለግ ነፍሴን ላንተ ሰጥቻለሁ፤ ፊቴንም ወደ አንተ አዙፊያለሁ፤ ጉዳዩን ሁሉ ላንተ ትቻለሁ፤ ጀርባዬንም ወደ አንተ አስጠግቻለሁ፤ ወደ አንተ ቢሆን እንጂ መጠጊያም ሆነ ነጻ መውጫ የለም፤ ባወረድከው መጽሀፍ አምኛለሁ፤ በላክከውም ነቢይም አምኛለሁ፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል)፡፡ በሌላ የሙስሊም ዘገባ ደግሞ፣ «እነዚህን ቃላት የንግግርህ መጨረሻ አድርጋቸው፡፡» ብለዋል፡፡

6. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ ወደ መኝታ ሲሄዱ «አላሁምመ ረብበ ስሰማዋቲ፣ ወረብበል

አርዲ፤ ወረብበል ዐርሺል ዐዚም። ረብበና ወረብበ ኩሊ ሸይኢን፤ ፋሊቂል ሀቢ ወንነዋ፤ ወሙንዝዚሊተውራቲ፤ ወልኢንጂሊ፤ ወልፉርቃኒ፤ አዑዙ ቢከ ሚን ሸርሪ ኩሊ ሸይኢን፤ አንተ አኼዙን ቢናሲየቲሂ፤ አላሁምመ አንተል አውውለ፤ ወለይሰ ቀብለከ ሸይኡን፤ ወአንተል አኼሩ ፈለይሰ በዕደከ ሸይኡን፤ ወአንተዝዛሂሩ ፈለይሰ ፈውቀከ ሸይኡን፤ ወአንተል ባጢኑ ፈለይሰ ዱነከ ሸይኡን፤ ኢቅዲ ዐንነድደይነ፤ ወአግኒና ሚነልፈቅሪ።»

«አላህ ሆይ! የሰባቱ ሰማያትና የግዙፉ ዐርሽ ጌታ ነህ፤ የእኛም ሁሉም ነገሮች ጌታ ነህ፤ ፍሬን በቆልትን ፈልቃቂ፤ ተውራትንና ኢንጂልን እንዲሁም ፉርቃንን ያወረድከው አምላክ ነህ፤ በቁጥጥርህ ስር ካለው ሁሉ ነገር ክፋት በአንተ እጠበቃለሁ፤ አላህ ሆይ! አንተ የመጀመሪያ ነህ፤ ከአንተ በሁዋላ ምንም ነገር አልነበረም፤ አንተ የመጨረሻ ነህ፤ ከአንተ በሁዋላ ምንም ነገር አይኖርም፤ አንተ ግልጽ ነህ፤ ከአንተ በላይ ምንም ነገር የለም፤ አንተ ሰውር ነህ፤ ከአንተ ውጪ ምንም ነገር የለም፤ እዳችንን አቃልልን፤ ከድህነትም ገላግለን።» (ሙስሊም የዘገበው)።

7. የአማኞች እናት ሀፍሱዋ እንዲህ ይላሉ፡- የአላህ መልእክተኛ ሊተኙ ሲፈልጉ፤ ቀኝ እጃቸውን ከቀኝ ጉንጫቸው ቦታች ያደርጉታል። ከዚያም በሁዋላ ሶስት ጊዜ እንዲህ ይላሉ፡- «አላሁምመ ቂኒ ዐዛበከ የውመ ተብዐሡ ዒባደከ።»

«አላህ ሆይ! ባሮችህን በምትቀሰቅስበት ቀን ከቅጣትህ ጠብቀኝ።» (ኢማሙ አህመድና አቡ ዳውድ ዘግበውታል)።

8. አነሰ እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ ወደ መኝታ ቦታ ሲሄዱ እንዲህ ይሉ ነበር፡- «አልሀምዱሊላሂ አጥዐመና፤ ወሰቃና፤ ወከፋና፤ ወአዋና። ፈከም ሚምመን ላካፊ ለሁ፤ ወላ ሙእዋየ።»

«ላበላንና ላጠጣን፤ ላብቃቃንና ላስጠጋን አላህ ምስጋና ይገባው። አብቃቂም፤ መጠጊያም የሌላቸው በርካታ ሰዎች አሉ።» (ሙስሊም ዘግቦታል)።

9. ዐብደላሁ ኢብኑ ዑመር (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ የሆነን ሰው ወደ መኝታ ቦታ ሲሄድ እንዲህ እንዲል አዘዙት፡- «አላሁምመ ኸልቅተ ነፍሲ፤ ወአንተ ተዋፍፋሃ፤ ለከ መማቱሃ ወምህያሃ፤ ኢን አህየይተሃ፤ ፈህፈዝሃ፤ ወኢን አመትተሃ፤ ፈግፊር ለሃ፤ አላህምመ ኢኒ አስአሉከልዓፊየተ።»

«አላህ ሆይ! አንተ ነፍሴን ፈጥረሃታል፤ ለሞትም የምታበቃት አንተው ነህ፤ ሞቱዋም ህይወቱዋም ላንተ ነው፤ በህይወት ካቆየሃት ጠብቃት፤ ለሞት ካበቃሃት ደግሞ ምህረትህን ለግሳት፤ አላህ ሆይ! ደህንነትን እጠይቅሃለሁ።» ኢብኑ ዑመር ይህን ሀዲስ፤ «የአላህ መልእክተኛ ሲናገሩት ሰምቻለሁ» ብለዋል። (ሙስሊም ዘግቦታል)።

10. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድኛችሁ ወደ መኝታው ሲሄድ፤ (ራቁቱን እንዳይተኛ) የውስጥ ልብስ (ቱታ፤ ፓንት፤ ወዘተ) ያድርግ፡ ፡ መኝታው ላይ ምራቁን እትፍ ይበልበት፤ ቢስሚላሂም ይበል። እሱ መኝታውን ከለቀቀው በሁዋላ ምን እንደተከሰተ አያውቅም። መተኛት ከፈለገ፤ በቀኝ ጎኑ ጋደም ይበል። እንዲህም ይበል፡- «ሰብሃነከላሁምመ ረብቢ ወደዕቱ ጀንቢ፤ ወቢከ አርፈዑሁ፤ ኢን አምሰክተ ነፍሲ፤ ፈግፊር ለሃ፤ ወኢን አርሰልተሃ፤ ፈህፈዝሃ ቢማ ተህፊዙ ቢሂ ዒባደከስሱዋሊሂን።»

«ጌታዬ ሆይ! በአንተ ስም ጎኔን አሳርፋለሁ፤ በአንተ ስምም አነሳዋለሁ፤ ነፍሴን ከያዝካት፤ እዘንላት፤ ከላክካት ደግሞ ቅን ባሪያዎችህን በምትጠብቅበት (መንገድ) ጠብቃት።» (ቡኻሪና ሙስሊም ዘግቦታል)።

11. ዐሊይ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ ፋጢማ (ረ.ዐ) የቤት ሰራተኛ ፈልጋ ወደ አላህ መልእክተኛ ዘንድ ሄደች። ነገር ግን የአላህን መልዕክተኛ አላገኘቻቸውም። ይሁን እንጂ የመጣችበትን ጉዳይ ለዓኢሻ አወሳችላት። ዓኢሻ የአላህ መልእክተኛ ሲመጡ፤ ጉዳዩን ነገረቻቸው። ዐሊይ እንዲህ ይላል፡- «እኛ ተኝተን እያለ፤ የአላህ መልእክተኛ ወደ እኛ መጡ፡ ፡ እኔም ከመኝታዬ ልነሳ ሰል፤ የአላህ መልእክተኛ፤ እዛው ከነበረባችሁበት ቦታ ሁኑ» አሉንና በመካከላችንም ተቀመጡ፡ ፡ በዚህም ጊዜ የእግራቸው ቅዝቃዜ ደረቴን ይሰማኝ ነበር፡ ፡ እሳቸውም እንዲህ አሉ፡- «ለእናንተ ከቤት ሰራተኛ የበለጠ አላመላክታችሁምን? ወደ መኝታችሁ ስትሄዱ ወይም ከመኝታችሁ ጋደም ስትሉ ሱብሃነላህን ሰላሳ ሶስት ጊዜ፤ አልሀምዱሊላሂን ሰላሳ ሶስት ጊዜ፤ አላሁ አክበርን ሰላሳ ሶስት ጊዜ ማለታችሁ ከቤት ሰራተኛ ይበልጣል፡።» (ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል)።

12. ዑባዳ ኢብኑ ሷሚት (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ አላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «በሌሊት ከእንቅልፉ ነቅቶ፤ ላኢላሃ አልለላህ ወህደሁ ላሸሪከ ለሁ፤ ለሁል ሙልኩ፤ ወለሁል ሀምዱ፤ ወሁወ ዐላ ኩሊ ሸይኢን ቀዲር፤ ወሱብሃነላህ፤ ወላኢላሃ ኢልለላህ፤ ወላሁ አክበር፤ ወላሀውላ ወላ ቁወተ ኢልላ ቢላሂ፤ ያለና ከዚያም አላሁምመግፊርሊ «ከአላህ ውጪ ሌላ አምላክ የለም፤ አንድ ነው፤ አጋር የለውም፤ ንግስና የእሱ ብቻ ነው፤ ምስጋናም ለእሱ ብቻ ነው፤ እርሱ በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ነው፤ እሱ ጥራት ይገባው፤ ከአላህ ውጪ ሌላ አምላክ የለም፤ አላህ ታላቅ ነው፤ ብልሃትና ሀይል የአላህ ብቻ ነው። ጌታዬ ሆይ! ለወንጀሌ ምህረት አድርግልኝ» ቢል ወይም ዱዓ ቢያደርግ ዱዓው ተቀባይነት ይኖረዋል። ወዱእ አድርጎም ሶላት ከሰገደ፤ ሶላቱ ተቀባይነት ይኖረዋል።» (ቡኻሪ ዘግበውታል)።

የጧትና የማታ አዝካሮች (ውዳሴዎች)

1. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ሲዩነጋና ሲያመሽ መቶ ጊዜ ሱባሃናላህ ወቢሆምዲሂ ያለ ሰው፤ የዕለተ ትንሳኤ ዕለት ከእሱ በተሻለ የሰራ አንድ እንኩዋ የሚመጣ የለም፡፡ እንደ እሱ የሰራ ወይም ከእሱ በተሻለ መንገድ የሰራ ሲቀር፡፡» (ሙስሊም ዘግቦታል)፡፡
2. ኢብኑ መስዑድ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ ምሽት ሲመጣ (ላይ) እንዲህ ይሉ ነበር፡- «አምሰይና ወአምሰል ሙልኩ ሊላሂ፤ ወልሆምዱ ሊላሂ፤ ላኢላሃ ኢልላላህ ወህደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ለሁል ሙልኩ፤ ወለሁል ሆምዱ፤ ወሁወ ዐላ ኩል ሸይኢን ቀዲር፡፡ ረብቢ አስአሉከ ኸይረ ማፊሃዚሂልለይለቲ፤ ወኸይረ ማ ባዕደሃ፤ ወአዑዙ ቢከ ሚን ሸሸሪ ማፊሃዚሂልለይለቲ፤ ወሸረሪ ማበዕደሃ፤ ረብቢ አዑዙ ቢከ ሚን ዐዛቢን ፊንናሪ፤ ወዐዛቢን ፊል ቀብሪ፡፡»

«እኛ አምሸተናል፤ ንግስናም የአላህ ሆኖ አምሸቱዋል፤ ምስጋና ለአላህ የተገባ ነው፤ ከአላህ ውጪ ሌላ አምላክ የለም፤ አንድ ነው፤ አጋር የለውም፤ ንግስና የእሱ ብቻ ነው፤ ምስጋናም ለእሱ ብቻ ነው፤ እርሱ በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ነው፤ ጌታዬ ሆይ! በዚህ ሌሊት ውስጥ ያለውን መልካም ነገርና የቀጣዩን (የሌሊቱን) መልካም ነገር እጠይቅሃለሁ፡፡ ጌታዬ ሆይ!

ከስንፍናና ከከፋ እርጅና በአንተ እጠበቃለሁ፤ ጌታዬ ሆይ!
ከእሳትና ከቀብር ውስጥ ቅጣት በአንተ እጠበቃለሁ፡፡»

ንጋት ላይ ደግሞ እንዲህ ይላል፡- «አስበህና ወአስበህል
ሙልኩ ሊላሂ» «እኛ አንግተናል፤ ...»

3. ሸዳድ ኢብኑ አውስ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ከኢስቲግፋር (አላህን ምህረት ከመጠየቅ) የላቀው፤ አላሁምም አንተ ረብቢ፤ ላኢላሃ ኢልላ አንተ፤ ወአነ ዐብዱከ፤ ወአነ ዐላ ዐህዲከ ወወዕዲከ መስተጠዕቱ፤ አዑዙ ቢከ ሚን ሽሽርሪ ማሰናዕቱ፤ አቡኡ ለከ፤ ቢኒዕመቲከ ዐለይዬ፤ ወአበኡ ቢዘንቢ፤ ፈግፊር ሊ፤ ፈኢንነሁ ላየግፊሩ ዙኑብ ኢልላ አንተ፡፡» «አላህ ሆይ! ጌታዬ አንተ ነህ፤ ከአንተ በስተቀር አምልኮት የሚገባው አምላክ የለም፤ ፈጥረኸኛል፤ እኔ ደግሞ ባሪያህ ነኝ፤ እኔ በምችለው ያህል ባንተ ቃል ኪዳንና ቀጠሮ ላይ ነኝ፤ ከሰራሁት ተንኮል ሁሉ በአንተ እጠበቃለሁ፤ ለዋልክልኝ ጸጋ እውቅና እሰጣለሁ፤ ከወንጀሌም ወደ አንተ እመለሳለሁ፤ ማረኝ፤ ያለ አንተ በቀር ወንጀሎችን የሚምር የለም፡፡»

የአላህ መልእክተኛ ጨምረው እንዲህ አሉ፡- «በዚህ ዚክር እርግጠኝነት ተሰምቶት ቀን ላይ ያለው ሰው፤ የምሽቱ ጊዜም ከመምጣቱ በፊት ከሞተ፤ እሱ የጀነት ሰው ነው፡፡»

4. ዐብደላህ ኢብኑ ሀቢብ (ረ. ዐ) አባታቸውን ጠቅሰው እንዳስተላለፉት፤ እንዲህ ይላሉ፡- «(የአላህ መልእክተኛ) ሶላት እንዲያሰግዱን ፈልገን፤ ዝናብ በሚጥልበት፤ ሀይለኛ ጨለማ ባለበት ሌሊት ወጣን፡፡ እሳቸውንም አገኘናቸው፡፡ እሳቸውም፤ ሶላት አልሰገዳችሁንም አሉን፡፡ እኔም ምንም ነገር አላልኩም፡፡ እሳቸውም፤ በል አሉኝ፡፡ እኔም ምንም ነገር አላልኩም፡፡ ከዚያም እሳቸው፤ በል አሉኝ፡፡ እኔም የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ምንድን ነው የምለው? አልኩዋቸው፡፡

እሳቸውም፤ «ስታኒጋና ስታመሽ ሶስት ሶስት ጊዜ ቁል ሁው ላሁ አህድ እና ሙዓወዘተይኒ (ቁል አዑዙ ቢረቢል ፈለቅንና ቁል አዑዙ ቢረቢንናስ በል። ይህን ማለትህ ከሁሉ ነገር እንድትጠበቅ ያደርግሃል።» (አቡ ዳውድ፤ ቲርሚዚና ነሳኢይ ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት - ሰነድ ዘግበውታል)።

5. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ አቢ በክር ሲዲቅ (ረ. ዐ)፤ «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! በመሸና በነጋ ቁጥር፤ የምለው ነገር ይዘዙኝ» አሉ። የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ፡- «ቁሊላሁምመ ፋጢረ ስሰማዊቲ ወል አርዲ፤ ዓሊመል ገይቢ ወሽሸሃደቲ፤ ረብበ ኩልለ ሽይኢን ወመሊከሁ፤ አሽሀዱ አንልላኢላህ ኢልላ አንተ፤ አዑዙቢከ ሚን ሸርሪ ነፍሲ፤ ወሸርሪ ሽሸይጣኒ ወሺርኪሂ፤ ወአን አቅተሪፍ ዐላ ነፍሲ፤ ሱአን አው አጁርሩሁ ኢላ ሙስሊም።»

«አላህ ሆይ! የሰማይና የምድር ፈጣሪ ነህ፤ የሩቁንና የቅርቡን የምታውቅ ነህ፤ የማንኛውም ነገር ጌታና ባለቤት ነህ፤ ከአንተ በስተቀር አምልኮት የሚገባው አምላክ እንደሌለ እመስክራለሁ፤ ከነፍሴ፤ ከሰይጣንና ከጉዋዶቹ ተንኮልም በአንተ እጠበቃለሁ፤ በራሴ ላይ መጥፎ ነገር ከመፈጸምና ወደ ሌላው ሙስሊም ከማስተላለፍም በአንተ እጠበቃለሁ።»

የአላህ መልእክተኛ፤ «ስታኒጋና ስታመሽ እንዲሁም ለመተኛት ጋደም ስትል ይህን ዱዓ (ዚክር) በል» አሉት። (አህመድ፤ አቡ ዳውድ፤ ቲርሚዚ፤ ነሳኢይና ቡኻሪ ዘግበውታል)።

6. ዑስማን ኢብኑ ዐፋን (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ፡- «ማንኛውም ሰው በየቀኑ በጧትና በማታ ቢስሚላሂልለዚ ላየዱርሩ መዐ ኢስሚሂ ሽይኡን ፊል አርዲ ወላ ፊስማእ፤ ወሁው ስስሚዑል ዐሊም፤ ሶስት ጊዜ አይልም፤ ምንም ነገር የማይጎዳው ቢሆን እንጂ።»

«በአላህ ስም (እጠበቃለሁ)፤ ከእርሱ ስም ጋር በምድርም ሆነ በሰማይ ያለ ነገር ሊጎዳ አይችልም፤ እርሱ ሰሚው አዋቂው ነው፡፡» (ኢማሙ አህመድ፣ ቲርሚዚና ኢብኑ ማጃህ ዘግበውታል)፡፡ ቲርሚዚ አላህ ይዘንለትና የዚህን ሀዲስ ደረጃ ሀሱኑን ሶሂህ ነው ብሉዋል፡፡

7. የአላህ መልእክተኛ አገልጋይ የሆነው ሠውባን (ረ. ዐ) እንዳስተላለፈው፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም ሙስሊም ሲያነጋና ሲያመሽ ሶስት ጊዜ፣ ረዲይቱ ቢልላሂ ረብበን፤ ወቢል ኢስላሚ ዲነን፤ ወቢሙሀመደን (ሶ. ዐ. ወ) ነቢይየን፤ የሚል ሰው፣ አላህ በዕለተ ትንሳኤ ሊወደው ሀቅ (ሙብት) አለው፡፡»

«በአላህ ጌትነት፣ በኢስላም ሃይማኖትነት፣ በነቢዩ ሙሀመድ ነቢይነት ወድጃለሁ፡፡» (ኢማሙ አህመድ፣ አቡ ዳወድ፣ ኢብኑ ማጃህ ይህን ሀዲስ ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት - ሰነድ ዘግበውታል፡፡ አህመድ በዘገባው ግን «ሠውባን» የሚለውን ስም አላወሳም፡፡ ነገር ግን ነሳኢይ አህመድ በዘገበበት መንገድ «የቀንና የሌሊት ስራ» በሚለው ርዕስ ስር በሀዲሱ ጥራዝ ጠቅሶታል፡፡)

8. አቢ ሰዒድ አል-ኹድሪይ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ፡- «ረዲይቱ ቢላሂ ረብበን፤ ወቢል ኢስላሚ ዲነን፤ ወቢ ሙሀመደን ነቢይየን፤ ያለ ሰው፣ ለሱ ጀነት ቢቃችለት፡፡» (ሙስሊም ዘግቦታል)፡፡
9. ዐባስ ኢብኑ ዐብዱል ሙጦሊብ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ረዲይቱ ቢላሂ ረብበን፤ ወቢል ኢስላሚ ዲነን፤ ወቢ ሙሀመደን ረሱላ ያለ ሰው፣ የኢማንን ጣዕም አጣጥመዋል፡፡»
10. አነስ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ

ብለዋል፡- «ሲያነጋና ሲያመሽ፣ አላሁምመ ኢንኒ አስበህቱ ኡሽሂዱክ፣ ወኡሽሂዱ ሀመለተ ዐርሺክ፣ ወመላኢከቲክ፣ ወጀሚዓ ኸልቂክ፣ አንነከ አንተላሁ፤ ላኢላሃ ኢልላ አንተ፤ ወአንነ ሙሀመደን ዐብዱክ ወረሱሉክ፤ ያለ ሰው አላህ የዕለቱን አንድ አራተኛውን (ሩቡን) ክፍል ከእሳት ነጻ ያደርገዋል፡፡ ሁለት ወይም ሶስት ጊዜ ያለው ሰው፣ የዕለቱን ሶስት አራተኛ ክፍል አላህ ከእሳት ነጻ ያደርገዋል፡፡ አራት ጊዜ ያለው ሰው ደግሞ አላህ ከእሳት ነጻ ያደርገዋል፡፡»

«አላህ ሆይ! አንተንና ዐርሽህን የተሸከሙ መላኢኮችህንና ፍጡራንህን ሁሉ በአጠቃላይ ሳስመሰክር አንግቻለሁ፤ አንተ አላህ ነህ፤ ከአንተ በስተቀር አምልኮት የሚገባው አምላክ የለም፤ አንድ ነህ፤ አጋር የለህም፤ ሙሀመድ ደግሞ ባሪያህና መልእክተኛህ ናቸው፡፡» (አቡ ዳዊድ ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት - ሰነድ ዘግበውታል፡፡ ነገሩ ደግሞ በሀዲስ ጠራዛቸው ዐመሊል የውሚ ወልለይሊ በሚለው ምዕራፍ፣ ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት (ሰነድ) የሚከተለውን ዘግቡዋል፡-

«ሲያነጋና ሲያመሽ፣ አላሁምመ ኢንኒ አስበህቱ ኡሽሂዱክ፣ ወኡሽሂዱ ሀመለተ ዐርሺክ፣ ወመላኢከቲክ፣ ወጀሚዓ ኸልቂክ፣ አንነከ አንተላሁ፤ ላኢላሃ ኢልላ አንተ፤ ወአንነ ሙሀመደን ዐብዱክ ወረሱሉክ፤ ያለ ሰው አላህ የዕለቱን አንድ አራተኛውን ክፍል ከእሳት ነጻ ያደርገዋል፡፡ አራት ጊዜ ያለ ሰው ደግሞ አላህ ዕለቱን ከእሳት ነጻ ያደርገዋል፡፡»

11. ዐብደላህ ኢብኑ ገናም (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው ሲያነጋ፣ አላህምመ ማ አስበህ ቢ ሚን ኒዕመቲን፤ ፈሚንከ ወህደከ ላሽሪከ ለከ፤ ፈለከል ሀምዱ ወለከሽሹክር፤ ያለ ሰው የዕለቱን ምስጋና አሙዋልቱዋል፡፡ ይህንኑ ሲያመሽ ካለ፣ የምሽቱን ምስጋና አሙዋልቱዋል፡፡»

«አላህ ሆይ! ከእኔ ወይም ከፍጡራንህ በአንዱ ላይ ያነጋው ጸጋህ ከአንተ የተገኘ ነው፤ አንድ ነህ፤ አጋር የለህም፤ ምስጋና ለአንተ ነው፤ ውዳሴም የሚገባው ለአንተ ብቻ ነው፡፡» (ነሳኢና አቡ ዳውድ በሀዲስ ጠራዛቸው ዐመሊል የውሚ ወለይሊ በሚለው ምዕራፍ፤ ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት (ሰነድ) ዘግበውታል፡፡ ይህ ዘገባ የነሳኢይ ዘገባ ነው፡፡ ነገር ግን «ሂይነ ዩምሲ- ሲያመሽ» የሚለውን ሀሳብ አላወሳውም፡፡ ኢብኑ ሂባን ደግሞ ነሳኢይ ኢብኑ ዐባስን ጠቅሶ በዘገበው መንገድ በተመሳሳይ ሁኔታ ዘግቦታል)፡፡

12. ዐብደላህ ኢብኑ ዑመር (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ ሲያነጋና ሲያመሽ እነዚህን ዱዓዎች አይተዋቸውም ነበር፡- «አላሁምመ ኢንኒይ አስአሉከል ዓፊየተ፤ ፊ ድዱንያ ወል አኸራ፤ አላሁምመ ኢንኒይ አስአሉከል ዐፈወ፤ ወልዓፊየተ ፊ ዲኒ፤ ወዱንያየ፤ ወአህሊ፤ ወማሊ፤ አላሁምመስቱር ዐውራቲ፤ ወአምሚን ርረውዓቲ፤ አላሁምመሀፈዝኒ ሚን በይኒ የደዬ፤ ወሚን ኸልፊ፤ ወዐን የሚኒ፤ ወዐን ሺማሊ፤ ወሚን ፈውቂ፤ ወአውዙ ቢዐዘመቲከ አን ኡግታለ ሚን ተህቲ፡፡»

«አላህ ሆይ! በዚህም ሆነ በተከታዩ አለም ምህረትንና ጤንነትን እጠይቃለሁ፤ አላህ ሆይ! ምህረትንና ጤንነትን በእምነቴ፤ በአለማዊ ህይወቴ፤ በቤተሰቦቼና በገንዘቤ እጠይቅሃለሁ፤ አላህ ሆይ! ነውሮቼን ሸፍንልኝ፤ ፍርሃቴን አስወግድልኝ፤ አላህ ሆይ! ከበስተፊቴ ጠብቀኝ፤ ከበስተኋላየም ጠብቀኝ፤ ከሰፊም እንዳልሞት በልዕልናህ እጠበቃለሁ፡፡» (ኢማሙ አህመድ ሙስኒድ ላይ ሀዲሱን ያወሱት ሲሆን፤ ይህንኑ ሀዲስ አቡ ዳውድ፤ ነሳኢይና ኢብኑ ማጂህ ዘግበውታል፡፡ ሃኪም ደግሞ ሀዲሱን ትክክለኛ ነው ብሉዋል)፡፡

13. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) የአላህ እንዳስተላለፉት፤ መልእክተኛ

እንዲህ ብለዋል፡- «ላኢላህ ኢላላህ፤ ወህደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ለሁልሙልኩ ወለሁል ሀምዱ፤ ወሁወ ዐላኩሊ ሸይኢን ቀዲር፤ ሲያነጋ አስር ጊዜ ያለው ሰው መቶ ምንዳ ሲመዘገብለት፤ መቶ ወንጀል ደግሞ ይታበስለታል፡፡ ባሪያን ነጻ የማውጣት ያህል ነው፤ በዕለቱም እስከሚመሽ ድረስ ጥብቅ ይሆናል፡፡ አንድ ሰው ሲመሽ ይህንኑ (አዝካር) ካለ፤ ይህንኑ መስል ምንዳ ያገኛል፡፡» (ኢማሙ አህመድ በሙስኑዳቸው ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት - ሰነድ ዘግበውታል)፡፡

14. አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) ዳግም እንዳስተላለፉት፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ሲያመሽ ሶስት ጊዜ፤ አውዙ ቢከሊማቲላሂትታማት ሚን ሸርሪ ማኸለቅ ያለ ሰው፤ በዚሁ ሌሊት ተናዳፊ ነፍሳት አይጎዱትም፡፡»

«ሙሉ በሆኑት የአላህ ንግግሮች ከፈጠረው ነገር ሁሉ ተንኮል እጠበቃለሁ፡፡» (ኢማሙ አህመድ በሙስኑዳቸው ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት ዘግበውታል)፡፡

15. ሙስሊም በትክክለኛ ዘገባው ኸውለት ቢንት ሀኪም (ረ. ዐ) እንዳስተላለፈችው፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «የሆነ ቤትን የገባና፤ አውዙ ቢከሊማቲላሂትታማት ሚን ሸርሪ ማ ኸለቅ ያለ ሰው፤ ከገባበት ቤት እስኪወጣ ድረስ ምንም ነገር አይጎዳውም፡፡»

16. ዐብደላህ ኢብኑ ዐብዱረህማን ኢብኑ አብዛ አባቱን ጠቅሶ እንዳስተላለፈው፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ይላሉ፡- «ሲያነጉ፤ አስበህና ዐላ ፊጥረቲል ኢስላም፤ ወዐላ ከሊመቲል ኢኸላስ፤ ወዐላ ዲኒ ነቢይዪና ሙሀመዲን (ሶ. ዐ. ወ)፤ ወዐላ ሚለቲ አቢይና ኢብራሂም ሀኒፈን ሙስሊሙን፤ ወማ ካነ ሚነል ሙሽሪኪን፡፡»

«በኢስላም ተፈጥሮ ላይ፤ ጥርት ባለው ንግግር፤ በነቢያችን

በሙሀመድ ሃይማኖት ላይ እንዲሁም በአባታችን በኢብራሂም ጎዳና ላይ ሆነን አንግተናል፡፡» (ኢማሙ አህመድ በሙስኑዳቸው ትክክለኛ በሆነ የዘገባ ሰንሰለት -ሰነድ ዘግቦታል)፡፡

17. ዐብደላህ ኢብኑ ዐብዱረህማን ኢብኑ አቢ በክረተ ለአባቱ እንዲህ አለው፡- «አባቴ ሆይ! እኔ ሁል ጊዜ ማለዳ ማለዳ የምትለው የሆነ ነገር ላሳማህን? (እንዲህ በል፡-) አላሁምም ዓፈኒ ፊ በደኒ፤ አላሁምም ዓፈኒ ፊ ሰምዲ፤ አላሁምም ዓፈኒ ፊ በሶሪይ፤ ላኢላሃ ኢልላ አንት»

«አላህ ሆይ! ለአካሌ ጤንነት ስጠው፤ አላህ ሆይ! ዓይኔን ጤነኛ አድርግልኝ፤ ከአንተ በስተቀር አምልኮት የሚገባው አምላክ የለም» ይህን ዚክር ሲነጋ ሶስት ጊዜ፤ ሲመሽ ሶስት ጊዜ ትደጋግመዋለህ፡፡ እንዲህም ትላለህ፡- አላሁምም ኢንኒ አዑዙ ቢከ ሚነል ኩፍሪ ወልፈቅሪ፤ አላሁምም ኢንኒ አዑዙ ቢከ ሚን ዐዛቢል ቀብሪ ላኢላሃ ኢልላ አንተ (ይህን ዱዓ) ሲነጋ ሶስት ጊዜ፤ ሲመሽ ሶስት ጊዜ ትደጋግመዋለህ፡፡

«አላህ ሆይ! ከክህደትና ከድህነት እንዲሁም ከቀብር ውስጥ ቅጣት በአንተ እጠበቃለሁ፤ ከአንተ ውጪ ሌላ አምላክ የለም፡፡» «አዎ ልክ ነህ» አለ፡፡ «ልጄ ሆይ! የአላህ መልእክተኛ በእነዚህ ዱዓዎች ዱዓ ሲያደርጉ ሰምቻለሁ፡፡ እኔ በሱናቸው (በፈለጋቸው) መጉዋዝ እወዳለሁ፡፡ እሱም፤ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ አሉ አለ፡- «የጭንቅ ጊዜ ዱዓዎች፡ - አላሁምም ረህመተክ አርጁ፤ ፈላ ተኪልኒ ኢላ ነፍሲ ጦርፈተ ዓይን፤ ወአስሊህሊ ሽእኒ ኩለሁ፤ ላኢላሃ ኢልላ አንተ»፡፡«አላህ ሆይ! እዝነትህን እከጅላለሁ፤ ህያውና ራሱን ቻይ የሆነከው አምላክ ሆይ! በእዝነትህ እታዝለሁ፤ ጉዳዩን ሁሉ አስተካክልልኝ፤ ለቅጽበት ያህል እንኩዋ ለራሴ አትተወኝ፡፡» እኔም በሱናቸው (በፈለጋቸው) መጉዋዝ

እወዳለሁ፡፡» (ኢማሙ አህመድና ቡኻሪ በሀዲስ ጥራዛቸው በአደበል ሙፍረድ ምዕራፍ ስር፣ እንዲሁም አቡ ዳውድና ነሳኢይ ሀሰን በሆነ የዘገባ ሰንሰለት ዘግበውታል)፡፡

ማንኛውም ሙስሊም በነጋ ቁጥር ላኢላሃ ኢለላህ፤ ወህደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ለሁል ሙልኩ ወለሁል ሀምዱ፤ ወሁው ዓላ ኩሊ ሸይኢን ቀዲር የሚለውን ዚክር መቶ ጊዜ ማለቱ፣ እስኪመሽ ድረስ ዉሎውን ከሰይጣን ጥብቅ ይሆናል፡፡ ቀደም ብሎ እንደተወሳው፣ በትክክለኛ የቡኻሪና የሙስሊም ዘገባ አቢ ሁረይራ (ረ. ዐ) እንዳስተላለፉት፣ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡- «ላኢላሃ ኢለላላህ፤ ወህደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ለሁል ሙልኩ ወለሁል ሀምዱ ወሁው ዐላ ኩሊ ሸይኢን ቀዲር የሚለውን በቀን መቶ ጊዜ ያለ ሰው፣ አስር ባሪያዎችን ነጻ እንዳደረገ ቁጥር ነው፡፡ መቶ ምንዳዎችም ይጻፉለታል፤ መቶ ወንጀሎችም ይታበሱለታል፡፡ ይህን ማለቱ እስኪመሽ ድርስ ከሰይጣን መጠበቂያ ይሆነዋል፡፡ ይህን ዚክር ካለ ሰው የበለጠ ያለ ሰው ካልሆነ በስተቀር፣ ከዚህ ሰው የበለጠ ስራ የሰራ የለም፡፡ በቀን ውስጥ መቶ ጊዜ ሱብሃነላሂ ወቢሀምዲሂ ያለ ሰው፣ ወንጀሉ የባህር አረፋ ያህል እንኩዋ ቢሆን፣ ወንጀሉ ይረግፍለታል፡፡»

የተለያዩ ምርጥ ዱዓዎች

በትክክለኛ የሀዲስ ዘገባ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል፡-
«ከአላህ ዘንድ ተወዳጅ ንግግሮች አራት ናቸው፡፡ እነሱም፡-

«سُبْحَانَ اللَّهِ»

ሱብጎላሂ፤

«وَالْحَمْدُ لِلَّهِ»

አልሀምዱሊላሂ፤

«وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

ላኢላሂ ኢለላህ እና

«وَاللَّهُ أَكْبَرُ»

አላሁ አክበር ናቸው፡፡»

እነዚህን ዚክሮች ቀልብ የረጋና የፈራ ሆኖ እየደጋገሙ ማለት ይገባል፡፡ በሁሉም ወቅቶች ሸሪዓው እውቅና የሰጣቸውን ዚክሮችና ዱዓዎች ማብዛትም ተገቢ ነው፡፡ በተለይም በዚህ ትልቅ ቦታና ትልቅ ቀን ማለትም በዓረፋ ቀን እነዚህን ዱዓዎችና ዚክሮች ማለት ያስፈልጋል፡፡ በዚህ ቀንም ጥቅል መልዕክት ያላቸውን ዚክሮችና ዱዓዎች ማለት አስፈላጊ ነው፡፡ ከእነዚህ ዚክሮችና ዱዓዎችም የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

- **سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ .**

ሱባኅናላሂ ወቢሃምዲሂ ሱባኅናላሂል ዐዚም፤ ላኢላሃ ኢልላ
አንተ ሱባኅናከ ኢንኒ ኩንቱ ሚኒዚሊሚን፡፡

«ጥራትና ምስጋና ለአላህ ይገባው፤ ታላቅ ለሆነው አላህ ጥራት
ይገባው፡፡»

- **«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ، وَلَهُ الْفَضْلُ، وَلَهُ الشَّاءُ
الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ»**

ላኢላሃ ኢለላህ፤ ወላነዕቡዱ ኢልላ ኢያሁ፤ ለሁንኒዕመቱ፤
ወለሁል ፈድሉ፤ ወለሁሥሥናኡል ሀሰን፤ ላኢላሃ
ኢልለላህ፤ ሙኽሊሲነ ለሁድዲን፤ ወለው ከሪሃል
ካፊሩን፡፡

«ከአላህ በስተቀር አምልኮ የሚገባው ሌላ አምላክ የለም፡፡
፡ እርሱን እንጂ ሌላ አካልን አንገዛም፡፡ ጸጋ የእርሱ ነው፤
ትሩፋትም ለእርሱ ነው፤ መልካም ውዳሴ የሚግገባው
ለእርሱ ነው፡፡ ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ከሀዲዎች
ቢጠሉም፤ እምነታችንን ለእሱ አጥርተናል፡፡»

- **لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ**

ላሃውለወላ ቁወተ ኢልላ ቢላህ፡፡ «በልሃትና ሃይል የሚገኘው
በአላህ እገዛ ነው፡፡»

- ረቦና አቲና ፊድዱንያ ሀሰነተን ወፊል አኺረቲ ሀሰነተን
ወቂና ዐዛበንናር፡፡

«ጌታዬ ሆይ! በዚህ ዓለምና በመጪው ዓለም መልካምን
ነገር ሰጠን፤ ከእሳት ቅጣትም ጠብቀን፡፡»

«اللَّهُمَّ أَصْلَحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلَحْ لِي دُنْيَايَ
الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلَحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ
الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَالْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ»

አላሁምመ አስሊህ ሊ ዲኒ አለዚ ሁወ ዒስመቱ አምሪ፤
ወአስሊህ ሊ ዱንያዬ አልለቲ ፊሃ መግሺ፤ ወአስሊህ ሊ
አኸረቲ አልለቲ ፊሃ መግዲ፤ ወጅዐሊል ሀያተ ዚያደተንሊ
ፊ ኩልሊ ኸይር፤ ወልመውተ ራሀተን ሊ ሚን ኩልሊ
ሸርር፡፡

«አላህ ሆይ! የጉዳዬ ተገን የሆነውን ሃይማኖቴን አብጅልኝ፤
በእሷ መኖሪያዬ የሆነችውን ይችን ዓለም አብጅልኝ፤
መመለሻዬ የሆነችውን መጨዋን አለም አብጅልኝ፤
በህይወት መቆየቴን ለመልካም ስራ ጭማሪ አደርግልኝ፤
ህልፈቴን ደግሞ ከመጥፎ ስራ መገላገያ አድርግልኝ፡፡»

• أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ،
وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ.

አዑዙ ቢላሂ ሚን ጀህዲል በላእ፤ ወደርኪ ሽሽቃእ፤
ወሱኢል ቀደኢ፤ ወሸማተቲል አዕዳእ፡፡

«ከመጥፎ መከራ፤ ከዝቅጠት ጥመት፤ ከመጥፎ ውሳኔ፤
ከጠላት ደስታ በአንተ እጠበቃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَمِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ،
وَمِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَمِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ، وَمِنَ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ
الرِّجَالِ»

አላሁምመ ኢንኒ አዑዙ ቢከ ሚነል ሀምሚ፤ ወልሁዝኒ፤
ወሚነል ዐጅዚ ወልከሰሊ፤ ወሚነል ጁብኒ ወልቡኸሊ፤
ወሚነል መአሠሚ ወልመግረሚ፤ ወሚን ገለበቲድደይኒ
ወቀህሪርሪጃል

«አላህ ሆይ! ከጭንቀት፣ ከሀዘን፣ ከመሳን፣ ከስንፍና፣ ከፍርሃት፣ ከስሰት፣ ከወንጀል፣ ከዕዳ፣ ከማይወጡት ዕዳና ከወንዶች ሽንፈት በአንተ እጠበቃለሁ፡፡

• اَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ مِنَ الْبَرَصِ، وَالْجُنُونِ، وَالْجَذَامِ، وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ.

አውዙ ቢከ አላሁምመ ሚነል በረሲ፣ ወልጁኑኒ፣ ወልጁዛሚ፣ ወሚን ሰይይኢል አስቃሚ

«አላህ ሆይ! ከስጋ ደዌ፣ ከእብደት፣ ከቁምጥና፣ ከመጥፎ በሽታ በአንተ እጠበቃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»

አላሁምመ ኢንኒ አስአሉከል ዐፍወ ወል ዓፊየቲ ፊድዱንያ ወል አኺራ

«አላህ ሆይ! ምህረትንና ጤንነትን በአለማዊ ህይወቴና በመጪው ዓለም እጠይቅሃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ، فِي دِينِي وَدُنْيَايَ، وَأَهْلِي وَمَالِي»

አላሁምመ ኢንኒ አስአሉከል ዐፍወ ወል ዓፊየቲ ፊ ዲኒይ፣ ወዱንያዬ፣ ወአህሊይ፣ ወማሊይ

«አላህ ሆይ! ምህረትንና ጤንነትን በሃይማኖቴ፣ በአለማዊ ህይወቴ፣ በቤተሰቦቼና በገንዘቤ እጠይቅሃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي، وَآمِنْ رَوْعَاتِي، واحْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي»

አላሁምመስቱር ዐውራቲ፤ ወአምሚርረውዓቲ፤ ወህፈዝኒ ሚንበይኒ የደይዩ፤ ወሚን ኸልፊ፤ ወዐን የሚኒ፤ ወዐን ሺማሊ፤ ወሚን ፈውቂ፤ ወዐኡዙ ቢዐዞመቲከ አን ኡግታለ ሚን ተህቲ

«አላህ ሆይ! ነውሮቼን ሸፍንልኝ፤ ፍርሃቴን አስወግድልኝ፤ አላህ ሆይ! ከበስተፊቴ ጠብቀኝ፤ ከበስተኋላየም ጠብቀኝ፤ ከስፊም እንዳልሞት በልዕልናህ እጠበቃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي»

አላሁምመግፊርሊ ኸጢኣቲ፤ ወጀህሊ፤ ወኢስራፊ ፊአምሪ፤ ወማአንተ አዕለሙ ቢሂ ሚንኒ

«አላህ ሆይ! ወንጀሌን፤ አለማወቁን፤ በጉዳዮ ድንበር ማለፌን፤ ከእኔ ይልቅ አንተ በምታውቀውም ነገር ምህረት አድርግልኝ፡፡»

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جِدِّي وَهَزْلِي، وَخَطِيئِي وَعَمْدِي، وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي»

አላሁምመግፊርሊ ጁዲይ፤ ወሀዝሊይ፤ ወኸጢኣቲይ፤ ወዐምዲይ፤ ወኢስራፊ፤ ወኩሉዛሊከ ዒንዲይ

«አላህ ሆይ! ምሬንም፤ ቧልታዬንም፤ ወንጀሌንም፤ እያወኩ የሰራሁትን ስህተቴንም፤ ማባከኔንም፤ እኔ ዘንድ ያለውንም ሁሉ ምህረት አድርግልኝ፡፡»

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمَقْدِمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

አላሁምመግፊርሊ ማቀድደምቱ፤ ወማክኸኸርቱ፤
ወማክሰረርቱ፤ ወማክዕለንቱ፤ ወማክንተ አዕለሙ ቢሂ
ሚንኒ፤ አንተል ሙቀዲሙ፤ ወአንተል ሙአኸሩ፤ ወአንተ
ዐላ ኩሊ ሸይኢን ቀዲር

«አላህ ሆይ! ባስቀደምኩት፤ ባዘገየሁት፤ በደበቅኩት፤
ይፋ ባደረኩት፤ ከእኔ ይልቅ አንተ ከምታውቀው ነገር
ምህረት አድርግልኝ፤ አንተ አስቀዳሚው፤ አዘግይው፤
አንተ በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ነህ፡፡»

• اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ، وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرُّشْدِ،
وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا
وَلِسَانًا صَادِقًا، وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا
تَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ إِنَّكَ عَلَامُ الْغُيُوبِ.

አላሁምመ ኢኒ አስአሉከሥሠባተ ፊልአምሪ፤ ወልዐዚመተ
ዐለርሩሽዲ፤ ወአስአሉከ ሹከረ ኒዕመቲከ፤ ወሁስነ
ዒባደቲከ፤ ወአስአሉከ ቀልበን ሰሊማ፤ ወሊሳነን ሷዲቃ፤
ወአስአሉከ ሚን ኸይሪ ማተዕለሙ፤ ወአዑዙ ቢከ ሚን
ሸርሪ ማተዕለሙ፤ ወአስተግፊሩከ ሊማ ተዕለሙ፤ ኢንነከ
ዐልላሙል ጉዩብ

«አላህ ሆይ! በጉዳዩ ጽናትን፤ በቅኑ መንገድ ቁርጠኝነትን
እጠይቅሃለሁ፤ እንዲሁም በዋልክልኝ ጸጋህ ማመስገንንና መልካም
ዒባዳህን እጠይቅሃለሁ፤ ደህነኛ ቀልብን፤ እውነተኛ ምላስን
እጠይቅሃለሁ፤ አንተ ከምታውቀው መልካም ነገር እጠይቅሃለሁ፤
አንተ ከምታውቀው መጥፎ ነገር በአንተ እጠበቃለሁ፤ አንተ
ከምታውቀው ነገር ምህረት እጠይቃለሁ፡፡ አንተ ድብቁን ነገር
አዋቂ ነህ፡፡»

• اللَّهُمَّ رَبَّ النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ - اغْفِرْ لِي ذَنْبِي
وَأَذْهَبْ غَيْظَ قَلْبِي، وَأَعِزَّنِي مِنْ مُضِلَّاتِ الْفِتَنِ مَا أَبْقَيْتَنِي.

አላሁምም ረብበንነቢይዬ ሙሀመዲን ዐለይሂስሰላቱ ወስሰላም፤ አልሁምመግፊርሊ ዘንቢ፤ ወዘሀብ ገይዞ ቀልቢ፤ ወአዲዝኒ ሚን ሙዶልላቲል ፊተኒ ማአብቀይተኒ

«አላህ ሆይ! ሶላትና ሰላም በእሳቸው ላይ ይውረድባቸውና የነቢዩ ሙሀመድ ጌታ ነህ፤ አላህ ሆይ! ለወንጀሌ ምህረት አድርግልኝ፤ የቀልቤን ድንድንና አስወግድልኝ፤ እስካቆየኸኝ ድረስም፤ ከአጥማሚ ፈታኝ ነገሮች ጠብቀኝ፡፡»

«اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، مُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، اقْضِ عَنِّي الدَّيْنَ وَأَغْنِنِي مِنَ الْفَقْرِ»

አላህምም ረብቢስሰማዋቲ፤ ወረብቢልአርዲ፤ ወረብቢል ዐርሺል ዐዚም፤ ረብበና ወረብቢ ኩልሊ ሸይኢን፤ ፋሊቂል ሀብቢ ወንነዋ፤ ሙንዚሊትተውራቲ፤ ወልኢንጂሊ፤ ወልቂርአኒ፤ አንተል አውወሉ፤ ወለይሰ ቀብለከ ሸይኢን፤ ወአንተል አኸሩ፤ ፈለይሰ በዕደከ ሸይኢን፤ ወአንተዚሂሩ ፈለይሰ ፊውቀከ ሸይኢን፤ ወአንተል ባጢኑ ፈለይሰ ዱከከ ሸይኢን፤ ኢቅዲ ዐንኒድደይነ፤ ወአግኒኒ ሚነልፈቅሪ

«አላህ ሆይ! የሰባቱ ሰማያትና የግዙፉ ዐርሽ ጌታ ነህ፤ የእኛም ሁሉም ነገሮች ጌታ ነህ፤ ፍሬን፤ በቆልትን ፈልቃቂ፤ ተውራትንና ኢንጂልን እንዲሁም ፋርቃንን ያወረድከው አምላክ ነህ፤ በቁጥጥርህ ስር ካለው ሁሉ ነገር ክፋት በአንተ እጠበቃለሁ፤ አላህ ሆይ! አንተ የመጀመሪያ ነህ፤ ከአንተ በሁዋላ ምንም ነገር አልነበረም፤ አንተ የመጨረሻ ነህ፤ ከአንተ በሁዋላ ምንም ነገር

አይኖርም፤ አንተ ግልጽ ነህ፤ ከአንተ በላይ ምንም ነገር የለም፤
አንተ ስውር ነህ፤ ከአንተ ውጪ ምንም ነገር የለም፤ ዕዳችንን
አቃልልን፤ ከድህነትም ገላግለን፡፡»

«اللَّهُمَّ أَعْطِ نَفْسِي تَقْوَاهَا ، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا ، أَنْتَ وَلِيُّهَا
وَمَوْلَاهَا»

አላሁምመ አዕጢ ነፍሴ ተቅዋሃ፤ ወዘክኪሃ አንተ ኸይሩ
መንዘክካሃ፤ አንተ ወልይዩሃ ወመውላሃ

«አላህ ሆይ! ለነፍሴ ፍርሃት-አላህን አጎናጽፋት፤ አንተ
በላጩ አጥሪዋ ነህና አጥራት፤ አንተ የነፍሴ አለቃዋና
አሳዳሪዋ ነህና፡፡»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ ، وَالْكَسَلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ
الْقَبْرِ»

አላህምመ ኢንኒ አዑዙቢክ ሚነል ዐጅዚ ወልከሰሊ፤
ወአዑዙቢክ ሚነልጁብኒ፤ ወልሀረሚ፤ ወልቡኸሊ፤
ወአዑዙቢክ ሚን ዐዛቢልቀብሪ

«አላህ ሆይ! ከመሳንና ከስንፍና፤ ከፍርሃት፤ ከመጃጃት፤
ከስስት፤ ከገህነም እሳት በአንተ እጠበቃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ ، وَبِكَ آمَنْتُ ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ ، وَإِلَيْكَ أُنَبِّتُ ،
وَبِكَ خَاصَمْتُ ، أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ أَنْ تُضِلَّنِي ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ . أَنْتَ الْحَيُّ
الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْجَنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ»

አላሁምመ ለከ አስለምቱ፤ ወቢከ አመንቱ፤ ወዐለይከ
ተወክከልቱ፤ ወኢለይከ አነብቱ፤ ወቢከ ኸሶምቱ፤ አዑዙ
ቢዒዝዘቲከ አን ቱዲልለኒ፤ ላኢላሃ ኢልላ አንተ፤ አንተል
ሀይዩ፤ አለዚ ላየሙቱ፤ ወልጂንኑ ወልኢንሱ የሙቱን፡፡

«አላህ ሆይ! ለአንተ እጅግ ሰጠሁ፤ በአንተ አመንኩ፤ በአንተ ላይ ተመካሁ፤ ወደ አንተ (ተጸጽኼ) ተመለስኩ፤ በአንተ (ማስረጃ) ሞገትኩ፡፡ በአንተ ታላቅነት እንዳታጠመኝ እጠበቃለሁ፤ ከአንተ ሌላ የሚመለከ የለም፤ አንተ የማትሞት ህያው ነህ፤ ጂኒዎችና ሰዎች ግን ይሞታሉ፡፡»_

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا»

አላሁምመ ኢንኒ አውዙቢከ ሚን ዒልሚን ላየንፈዕ፤ ወሚንቀልቢን ላየኸሸዕ፤ ወሚን ነፍሲን ላተሸበዕ፤ ወሚን ደዕወቲን ላዩስተጃቡ ለሃ፡፡

«አላህ ሆይ! ከማይጠቅም ዕውቀት፣ አንተን ከማይፈራ ቀልብ፣ ከማትጠግብ ነፍስና ተቀባይነት ከሌለው ዱዓ በአንተ እጠበቃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ، وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ وَالْأَذْوَاءِ»

አላሁምመ ጀንኒብኒ ሙንከራቲል አኸላቂ፣ ወልአዕማሊ፣ ወልአህዋኢ፣ ወልአድዋኢ፡፡

«አላህ ሆይ! ከእኩይ ስነ ምግባር፣ ከመጥፎ ስራ፣ ከእኩይ ስሜትና ከመጥፎ በሽታ በአንተ እጠበቃለሁ፡፡»

«اللَّهُمَّ أَهْمْنِي رُشْدِي، وَأَعِزَّنِي مِنْ شَرِّ نَفْسِي»

አላሁምመ አልሂምኒ ሩሽዲ፤ ወአዒዝኒ ሚን ሸርሪ ነፍሲ፡፡

«አላህ ሆይ ቅኑን መንገድ አመላክተኝ፤ ከነፍሴ እኩይነትም ጠብቀኝ፡፡»

«اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ»

አላሁምመክፊኒ ቢሀላሊከ ዐን ሀራሚከ፤ ወአግኒኒ ቢፈድሊከ ዐምመን ሲዋከ።

«አላህ ሆይ! ከእርሙ ነገር ይልቅ በፍቅዱ ነገር መብቃቃትን ስጠኝ፤ በአንተ ትሩፋትም ከአንተ ውጪ ያለን አካል ከመለመን አብቃቃኝ።»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى، وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى»

አላሁምመ ኢንኒ አስአሉከል ሁዳ፤ ወትቱቃ፤ ወልዐፋፈ፤ ወልጊና።

«አላህ ሆይ! ቅኑን መንገድ፤ አንተን መፍራትን፤ መጥራራትንና መብቃቃትን እጠይቅሃለሁ።»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالسَّدَادَ»

አላሁምመ ኢንኒ አስአሉከል ሁዳ፤ ወስሰዳደ።

«አላህ ሆይ! ቅኑንና ትክክለኛውን መንገድ እንድትመራኝ እጠይቅሃለሁ።»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ مِنْهُ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ . وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ مِنْهُ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ»

አላሁምመ ኢንኒ አስአሉከ ሚነልኸይሪ ኩሊህ፤ ዓጂሊሂ፤ ወአጂሊሂ፤ ማዐሊምቱ ሚንሁ ወማለም አዕለም፤ ወአዑዙቢከ ሚነሸርሪ ኩሊህ ዓጂሊሂ፤ ወአጂሊሂ፤ ማዐሊምቱ ሚንሁ ወማለም አዕለም፤ ወአስአሉከ ሚን ኸይሪን፤ ማስአለከ ሚንሁ ዐብዱከ፤ ወነቢይዩከ መሀመዱን (ሶ. ዐ. ወ)፤ ወአዑዙ ቢከ ሚን ሸርሪ መስተዓዘ ሚንሁ

ዐብዱክ ወነብሊዩክ መሀመዱን (ሶ. ዐ. ወ)::

«አላህ ሆይ! አሁንና ዘግይቶም፤ ካወቅኩትና ከማላውቀው እንዲሁም ከሁሉም መልካም ነገር አንተን እጠይቃለሁ። አሁንና ዘግይቶም፤ ካወቅኩትና ከማላውቀው እንዲሁም ከሁሉም መጥፎ ነገር በአንተ እጠበቃለሁ። ከመልካም ነገሮችም ባሪያህ የሆኑት ነቢዩ መሀመድ የጠየቁህን እኔም እጠይቅሃለሁ። ከመጥፎ ነገሮችም ባሪያህ የሆኑት ነቢዩ መሀመድ እንድትጠብቃቸው ከጠየቁህ ነገርም እኔም እጠይቅሃለሁ።»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ ، وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا»

አላሁምመ ኢንኒ አስአሉከል ጀንነተ ወማ ቀርረበ ኢሊይሃ ሚን ቀውሊን አው ዐመሊን፤ ወዐኡዙ ቢከ ሚነንናሪ ወማቀረበ ኢሊይሃ ሚን ቀውሊን አው ዐመሊን፤ ወአስአሉከ አንተጅዐለ ኩልለ ቀዱኢን ቀዶይተሁ ሊ ኸይራ።

«አላህ ሆይ! ወደ ጀንትና ወደ እሷ የሚቃርብ የሆነ ንግግርና ስራን እጠይቅሃለሁ። አላህ ሆይ! ወደ እሳትና ወደ እሷ የሚቃርብ የሆነን ንግግርና ስራን በአንተ እጠበቃለሁ።»

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، يُحْيِي وَيُمِيتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ . سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ .»

ላኢላሃ ኢልላለህ፤ ለሁል ሙልኩ ወለሁል ሀምዱ ወሁወ ዐላ ኩልሊ ኸይኢን ቀዱር፤ ሱብሃነላሂ፤ ወልሀምዱሊላሂ፤

ወላኢላሃ ኢሰላህ፤ ወላሁ አክበር፤ ወላሃውላ ወላቁተ ኢልላ ቢላሂል ዐዚም፡፡

«ከአላህ ሌላ አምላክ የለም፤ ንግስናና ምስጋና በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ለሆነው አላህ ነው፡፡ ከጉድለት መጥራትና ምስጋና ለአላህ ይገባው፤ ከአላህ ሌላ አምላክ የለም፤ አላህ ታላቅ ነው፤ ከታላቁ አላህ ውጪ ሀይልና ብልሃት ያለው የለም፡፡»

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ»

አላሁምመ ሶልሊ ዐላ ሙሀመድ፤ ወዐላ አሊ ሙሀመድ፤ ከማ ሶልሊይተ ዐላ ኢብራሂም፤ ወዐላ አሊ ኢብራሂም፤ ኢንነከ ሀሚዱን መጂድ፤ ወባሪክ ዐላ ሙሀመድ፤ ወዐላ አሊ ሙሀመድ፤ ከማ ባረክተ ዐላ አብራሂም፤ ወዐላ አሊ ኢብራሂም ኢንነከ ሀሚዱን መጂድ፡፡

«አላህ ሆይ! በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ እዝነትህን እንዳሰፈንክ ሁሉ፤ በሙሀመድ ላይና በሙሀመድ ቤተሰቦች ላይ እዝነትህን አስፍን፡፡ አንተ ምስጉን የላቅክ ነህና፡፡ አላህ ሆይ! በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ ረድኤትህን እንዳደረክ ሁሉ፤ በሙሀመድና በቤተሰቦቹ ላይ ረድኤትህን አድርግ፡፡ አንተ ምስጉንና የላቅክ ነህና፡፡»

ረበና ኣቲና ፊድዱንያ ሀሰነተን፤ ወፊልአኸረቲ ሀሰነተን፤ ወቂና ዐዛበንናር፡፡

«ጌታችን፤ በዚህ ዓለም መልካምን ነገር ስጠን፤ በመጨውም ዓለም መልካምን ነገር ስጠን፤ ከእሳት ቅጣት ጠብቀን፡፡»

በዚህ ትልቅ ኢስላማዊ የህጅ ስነ ስርዓት አጋጣሚ ሀጅ አድራጊው ቀደም ብለን የጠቀስናቸውን አዝካርና ዱዓዎች እየደጋገሙ ማለት ይወደድለታል። በውስጡም ዚክሮችን፣ ዱዓዎችንና በነቢዩ ላይ ሶለዋት ማድረስን የያዘን ሁሉ በዚህ አጋጣሚ ማለት ያስፈልጋል። ዱዓም ላይ ብርትት (ጽንት) ማለትና ከዱንያና ከአኸራ መልካም ነገሮችም አላህን መጠየቅ አለበት። በእሳቸው ላይ የአላህ እዝነትና ሰላምታ ይሁንና የአላህ መልእክተኛ ዱዓ ሲያደርጉ ሶስት ሶስት ጊዜ ደጋግመው ነበር፡ ፡ ስለሆነም በዱዓ አደራረግ የእሳቸውን መንገድ መከተል ተገቢ ነው።

በመጨረሻም በዚህ ስራ ተጠናቅሮ ለንባብ እንዲበቃ የተፈለገው ኢስላማዊ መልእክት፣ በእነዚህ ምርጥ አዝካሮች መቁዋጫ አግኝቱዋል። የአላህ እዝነትና ሰላም በነቢዩ ሙሀመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ሁሉ ይሁን።

